✠ NOVAE ACADEMIAE FLO- ✠
rentinæ opuſcula aduerſus Auicen-
nam & medicos neotericos,
qui Galeni diſciplina
neglecta, barba-
ros colunt.

Elenchum ſequens pagina demonſtrabit.

9

GALENICA ACADEMIA STV- DIOSIS SALVTEM.

NOn erat nobis animus viri ſtudioſi, cōtumelijs ĩpetere quēpiā: ſed neque lucubrationes noſtras qualeſcūqꝫ ſint oſtentare, aut iactare opera. verum maledicorum quorundam garrulitas nos coegit, aduerſus quoqꝫ animi noſtri impetum talia moliri. Ne ſilentes aut veritatem diffiteri videremur: aut pro ea pugnam detrectare. Cui inquam, Veritati omni ſtudio ac labore hactenus inſudauimus. Porrò ſi eam probe adhuc aſſequuti nō ſumus: veſtrum erit (his dico quibus Deorum munere barbaras manus effugiſſe licuit) noſtra fouere cepta: ac vetus Galeni dogma modo renaſcens adaugere, ad noſtre etatis decus, et poſterorum vtilitatem. valete. noſtri memores. Florentie Nonis Auguſti. Anno. M.D.XXXIII.

CONTENTA.

DIALOGVS. QVI BARBARO-MASTIX. SEV MEDICVS INSCRIBITVR.

Beniuenus, Landinus.

Vis nam hic hominum conuentus? aut quid summo adhuc mane ita sedulo mirantur? Num quippiam noui adlatum nobis est, aut iocundi? Salue mi Lãdine. LAN. Et tu saluus sis optime senex. BEN. Quid fit. Quid agitur? LAN. Spectabã modo naturę opera: atq; adeo varias plãtarum figuras. Admirabar artificem, qui tanta herbas: floresq; varietate, tot iterum coloribus iucundissimis distincta depinxit. Qualia nec per mille secla pictores q̃q̃ celeberrimi imitari queant. Porrò cætera quæ medici sunt haud mea interest pscrutari. BEN. at ego aliquantisper ex vitreis oculis auxilium petam: diu enim est quũ præ senecta minus oculis valeo. O quanta ludit natura: Quãtasq; vires in humili corpore cõiecit: verum eas haud attingit oculus, licetq; vnicuiq; vultus, atq; ornamẽta spectare: at siquo vsui sint, paucis: & q̃dem elaboratis viris. LAN. optime dicis, non sine labore eoq; nõ modico notitiã hãc acqri posse qualibet aggrediaris via, Quã rem audiui sæpius apud doctos viros in examen venire. Nã si veterũ obseruationi insistas: atq; alienis laborib⁹ frui velis: difficile est sępe conijcere, q̃d cui tribuant: tãta est plerũq; notarũ sĩlitudo, obscura quoq; ac difficilis, quæ per verba explicatio fit. Q̃d si tũo confisus ingenio: ac doctrina ea quã Galen⁹ multis libris cõplexus est: herbaꝝ vires vestigare temptabis, certior multo nobis foret cõtemplatio hęc verum rem admodũ arduam aggrederis. Cum enim duplici itinere ad notitiam hanc peruenire possimus, vtrũq; tamen angustum est, salebrosum, atq; omnino difficile. Alterum namq; sensibus ipsis ratione iuuante innititur. Alterum experientia duce ꝓcedit, quam & viam regiam Galenus appellauit. Quoꝝ vtrum vis quantas secum ambiguitates ferat: hi sciunt soli, qui in eiusmodi negocio versantur. BEN. An igitur fatendum est inuidam nostri naturam, siqua humano generi vtilia sunt, ea quidem de industria occultasse, ac scrutatu difficilia statuisse.

LAN. haud equidē inuidam dixerim vir præclare, ſed ne torpe-re graui pateretur ſæcla veterno, atq; omnino citra ocium dege-rent homines, nempe vitiorum omniū genitorem. BEN. At lō-ge aliter euenit, vt luxui potius atq; ignauię dediti, quæ ſibi agri cultura medicinaq; (duæ: ſcilicet humano generi præ cæteris vtiles ac neceſſariæ artes) expoſcūt, perſcrutari omiſerint. LAN. Quid ſi breui fiat vt res medica quæ diu neglecta iacuit: reſipi-ſcat tandem ? tanta nobis quorundam ingenium pollicetur. Atq; in primis auxiliorum materia: quam tantopere arduam dicebamus. BEN. Dij faxint. Attamen hoc optādū potius quā ſperādum eſt. Neque enim ex mulierculis & omnino ruſtica ple-be: in quorum manibus hac tempeſtate res herbaria verſatur: quippiam boni expectare potes: vt qui meo iudicio errorem er-rore cumulent. At doctis viris profecto haud ſuppetit tempus, quo vel hora vna huic labori inſeruiant: tanta reſtant in hac ar-te perdiſcenda, tamq; late patet medicinæ campus. Non in-iuria igitur, primates medicos audiui ſępius, vanum hunc la-borem dicere: & quo vix quippiam aſſequi queas, ſed nec in me-dicina admodum vtilem, vt quibus abunde remediorum co-pia ſuppetat. LAN. Ego vero iſtos tuos primates medicos lūbēs ſciſcitarer: qualia ſunt quibus abundant. neq; enim præter Ci-chorium: ſatiuam Intybum: Bugloſſum: Apium, Aſparagum, atq; huiuſmodi paucas & eas quidem ignobiles plantas in vſu eſſe conſpicio. Atq; vtinam eas ipſas, ac non potius ſola nomi-na ſpectaremus quandoq;, dum pro Intybo agreſti: agreſtem la-ctucam: pro Bugloſſo aut Eupatorio, plantas omnino his di-uerſas: pro Scolopendrio Phillitim: pro ſcordeo ophioſcorodū ſolent accipere. Miſſa facio quæ externis aduehuntur oris. Cin-namomum: Coſtum: Caſſiam: Aſpalatum: Balſami materiam omnem Ammoniacum: Myrrham: Styracem, Bdelium: Lemniā terram: Armenam, atq; eiuſmodi multa. Ea enim adeo genuina ſunt, vt nullus noſſe queat ni nomen immerito ſeruarent. Con-tingit enim vel ſubreptitio nomine paſſim frui, vel ſi tales fue-re quondam: nil aliud fuerit hoc coſtum: hoc vero bdelium ap-pellaſſe, quàm ſi mortuum iam diu hominem: hominem dice-res. His tamen paſſim medicos vti vides: his ſe credunt ab infe-ris homines reuocare: Plutoniſq; depopulari regiam, has ſem-per in hore habent dum recęptas ſuas cōponunt. Quanto igit̄

latius fuerat, doctos viros ea sedulo quęsijsse: atque inuenta mon strasse: q̃ inutiles quasdam disputatiunculas nec nõ inania cauil lamenta omni studio prosequi. Quare ne dicant amplius, inuti lem hunc laborem esse, seque remediorum copia abundare: Dicent ne iterum vanum quoniam sæpius homines suo fine frustretur? Nequeo non execrari hominum malignitatem atque impuden tiam, quos videas generosis viris oblatrare: atque his negociũ facessere, qui totis enituntur viribus: vt primæ saltem medicinę fores posthac latissime pateant. Non ne hi digni tibi videntur, quibus dicatur. Noctua phœbeum cum non ferat orbem. Hoc etiam Iouis armigero putat esse negatum. BEN. Quicquid tandem de vtilitate sentiam: mihi tamen vel nolens fateberis sui difficultate, studium hoc a subtilissimis medicinæ theorema tis longe hominem auertere. Neque enim potest hominis vita ad tot tantaque sufficere. LAN. Abeant igitur: ac vbi subtilissi mam hanc suam medicinam didicere: cicorio, malua, blitoque, omnes profligent morbos. verum pace tua velim, te non nihil erroris incusare, vt qui adeo leuiter his credideris, atque eos de fensare enitaris, qui solis maledictis se ab ignorantiæ nota tu tari student. Noui ego isthęc verba, nam sępius & nostras ferie re aures: huiuscemodi namque aduersus cordatissimos quosdam iuuenes, inuidi atque illiterati senes proferre solent. verum si pro be nosses hominum mores, & qui nam iuuenes sint. qui econ tra senes adeo tibi (vt videris) grati: desisteres profecto, ita te mere iudicium ferre, ac lata sententia clam condemnare. Neque enim vbi hæc noueris, tibi amplius videbitur admirabile, qui busdam fas esse: non modo medicam materiam, sed & medicinę partes omnes abunde scrutari, his autem ne leuiter quidem, attingere. BEN. dic quęso: talia enim vel maxime audire cu pio, quid scis an & ego in partes tuas ilico veniam. LAN. age geratur mos tibi. sed quoniam stupidum odi vulgus: ne forte vocem meam: paulo altiorem arripiat: in proximum diui Apo linaris secedamus sacellum, atque ibi summotis arbitris rem omnem aperiam. BEN. me vero pro foribus consedisse iuuat, quo pretereuntes spectare possim. tu vero perge, quæ cœpisti. LAN. Primum si mores medicorum censeas quorum paulo ante meminimus: quique medicam sibi gloriam omnem arri

piunt, hos curam omnem ac studium lucri causa instituisse comperies, atq; hunc sibi rerum agendarum scopum: propo-suisse. Quoniam vero plurimum cum imperitis & vulgaribus hominibus versari debent: nullum sibi cum literis negocium habendum censent: sed eò omni diligentia ac studio tendunt: quo amicos aucupentur. Plurimum enim non qui optimus medicus sit, sed qui familiaris maxime, quæritur. verum nõ eisdem punites artibus vtuntur. Alij namq; commessationibus: largiendo, assentando, scurrilitatibus, plurimis grati euadunt. Alij iactantia, premiorum ostentatione, nitido cultu, graui intuitu: demum vultu corporeq; toto in omnem maiestatem composito: se vulgo admirabiles prestant. Religionem simulant alij, cœnobia frequentant: per vrbem nescio quid sacrum mussitantes vehuntur: pecunias verbis spernunt, quas tamen auidissime amplectuntur: Quo fit vt, vel in solo eorum contactu confidant homines. Alij demum seplasiarijs cæterisq; medicorum ministris blandiuntur, atq; his se admodum gratos exhibent quo apud ægros abunde prædicentur, suiq; desiderium pariant: sed & mulierculas conueniunt: obuias salutant, laudant quę dixerint: atq; omnino studene, vt vel inuitis vocentur viris. BEN. Quam satyram agis mi Landine? vt te lubens audio? Perge igitur. LAN. Eia optimos & vultu ipso canisq; venerabiles senes: en veritatis studiosos: en elaboratos viros. Nostin modo cur herbarius studium damnent: atq; huic adeo vtili inquisitioni risu iocisq; detrahant. Quibus namq; opus est mille dolis atq; artibus mœchari, tum homines circumuenire, nil mirum si primum nec humanas literas, minimum attingunt. Quanto minus logicam, physicam, mathematicas, atq; ex medicinæ partibus, Anatomicam, simplicium notitiam, affectorũ locorũ scrutiniũ: seu siquid aliud sit in hac arte scrutatu dignũ. BEN. vera mihi profecto narras. nam & alias hominum mores detestatus sum: sed eo magis vbi tu monstrasti, quam longe a veris studijs hominem auertant: cum vix tot negocijs tempus suppetat. LAN. Ne igitur videantur vtile quippiam aut decorum omisisse: vnicum sibi inuenere præsidium: tum studium detractare: tum aduersus: hos inuehi: hos inquam impudentes, hos vanos, hos loquaces dicere. Verum si econ

tra mores eorum referam, quos ita odio habent: iam tibi satis fiet spero. Neque enim mirabere amplius cur illis quidem non immerito impossibilis sit herbarum commentatio: his vero haud ardua. BEN. An ne arduam quidem dicis? profecto isthoc haud gratis concesserim. Quid igitur & tu paulo ante ipsius difficultatem prædicabas? LAN. Ne arduam quidem præ cæteris quæ ipsi moliuntur: veterem inquam medicinam instaurare: remediorum vsum, atq; eum syncerum, neotericis his abolitis instituere: dieteticen item: cæteraq; veterum placita quæ per quingentos annos delituere, ad lucem ducere. BEN. At at: isthuc quod dixti modo & aliàs ad aures peruenit meas, iuuenes quosdam inexpertos, furore nescio quo percitos, quo simul gloriam & lucrum sibi pariant: medicinæ authoribus maledicere: aduersus remedia experta inuehi: noua comminisci, atq; eiusmodi alia: quæ quidem audiens dolui in re adeo periculosa ludere homines: & (vt in prouerbio dicitur) antiquam viam noua ascita relinqui. LAN. Ah ne maledicas quæso, aut iudices: priusquam seu reum seu aduocatum audias. Ego namq; nō aliter ac tu nouis medicis olim succensui. Verum vbi eorum studium: diligentiam: doctrinæ vbertatem: patientiam: vitam inculpabilem noui: me ilico mei pertęsum. BEN. age dic prius, qui nam hi sint, aut quo nam pacto eis conuersatus sis. videris namq; tuis verbis, huic factioni admodum addictus, ac iam medicus euasisse. LAN. Nostin Petrumfranciscum Paulum: atq; Athanasium medicos? BEN. quid ni norim? LAN. Nostin iterum Leonardum giachinum ac Iacobum Minium medicos Paulo iuniores? BEN. eos quidem haud noui: verum fama compertum habeo doctos iuuenes: sed & rei medicæ admodum studiosos. LAN. Rem tenes: sed quo pacto mihi res innotuit, audies. Hic hominū quaternio: prouinciam hanc & si durissimam aggressus est. Contigit itaq; vt cum ad proximum seplasiarium, quotidie huius rei gratia conuenirent, vnà et ego considerem sępissime: vt qui minus pedibus valens: lubens colloquor, his præsertim, q mihi aliqd sapere videtur. BEN. quis igitur erat huius collegij scopus? LAN. pudebat eos adeo turpiter in cœno bar

barorum volutari: in tanta rerum ignorantia versari: medicos falso dici: Galenum summis quidem labijs laudare unum quemq;, sed valere sinere omnes. His igitur adeo deploratis studijs opem ferre summopere optantes: necessarium duxerunt (quo medici finem: sanationem, scilicet probe assequi liceret) ut siqua fieri posset: auxiliorum materia: iamdiu deperdita, in hominum rediret notitiam. Ideoq; per totam hanc hyemem coepere ex Dioscoride historias, et vultum plantarum obseruare. ex Galeno vero earum vires. vterq; enim liber, iugiter eis presto erat. Porrò vt oculata fides dictis attestaretur, sępius rura, montesq;, petiere. Nouissime vero cum primum per niues licuit: dum alij notas domos salutant, ac nobilium exosculantur dextras: alij conualescentes ne dum ęgros, crebra visitatione fastidiũt: alij negociosos se populo ostentant, ac generosa per vrbem mula vehuntur, purpurati, quasi spectaculum aliquod populo prębituri: dum alij demum modis omnibus lucro inhiant: hi apenni iuga montesq; peragrarunt: atq; adeo profecerũt, vt plantas plurimas ex nobilissimis et suscitarint, et ad vsum verterint, quarum nonnullas paulo ante spectabamus: Composita item medicamenta sibi parare conati sunt: non quorum author Nicolaus quidam aut Mesues esset: sed quibus Galenus: Paulus, Andromacus, Ceteriq; ingenio fœlicissimo viri vsi essent. Qua in re certis primum simplicibus atq; omni diligentia vestigatis, probe usi sunt, quod siqua dubia, aut inuentu admodum difficilia forent: succidanea quæsiere pulcherrima. Speroq; fore ut talis labor aliquando in lucem prodeat. Caue igitur dicas amplius spe lucri eos duci, qui non modo hoc in negocio plurimum rei familiaris absumpserint: sed et certo sciant non mediocrem sibi lucri iacturam afferre: q omnibus ferè tum medicis tum seplasiarijs odio sint nec mirum si solis lux noctux, bubonibus, cæterisq; miserrimis auium odio est. BEN. Iupiter optime, quam lubens audio, ac eorum labores veneror. LAN. Sed quo scias nihilo secius in cæteris medicinę partibus, exercitatos viros (ne dicas amplius dolere te homines in tanto discrimine ludere) quo ad mihi fas erit, medicinę experti monstrare volo, q̃ honestum incœptum: quam rationabile: ac laude dignum existat: nempe id quod tu paulo

ante dolebas, veterem scilicet medicinam innouare. Audistin tu alias primum Hippocratem rationalis medicinæ semina ria iecisse, Galenum postmodum ea diu neglecta luculenter excoluisse. BEN. legi apud Celsum de Hippocrate multa: de Galeno vero tanta audiui & tam mira dici: vt Deus aliquis nobis cœlitus missus, potius quam homo videatur. LAN. vera dicis: huic namq; subscribunt omnes, atq; hoc vno gaudent præceptore: hunc suspiciunt, hunc imitantur, vnicuiq; sibi satis gloriç adeptum videtur: si Galenicus dici mereatur. verum nõ secus ac quadrigarum cursu accidit: vt omnes quidem totis ni tantur viribus: vix vnus palmam referat, ita ex tot qui eum imi tari conati sunt: vix vnum reperias qui faciat satis. BEN. non video quo isthęc tendat oratio. LAN. Sine me: paucis absoluam Siquis purissimo relicto fonte, e riuuolo haustam tibi bibendam daret: q; scilicet paulo facilior haustu foret: num hunc probares? BEN. haud sane. LAN. Quid si iterum riuulus ille cœnosus, putidusue foret? BEN, At at modo video quo longa ambage diuertas: nempe vt Galenum sectandum monstres nõ eos qui se Galeni genium mentiuntur. sed quid postea? LAN. Si igitur hi relictis omnibus alijs (præter ad modum paucos, quos ex confesso habent Galeni mentem optime calluisse) ipsum authorem omnium sectantur Galenum, num tibi hoc vitio verti debere videtur? BEN. Nequaq̃ profecto: nam inde erroris minimum oriri potest, quo propius primæ rei origini accedis. LAN. ne igitur cuipiam curæ sit, si scriptores quosdam rudissimos: quos tamen (multo hominuȝ damno) in pretio haberi vident, demoliri temptant: non quidem maledictis solis, vt tu dicebas, verum rationibus, atq; eorum authoritatibus, quos suos authores dicunt. BEN, Sine me obsecro paululum aduersari tibi. ita namq; certior multo euadã, Tace: quos nam video concertantes viros: senem alterum iuuenem alterum. LAN. nõ potuit quippiam nobis magis e sententia euenire, age compellemus homines.

aut vnguẽtariũ. Præcepta quoq; plurima ægra: reliqua vero neu tra: nulla ferè salubria reliqſſe. SE. Itaq; vos met audiſtis: qd vo bis videt? O bone Meſue dux lumenq; oīum, quo proteruus iſte atq; ipudẽs iuuenis: te lacerat. Ego vero veluti numen te ſemp colui: librũq; tuũ ſtans detectoq; capite perlegi. BEN. pfecto ſi hæc temere, atq; inuida quadã maledicẽdi cupiditate, dicas: haud recte facis. Q d ſi minus, iuſtũ eſt q ad hæc dicẽda: te mouerint, expoſuiſſe. ATH. haud eqdẽ delirũ viri optimi, quanto minus inuidia cuius rei vos eſtote iudices. ſed veritas ipſa q nobis tã dẽ irrepſit. Æthereas cœlit⁹ demiſſa p auras, Auſculta igit, nã tibi vel paucis ſatiſfaciã. Primũ. n. q eũ medicũ dicã q medicã ma teriã ignoret, Dehinc & cõpõnes ſuas ita tractet: vt nõ metho do quapiã reptas, ſed p in ſõnia aut oracula reuelatas dicas, Pu det me hui⁹ hoīs ſcriptis Galenũ cõferre, tũ in ea doctrina qua cõpõnes ſm gña, tum vbi iuxta patiẽtes pticulas abũde docet. Vbiq;. n. quæ ab eo pbant medicamẽta recta qdã rõne, atq; vtil lime cõfecta demõſtrat. Hic vero ſuis nec cõponẽdi rõnẽ addit: tanta inſup tribuit: quãta nec ratio dictat: neq; experiẽtia inue nit. SE. nequeo me cõtinere ampli⁹, qn in eũ inuolẽ: miror quoq; vos adeo patienter auſcultare. LAN. atqui hoc iudicis merum officiũ eſt. SE. Credite ſeni poti⁹: iſti nãq; delirãt: occidẽt quoq; pluſq dimidiã ciuiũ pẽ, viuorũ anatomicen nuper facere didi cere, en pdixi vobis. LAN. recte mones, verũ res ipſa mõſtrabit: tu igit pergevt cœpiſti te a delirij nota defendere. ATH. Præſtò eſt vnicuiq; doctiſſimi Manardi libellus, in quo plurima huius hoīs errata tetigit, quẽ ſi legeres Landine: ediſceres pfecto nebu lonẽ illũ in cæteris qdẽ artib⁹ oīno rudẽ, in medica vero diſci plina vix dũ Tyronẽ, in primis forib⁹ cadere: pluraq; eſſe ſibi er rata q verba. Adderẽ præterea multa ni laborẽ hũc poſt Manar dũ acri ingenio iuuenis Iacobus Minius ſuſcepiſſet, in ea epi ſtola quã Alexandro Ripæ ſcripſit. BEN. mira ſunt quæ dicis: vnde nãq; tanta iudicij humani imutatio orta eſt: vt quẽ pridie laudabãt. colebant: vituperent mõ ac deſpiciant? Equidem au diui ſæpius, eiuſmodi precantes medicos. O vtinam Meſues li brum ſuum compleſſet: quaſi eo ſolo perfecta omnibus nume ris foret medicina. ATH. At nos iterum: o vtinam ex arabum ſcola nulla ad nos perueniſſent volumina: neq; enim modo no bis tantus ſupereſſet labor, nec tot ingenia fruſtra inſudaſſent

vbi hosce notarios: ne admodum quidem scite quæ legerant exscribentes, dies noctesq; euoluunt: temere item ab his scripta falsoue, defendere summo studio conãtur, vbi demum se eorũ expositores aperte fatentur: quos proculdubio ingenio superãt. De latinis loquor Gentile, Iacobo, Vgone, cæterisq; quampluri rimis, quorum errata ex malis ducibus quos sectati sunt, ortũ habuere, proinde & te non minus excusatum habeo, virum alioqui non infœlici ingenio: doleoq; in mala enutritum hæresi, atq; eo incorrigibilem. SE. Tu igitur me hæreticum atq; incorrigibilem dicis? O impudẽtiam hominis ò malignitatem: optimum virum ac religionis vel maxime cultorem hæreticum dici? Ego vero pro mea fama minime certarim. Vos met abunde qualis sim, nostis. LAN. Optime secum agis. Satis enim vita moresq; tui noti sunt: nec teste tua eget innocentia. Illud potius nobis dicat velim: quid nam in arabum doctrina erroris inuenerit: quę damnet. SE. recte mones: ita enim qualibus nugis occupentur, liquido apparebit. ATH. Enim vero minime arduum id mihi erit: illud potius difficile fuerat, si in tanto cœno auri vel pauxillum, reperire iussisses. Videor mox vberem ingredi campum, atq; vt a primo rei initio ordiar, Arabes medici quicunq; ingenij sui monumenta reliquerunt, nil aliud tot tantisq; suis voluminibus studuerunt q̃ vt fucorum more alieno labore partis fruerentur: sicq; (vt aiunt) alienis vestirent plumis. Atq; hoc equidem parum fuerat: ni suo fœdo contactu harpyæ ritu omnia contaminassent. In plenum duplicem scriptorum differentiam apud eos inuenio. Altera quidem eorum qui paulo cæteris audentiores græcos ipsos (communes nempe authores) sectati sunt. Porrò Galeni, Hippocratis, Oribasij, Pauli scripta lectitantes, dum planiorem ac breuiorem doctrinam effinxisse se credunt: longe a veritate aberrarunt: quoniam neq; authoris officio functi sunt, sed nec fidi interpretis: vt mox mõstrabimus. Porrò cæteri his rudiores græcos quidem haud attigerunt: verum ad priores illos conuersi, eos quasi authores acc ępere, atq; in hoc ordine Mesues est: qui ex Serapione & Auicenna sibi omnia assumpsit, quamquam & hanc differentiam vix vitet Auicenna ipse, qui Serapione, Rasi, ac plerisque alijs suæ gentis viris; veluti ducibus, vsus est. Missis igitur

cæteris ad Serapionem me verto, nempe cui non minimum glo riç à medicis huius tempestatis tribui soleat: non ne & tu hunc in simplicium doctrina optimum censes? SE. quis nam hic di sceptandi modus: quin dic quid tibi velis: iam aliquem puto la queũ tendis: retes paras. ATH. nunquid ego auceps sum: tu ve ro auis? LAN. Responde obsecro quid sentias: vnde nã tibimo do orta est suspicio? SE. Quid deinde? ATH. hũc adeo egregiũ herbarium tot video nosse plantas, vt ne ad paranda quidem obsonia, satis coquo forent. nec mirum cum talem sibi propo nat initio scribendi scopum. Ne forte inquit lector tædio afficia ris, neue librorum multitudine bibliothecam occupes: quan do in Dioscoride hystorias: in Galeno plantarum vires quære re debes: in communem studiosorum vtilitatem: statui librum componere in quo simul vtriusq; verba perstringam. hæc ille. Ad hoc igitur ita altum opus: Deos inuocat, & numina propi tia deprecatur. Atq; vtinã quæ spopõderat rite seruasset, ac Dio scoridem suæ genti incorruptum restituisset. Solaq; Galeni præ cepta: ac non mille alijs erroribus immiscuisset. Siquando enĩ licentiosius digredi voluit, ilico cecidit. Porrò siqua forte fortu na quandoque incidisset nominum çquiuocatio, ea ipsum om nino ignorantię arguebat: cum pariter & vocabula ipsa & natu ras confunderet. Hoc sibi in Centaurio euenit, dum maius mi nusq; totis naturis seiuncta conciliat: hoc & in syluestri vite quã turpissimo errore labruscę immiscet, hoc item causa extitit, cur sabinam herbam iunipero confunderet. Poterat bonus Serapio (siquidem eruditus herbarius erat vt hactenus creditũ est) nos multotiens vnico verbo, multo cum labore, tum errore exonera re: si cum Dioscorides aut breuiter se expedit, aut omnino a pi ctura abstinet: velut in pulegio, diptamno, hyssopo, scandice, le pidio: vel minimũ quippiam addidisset. quod non fecisse admo dum culpabile est: sed & nos suspectos reddit: ne forte plurima exscriberet quæ ignorabat. Quod enim in medicina simpliciũ quã postremo capite refert: cuncta erroribus repleuerit: qñ quę alterius propria sunt, alteri tribuit: quum iterũ tot ridicula, tot mẽdacia aggregat, haud scio quonam modo defendi queat. SE. Illud profecto aggregatoris extitit officium, nullo inquam dele ctu habito, singula adnotasse. Eodem scribendi genere vsus est & Rases, in suo omnia continente volumine. Quare ne ipsum

iniuste accuses rogo,sed siqua bona sunt tibi accipito,reliqua vero dimittito. ATH.magnas profecto egisse gratias oportuit, his qui tanto labore nobis errorũ monumẽta seruarunt.LAN. Quin magis vtile fuerat,ac laude dignum:si quæ vera,quæ itẽ falsa apud eos quos citat authores,legerat summa diligẽtia ad notasset,ac se maturi iudicij prębuisset virũ. ATH.Ego vero sa tius duxerim errores(atq; in medicina presertim)altissima ter ra obrui:ne dum vt literis mandarentur. Quo scilicet in lucem posthac amplius non prodirent,paucis enim datum est album nigro interstinguere.Prosequar igitur quæ Cœperam.Hũc igi tur virum hac parte plurimum Auicenna sectatus:errorũ om nium iure extitit hęres,quamquam & ipsum,non nihil momẽ ti rei familiari adiecisse,fatendum est:nam qui initio pauci ac leuiores fuerant apud eum incrementum suscępere non paruuz. Quamq̃ omnibus his hoc commune vitium est,genus inquã ouile amens stultumq; imitari,quarum vbi vna aberrarit,om nes sequuntur.Error vero,velut & malorum fama vires semper acquirit eundo. Neutiquam igitur probarim hosce collectores qui vt libri magnitũdine se admirabiles præstent:simulq; tenuis simam quandam gloriam aucupentur:vniuscuiusq; dicta seu ve ra,seu falsa sint seu verosimilia aut etiam stolidissimis vetulis in credibilia in suas congerunt cartas. SE. Vide qua in re eos accu ses:& q̃ iniuste,an nescis cur ita factuz sit? LAN.dic quæso sapi dissime senex atq; authores tuos aduersus has tuere calumnias SE.Dicam.non ne medicina experientia inuenta est? quid dicis? ATH. Neq; hoc equidez gratis concesserim:sed prosequere quę vis. SE.Medicis ergo opus est:viris expertis credere.Quocirca & tuus Galenus orbem peragrabat,quo scilicet plurimos adiret medicos,atq; ab eis experimenta edisceret:non mireris itaq; si nostri scriptores,quasi apes,hinc inde flosculos legunt. Quod vero dicis multa falsa:plurima etiam parum verisimilia scribi, vide ne ignorantiæ tuæ ascribendum sit,qui nec probe experia ris,neq; veritatẽ satis a falso distinguas.Mihi namq; nemo per suadeat scriptores quippiam falsi asserere,impium enim foret ac detestabile. Vbi scilicet de vita hominis agitur. Qua in re longe fallimini,quod & alias dixi vobis qui iuuenili furore: & vana quadam glorię appetẽtia moti:nobis viris expertis aduersami ni:senectutem contemnitis:nec non & laudi famæq; nostræ cõ

tra veritatis ipsius conscientiam insidiamini, spectate canis re-
ferta capita: mementote hos viros: quos nihili pẽdere cœpistis:
in Diuæ Mariæ nouæ hospitio consenuisse, ac per integros qua
draginta annos, medendi artem fœlicissime exercuisse, ita enim
puto ab hoc vestro adeo temerario incœpto desistetis. LAN. Pro
fecto si eiusmodi aduocatos habeat Auicenna: atq; Serapio: cui
dubium quin sibi ex sententia controuersię omnes succedant.
Audistin quam argute responderit: quã facunde? sed tu quid ad
hæc? ATH. putarã me apud integerrimos iudices: nulliq; par-
tium addictos causam dicere. at modo rem longe aliter se habe-
re, video, quo minus mihi victoriæ, sperandum est: verum neq;
hoc me deterrebit: ipsa presertim veritate comite. Quoniam
itaq; tu tuam præcipue experientiam extollis. Primum ostendã
nec te qui adeo experientiam iactas: ne semel quidem quicquã
probe expertum esse. Sed nec tuos quos sectaris, authores. SE.
Ego ne talia audiam? mihi hęc dici? Sycophanta. finite me abi-
re. BEN. Vide ne timori hoc ascribatur: si te ipsum indicta cau-
sa deseris. SE. Ego ne timeam? qui Menghio fauentino viro sub
tilissimo, presertim in logica. Sed & Mazzingho, Rosato, Petro
Leone, adeo magnis viris semper conuersatus, timebo modo iu
uenem hunc sophistam? verum me vrgent negocia: metuoq; ne
præ ira in furorem vertar, oculosq; effodiam venefico. LAN.
ah. quid agis? meministin Catonem dicentem: Impedit ira ani
mum, ne possis cernere verum? Itaque omni semota ira, pa
tienter auscultabis nobiscum, qualiacunque sint quæ istæ di
cit: erimus namq; protinus temulentiæ huius testes optimi:
vbi intellexerimus quam infirmo, atq; exili fundamento, in
nitantur. ATH. Ego vero dicere gestio: nam per Deos im-
mortales: ni per vos iudices verbis interdicar: atq; interim
maledictis parcat: spero fore vt senem hunc, adeo ferocien-
tem, agniculo placidiorem reddam. Tu igitur velle videris:
vnicuiq; qui se expertum afferat: iniurato quoq; credendum:
quasi haud magna res sit experientia, atq; ipsum experiri. vis
quoq; credi temporis longitudine experientiam gigni, proinde
& ętatem iactas: senectamq; extollis, quam alioqui odio habes:
vt pote quæ haud probe lucri auiditati satisfaciat, laboris impa
tiens. Ego vero sicuti experientiam multi facio, dũmodo cõmo-
dum expertorem nacta sit: ita si: vnicuiq; qui se expertum dicat

temere credidero, ridiculus profecto habear: vt qui & fori circu latores & loquaces vetulas, agrestes quoq; sacerdotes in pretio habeā. Nam si quæras, omnes vno verbo quæ ꝓponunt se expertos dicent. Ea culpa vestri authores non carent. De his loquor quos perinde ac Deos veneramini, Auicenna, Mesue, Rase, Serapione, Nicolo, qui ridicula queq; scripsere siqua vel legerant, vel audierant: quod & paulo ante dicebamus. An nescis quam sit propensa ad mendacium hominis lingua? quantumue vnusquisq; sua magnificare soleat? Nosti proculdubio, atq; hęc oīa optime Calles: vt qui tot annis in eā republica versatus sis: hisq; artibus & pecunias & agros, nobiliū item accessus tibi comparaueris. Quod si subinde discas (neq; enim adhuc satis scire videris) quanta sibi exposcat experientia, nunq̄ aliàs ita temere quippiam velut expertum prædicabis, neu sola ętate expertum fieri hominem, ita facile credes. O quam Cordatum, ac perspicacem esse oportet virum, quem probe expertum confidas. Primus enim quid à quo fiat aduertere oportet, atq; vnumquodq; in suam deduxisse causam exactissime: quod quidem vobis factu impossibile puto. SE. Quamobrem? an ne vllus est qui hoc nesciat? nempe per ea remedia ortam sanitatē: quibus circa ęgri corpus, probe vsus est medicus. ATH. at quonam pacto id vos scire potestis, à quo scilicet primū sanitas orta sit, qui remedioꝝ magnū aceruū: potionum. s. perfusionū cathaplasmatum, vnguentorum, vnà miseris offertis ægris, sed & tūc magni vsus medicos, vos esse censetis: quoties semper aliquid moliri videmini presertim apud diuites, qui & preciosa & multa sibi parari auxilia exposcunt. Inde accidit quod & Galenus sua tempestate deflet, peius curari diuites q̄ pauperes, nō alia ex causa q̄ quia remediorum multitudine fatiscit ęger, atq; alterum alteri impedimēto est. Adde ꝙ inde accidit eorum quippiam existimari sanitatis causam esse: quod tamen omnino ex accidenti eā produxit. Neque. n. verisimile est hosce qui talia agunt satis nosse quid per se, quid casu fiat. Nam empiricorum more ad noua subinde auxilia se vertūt, cuius rei si ab eis rationē quęras, vel cur ea dimiserint vel cur hæc asciuerint nullam reperies, præterq̄ inconstātem quendam mentis motum, qui plurimus ignorantes omnes infestat: vt qui nullam methodum nullas indicationes sibi proposuerint. Hæc sunt igitur viri optimi quibus moti pauloante

dicebamus:

dicebamus:longum esse ac difficile:nec vnicuiq; passim cōmit-tendum ipsum experiri. Difficile inquam, quoniam quid per se fiat, quid ex accidenti: difficile est internoscere: & si rite omnia se ceris. Quāto magis vobis, qui hisce criminibus obnoxii estis: quorum paulo ante meminimus? Longum vero: quoniam amplius exposcit tempus & ętatis: & regionum: & diuersitatis eius que ex sexu: & corporis habitu: rationem habere. SE. ego vero haud satis scio cui hæc dicas. An putas nos ignorare, hęc omnia ad rectam firmamq; experientiā, necessaria esse? ATH. neq; igitur amplius vniuscuiusq; experimenta, nobis sumenda suadebis. neque ętatis longitudine fieri expertum hominem, dices. quando nec tu, nec vestrum aliquis qui ætatem iactatis, satis ex perientiam assequuti estis. Quod cum ea quę hactenus dicta sunt liquido monstrant: tum que mox dicenda. Num expertum virum, & qui rationē ducem sequatur: sed & recta methodo omnia faciat, putas fieri posse: vt vnico calceo omnes calceet, nulla habita, vel corporis habitus: vel virium: vel morbi magnitudinis, differentia: qūod & tu nullo pacto tueri potes. Exactam.n. illam potionum quos sirupos vocant mensuram, vnicuiq; eandem sufficere, arbitramini. SE. Quid mihi hoc dūmodo sanitatem hac via sequi videam, hoc.n. vnicuiq; artifici sufficit: vt finem assequatur. ATH. Vide quam longe decipiamini: vnà & omnes qui his verbis a vobis seduci solent, dum talia apud eos prędicatis. Multos iam per annos hanc artem hac methodo duce: & quidem felicissime exercuimus. Nullam ergo rationem gestorum inquirendam. Sed huic soli insistendum censes? hoc.n. vnicum est vestri refugium, quo disputationem omnem absoluitis. Nonne vides vos adeo doctos viros: adeo generosa ingenia: empiricos fieri? Cum nullam quæritis causam cur hoc ita accidenit. Atq; vtinam & èmpiricam calleretis optime: liceret.n. & ea via plurimos sanare. Sed vos vestrum Mesuem atq; Auicēnam sectati, illimitata quadam ac ridicula experiētia duce, cuncta peragitis: attamen experientiam elato supercilio, & magnificis verbis, vulgo iactatis. Verū vt adhuc amplius cauillamentis vestris satisfaciam: mihi accępisse oportet, plurimas ęgritudines salubres esse atq; omnino vi naturę, posse superari. Num igitur si sanari repente contingat hominem: creditis vos super stitiosis vestris potionibus: in quibus vix vel dragmę millesimā

fucci alicuius, aut decocti reperies,hominẽ persanasse? Adde in fulsissima inuenta cordialium quas vocát,medicinarum,in qui bus & ceruini cordis basim osseã laudant mirifice, at nescio cur nõ & bouis,habent.n.eã veluti cordis substentaculum quoddã, magna ex animalibus omnia.Huius ordinis sunt spodiũ dictũ (quãq̃ haud quaquã spodio simile sit)sericea stamina,margharitæ,insipidę quedam:atq; iodorę radices (been vocant)gẽmarum fragmenta,atq; aurum ipsum. Quin & siquid vnquã delirum somniauit vulgus lętitiam parere:id omne in suã cõgerunt cõpositionem,eaq; se putát vitales spiritus reficere,ac semimortuos homines sanitati restituere.ò ridicula capita:ò hominum seductores,quis vnq̃ hoc,aut qua via experiri potuit? Aut quẽ vnq̃ ex veteribus qui nobis medicinam pepererunt, cordialiũ medicinarũ meminisse legisti? Quod si Dioscorides buglossum lætitiam parere dicat:hoc tamẽ ex alieno ore qualia multa scribere solet,non autem ex sententia asserit. Quid si iterũ monstrauero tãtum abesse vt vestro opere parta sit sanitas, quin potius vos naturæ impedimẽto esse permaximo? Quam rem prius experientia mõstrare volo,dehinc & rationibus:postquã tu quoq; ab experientia maxime orsus es. Nõne vidimus nos media coctione dato pharmaco,aut perijsse ægrum vestra opera: aut in longius tempus protractam ęgritudinem? Quanta incõmoda vestris purgationibus pariatis: nemo est qui nesciat, dũmodo ęgritudinũ vim atq; indolem,probe norit,quãtaue natura minime impedita pręstare possit. Sunt autẽ impedimẽta hęc,tum intempestiua purgatio,tum & victus modi. Adde & potionum vsum & Epithematum: Cataplasmatum quoq;:quibus precordia assidue læditis. Cæteraq; multa,quorũ siquando ocium dabitur abunde mentio fiet. Quo fit vt vestras quas modo iactabatis sanitates: imbecilles quidẽ:aut tardas:aut tędiosas exigatis. Fit iterum eadẽ ratione vt vobis ex vestra ignorantia, lucrũ accedat. Demũ hinc factum est,vt miseri ciues non aliter ac cerberum,scyllamuę:& cum cyclope caribdim, vestras manus effugerent. Sed & cui vis obuio potius, salutem suam cõmitterent. Neq; id imerito vt quibus satius fuerat:naturæ ac fortunæ cuncta dimittere. Iactabat archiater iste hominum numerum: quos in ęgrorum hospitio, cui diuę Marię nouę titulus est, occidit: nõ parua ministrorũ,rectorisq; lętitia:qui hosce medicos meri

to multifaciunt:nã qui plurimos atq; eos celerrime enecẽt: quo minimũ dãni rei familiari,accedat:quo iterũ in demortui locũ miser succedat alter,nescius se mortẽ nõ salutẽ efflagitare. Age videamus q̃ grandẽ inde assequãtur experientiã viri tantopere experientię studiosi,Audi,quid surgis?ausculta paucis:num veritas tibi odio est? LAN.pge obsecro:nam posthac vel inuitus quoq; perstabit.SE.Ego ne inuitus quę nolim audiã?adeo turpiter famã meam tractari?tot cõtumelijs iniuste peti? finite me odiosum hũc mihi hominẽ fugere. BE.noua nobis ꝓfecto narrat ac pręter omnium credulitatẽ:vt qui in tãto honore hactenus,nobilissimas ac pietissimas illas ædes habuerimus.SE.imo & pręter veritatẽ:cui dubiũ?LAN. audi igitur quid nouus iste nũcius secũ ferat.SE.nã quid boni adeo maledica atq; iuida turba, vobis afferre põt? ATH.num mihi adhuc licet proloqui? BEN.licet,vbi vis. ATH. pergã igitur:atq; à Dietetice ordiar, vt quę sanationis totius fulcimẽtũ sit:hanc oĩbus ęgris vel vnã eãdẽq; statuunt,vel parũ distantẽ,seu morbi magnitudine differant,aut specie:aut incremẽto.Corpora itẽ vel ętate vel habitu seu tẽperamẽto diuersa sint. Quũ.n.& ciborũ tũ quãtitatẽ exactam,tum qualitatẽ,itidẽ & potionũ:sibi debita victus rõ exposcat.Insup & opportunũ tẽp⁹,tãtũ abest vt horũ qppiã:vel saltẽ in mẽtẽ veniat,vt potius vnicuiq; eadẽ ciborũ, ac potionum series,eadẽ itẽ hora sufficiat.Nescio ego qũo quispiã medicamentum cõmode se posse experiri credat:ni ęgrũ & astãtes, sibi obsequẽtes habeat:qđ annotauit Hippocrates.Plus.n.mali ĩdebito victus ordine cõmictent,q̃ tu tuis auxilijs boni.Nã quę auxilia Dij ĩmortales?pudet me pudet optimi ciues ea referre,profecto si miserę plebeculę nota forent,medici vnà & medicorum ministri,lapidibus obruerentur.vel.n.inscite cõposita:vel ex ea materia quę nullarũ virũ sit, seu q; intẽpestiue administrata.Noui equidẽ dum me potiundę experiẽtię spes vana illuc deduxisset: talem medendi formulam ibi aduertere: vt qui ęgris pręfectus erat:vel me quoq; tacẽte,vnicuiq; sua medicamẽta proponeret: huic inquiens minoratiuã:huic acetosum sirupum:cum aquis buglossi & endiuie, huic eradicatiuã, huic electuaria exhibeto. Neque ego præter hæc quicquam mussitare audebam: ita.n.& purpuratos aureisq; fimbrijs decoros senes, se gerere videbam. Tantum itaq; abfuit,vt dilĩgẽtius singula obseruãdo: qcquam

proficerem.quin potius & ad medicatricem artem,& ad dignoscitricem:omnino in dies deterius me haberem.non alia ex causa q̃ quia,vt Galenus docuit,casus omnes qui ægro accedunt, prognosticationem euariant,quando & ægri statum. Quę vero importune de Galeno adiecisti:mundũ inquã peragrasse vt ab vnoquoq; experimẽta edisceret,ne quidẽ satis adhuc monstrant propositum.Primũ.n.scias nõ cuiusuis(vt tui authores faciũt) medicamẽta sibi passim accępisse Galenũ,verũ selectiorũ hominum:quosq; sciebat iure expertos existimari posse. En modum quo Galenus experiẽtię plurimũ sibi adeptus est,simpliciũ nãq; notitiam sensu & ratiocinio cõmentus est:at composita deinde duce methodo aliqua semp instituit. Cuius rei exẽpla quædam subijci possunt.Siue.n.celebre illud Diacarion spectes cuius in libro de medicamẽtis secundũ particulas meminit,nuces moris prestare partiũ tenuitate vidit, quoniã alte earũ penetraret succus.hoc autẽ ipsum ex isectura nouit.Siue iterũ sarcoticon medicamẽtũ cõsideres:qd in Therapeuticis libris Methodo quadã inuenire docet,quid nam aliud q̃ moderate siccans inuenire docuit,quãdo vehemẽtius q̃ par erat siccãri,humidũ oleũ adiecit. Eadẽ Methodus & ad diaeuphorbij confecturã ipsum perduxit. Porrò siqua sola experiẽtia poterãt inueniri: qualia sunt quæ ex his cõstant,quæ sensus aut ratio nõ attingit. vt q; medicamẽtũ hoc bilem:hoc vero pituitã purget:viperinas itẽ carnes elephãticis mederi,atq; eiusmodi multa.Ea quidẽ accurate prius excogitata,tum sibi,tum amicorum probatissimis experiũda tradebat.nec prius ea experta affirmabat: q̃ modis oĩbus probasset. Huic itaq; atq; huiuscemodi viris(siqui sunt)indubitata fides habẽda est,nõ tibi:non item tuis.SE.non ne putas: & me quoq; hac via experientiã adipisci posse.Sed nõ ne & Auicẽna potuit? ATH.De te quidẽ aliàs erit sermo.De Auicenna vero pauca respõdebo. Ipsum.n.miror quo pacto quippiã probe experiri potuerit:quũ primum simplicium medicamẽtorum naturãm,viresq; penitus ignorarit. Sed & pluries in medendi institutis aberret:quã rem longiori oratione monstrassem: ni tẽporis angustia me moneret:vt huiusmõi labor in aliud differatur tempus, Quã q̃ breui fore spero:vt ex nostra Academia de Auicennę erratis iusta volumina prodeant.SE. Ego vero neutiquam satis honori duco aduersum te loqui.Non deerũt tamẽ & quos tibi op-

ponam, ætate quidem pares: verum scientia atq; experientia lō/ge præstantes, hi te ilico piscibus mutum magis, reddēt. ATH. At ego te prius homuncium reddam: qui modo experientiam iactabas: atq; authorum magnifica nomina. Iam vero vidèris: haud satis eos posse defendere. SE. Possem sine dubio: ni negociorum multitudine premerer: tu vero ociosus homo, tota die huiusmodi nugis, impune vacare potes. LAN. Tu ne igitur dicis Athanasi Auicennam medicæ materiæ ignarum? ATH. Immo nec reliquarum medicinę partium satis peritum. pluresq; necasse hunc hominem suis monumentis, aio: quam tot tantisq; prelijs Cæsarem aut Hannibalem. LAN. Tu vero negas? SE. at ego nego: nihilque Auicennam à Galeno distare assero. fuit huius viri scriptorum interpres, ac studiosissimus sectator. LAN. Vbi igitur consedimus: scitu dignum videtur: quis nam vestrum in errore sit. Tu itaq; quo breuius potes: hæc quæ dixti modo vera esse comprobato. ATH. Satis iam antea ab hoc capessendo onere me excusatam. Sed postquam hæc audijsse vobis gratum esse conspicio. ne forte si hęc silētio prætereeam, maledicentiæ interim subeam notam: quæ poscitis exequar. Non quidem q; dicato opere Auicennam insectari velim, sed in vno quoq; scribendi genere: atque in qualibet medicinę parte: paucula quædam, ac veluti in transcursu annotabo, pro temporis. s. ratione. Vos vero alias plurima: & ea quidem maiora expectetis. Parcendum puto Auicennę, cum ipse (vt a medica materia ordiamur) ex confesso quædam sibi ignota esse fatetur. Quamquam non paruam inde quoq; subeat ignominiæ notam: neq; enim decuit lignarium fabrum aut serram: aut asciam, ignorasse. Verum quid ad ea dicemus: nempe vbi aliter credit, quā res ipsa se habeat? SE. Nimis profecto atq; ad sacietatem lōgus hic sermo est: quis nam igitur eum vsque in finem audire queat? BEN. ah turpe esset præceptorem tuum: atque vniuersę (vt ais) medicinę principem in tanto discrimine destituere. Potius itaque patienter auscultato, atque argute respōdeto. SE. Dummodo eum ignorantem non dicat. BEN. Dummodo & tu ab ignorantiæ nota eum defendas. Perge itaque. ATH. Scire primum velim an turpe ducas Auicennam Cysthum hederę speciē ponere. Sed & quod peius est, sibi acres vires ascribere, ac ladano presertim: quod & ora venarum reserare dicit. Plurimus enim

& in historia et medicina hic latet error. Nam neque Cysthus vlla hederę species est: nec ladanum eas vires habet. Porrò vnde nam hic error originem duxerit, ac quo nam modo ex Serapione ortum habuerit, lōgum esset modo enarrare. At de hippocistide quid dicam, nobilem inquam, & magni vsus plantam, ignorari, quamq; mille suis compositionibus miscuerat: eam tamen ad hircinę barbę caput transferri. Non adeo distantes naturas miscuit Auicenna cum cyclaminum alteram, struthio cō fundit: attamen oportuit medicum hominem hæc discreuisse. Dicebamus de cētaurio pauloante aduersus Serapionem In eo capite non minus Auicenna errauit: vbi neque eorum natūras, nec historias seiungit. Cum tamen sola nominis communitate affinia sint, centauria duo. Profecto non leui hominum periculo: si quis vtroq; absque differētia ad cruentos screatūs (quod maioris proprium est, vt pote astringentis admodum) vtatur. quod tamen neotericos quosdam medicos fecisse audio: qui Auicennæ auctoritate freti: longam quandam compositionem ex minore centaurio inuenere, qua.s. ad cruenta sputa vtantur. Sed & non parum ridendo errore si quis ad ducendam aluum maius, exhibeat quod Serapio & Auicenna nos docent, hoc enim tantum abest vt ventrem soluat, vt potius astringat. Inter ea quæ medico vsui sunt, haud tenēt postremum locum. Pulegium, Nepeta, Origanū, Hyssopus. Thymus, vt pote sine quibus vix febres, cruditates, destillationes, flatus, malos habitus, vuluę strangulationes, menses suppressos sanes. Horum tamen nullum Auicennę notum extitisse, verba eius monstrant. LAN. Num hæc ignota obsecro. Atqui non erant hæc ex India expetenda. ATH. qui Nepetam & Origanū pro eodem habet: atq; Origani species Nepetæ tribuit: proculdubio vtrūq; ignorat. Quis iterum pulegium cūm diptamno: omnino sciens immisceatur? aut Hyssopum Thymumq;? quod tamen Auicenna facit. Quis credat lētisci ac mastiches naturā tanto medico ignotam esse, n eq;.n. arborem mastichem ferentem esse lentiscum nouit. Sed & lentisco acres & attractorias tribuit vires. Quare & in historia & medicina peccat. Longum esset plura addere, quotiens.s. nominis similitudine deceptus, quotiens affinitate naturæ ea quæ vnius propria sunt, alteri tribuit. Quotiēs iterum ex nominum varietate, quę aliquando pro hominum arbitrio

vni atq; eidem imponi solent, bis eiusdem absque præfatione meminerit. Quoniam itaq; plurima ante nos tum vir doctissimus Leonicenus,& disertissimus Manardus deprehẽderunt: nõ est cur in hac materia tempus teramus. Hoc vnum postremo dixisse sufficit haberi satis & ex secundo sui vasti canonis libro. & ex eo vbi de compositis agit, Auicennam nullo modo medicũ extitisse. LAN. Quid igitur in reliquis medicinę partibus: num melius se habet? SE. A primis studiorum meorum annis, sępius audiui præceptores nostros dicere. Auicennam non satis peritũ herbarum fuisse. Nil tamen prohibet adhuc, optimum medicũ dici. Nã & ego: & multi isuper ex laudatissimis medicis, ferè nullam nouimus. Sed huius inquisitiõis onus nostris ministris iniũgimus. BEN. Tu ne igitur, qui te modo acerrimum tuarum partium defensorem pollicebaris, iam manus dare: ac te victum fateri cogeris? Absit Dij boni vt tanta ignorantia, principẽ medicorum habeat vosq; quos procul dubio omni inter primates medicos semper habui. Mihi namq; neque ipse Apollo persuadeat: bonum esse artificem qui sua instrumenta ignoret. ATH. Quin & qui talia fatetur iam dimidiam eius libri diruit partẽ. nam & simplicium tractatum & compositorum seu secundum genus sint: seu ad singula capita obliteranda censet: quare & nos multo lectionis onere leuabit. Porrò quod isti dicũt: curã hanc seplasiarijs dimittendam: quã rationabile sit, vos met iudicate. LAN. Ego vero potius ęger viuã quam vt me seplasiarijs, aut rusticę plebi temere cõmittã. ATH. Age videamus modo, num in reliquis medicinę partibus: palmã mereatur: vbi ab aduersarijs hoc nobis gratis cõceditur. Qui itaq; laudes Auicẽnę extollunt, ac pro ipsius principatu decertant, hęc ferme sibi tribuere solent: diligentẽ tum causarũ tũ signorũ inquisitionẽ, abundãtẽ quoq; narrationẽ. sed & postremo ordinatissimã scribẽdi rationem. In qbus oĩbus q̃ longe deuient, hinc videre licet. Primũ. n. diligentẽ hũc vestigatorẽ quis laudet: q simul loliũ, auenam, tragum, orizam, triticũ, magno labore colligat. aut quis eã abundantiã desideret qua vtilia inutilibus. inoxijs noxia imisceãtur? atq; vt ad rẽ ipsam propius accedamus: nihilo nos abũdãtiores reddidit Auicẽna dũ signa morborũ, sciẽtifica ac demõstratiua, his imiscet q̃ raro atq; ex accidẽti, cõtigũt: videtur nãq; hoc potius ignorãtiã ac mẽtis cõfusionẽ q̃dã parere posse, q̃ artificialẽ

coniecturā,& quæ certitudini plurimū prope sit: apud eos præsertim qui minus felici ingenio,natura extiterint. Porrò reliqs nō nisi tædiū,dum signa illa necessaria si qua forte fortuna adiecerit:mille alijs immersa contingentibus sibi asciuisse volunt. Cæterū ea signa quæ cōsideranda,seu pro morbi ipsius,seu loci affecti agnitione scribit:quā nobis certitudinem afferant inditio sunt ea verba:quibus passim vtitur dum ea recenset. Et fortasse(inquit)hoc apparebit,fortasse illud.verba etenim fortassis & quandoque:dubietatē quandā & raritatem: denotare solent. Quanto rectius,quāto vtilius hic,qui ea quæ necessario accidunt non temere,quæq; ex propria rei substantia ortum habent enumerat,reliqua omnia dimittit. quam rem omniu3 bonorum nobis author Galenus:optime eo libro exequutus est: quē de affectoꝝ locorū notitia scripsit. In quo nil mirum si notas quæ probū cōstituūt artificē,breui numero perstrinxit:quæ etenim propria sunt atq; essentialia:pauca sunt. De causis vero quid dicam? neq; enim in causarum censu melius se habet. Legimus enim quandoq; apud ipsum,tot vnius morbi causas,vt difficile sit inuenisse:quæ nam modo hominem habeat. Adeo insuper accidētales:adeo raras:adeo remotas:vt medico ea enumerasse nullo vsui sit,immo damno potius:dum ipsum a vera inquisitione auertunt,ac per imaginaria quædam & quæ vix mille seclis semel eueniant:vagari cogunt. Hinc accidit vt si qui eum studiose sectantur,tanta & tam impertinenti causaꝝ multitudine victi:sæpius cogantur dicere, Auicennam, pleraq; ex his quæ de notis causisq; scripsit,ad possibile referre,non ad id quod aliquando contingat:multa quoq; imaginaria quadam coniectura dicta,cuius defensionis puderet ipsum met Auicennam,puto,proinde illam sibi habeant doctrinæ abundantiam, nosq; in Galenica illa inopia derelinquant, An non vident Dij boni:quanti referat vera falsis,necessaria cōtingentibus,demōstratiua dialecticis:immiscere. Tempus est vt ad medendi instituta me conuertam:quæ res adeo ampla est vt a quo initium capiam,nesciam. Nam si vniuersalia documenta spectes:quæ.s. libro primo complexus est:nemo est qui legens risum cōtineat videns illa3 adeo inordinatam canonum turbam,vt neutiquā duos sibi ordine subsequentes comperias:atq; hunc adeo seuerum scriptorem,grilli instar subsultim modo hoc,modo illud,

attingere:prout fors tulerat:vt ab eo quem pre manibus eo tépore habebat scriptore,legeret:atq; exscriptu dignum censeret. Atqui hoc paruz fuerat ni therapenticen totam,eo libro deturpasset:dum Galeni verba exscripta quidem mendose,in mediū affert.Dum quæ Galenus in proposito quopiam casu monet, ipse velut vniuersale Theorema assumit.Adde his & nullas ratiocinationes dictis adhibere,verum imperatorum aut legislatorum ritu singula proponere,non ita Galenus qui semper ꝓpositis scopis:resolutiua methodo cuncta inuenit.Nam de suis (caue)quid dicam?quibus medicum adeo timidum,adeo nullius precij reddit,vt nō tyronem modo deterreat:sed antiquos quoq; medicos,ab opere desistere cogat.BEN.Cogitabam modo vnde nam hoc acciderit,vt qui se Galenum sectari fateatur, ac mera ipsius verba ordine quodam digerere ab ipso tamen Galeno longe deuiet:neq; enim credendum est:hunc adeo rudē extitisse:vt quæ semel legerat:nesciat deinde parum mutatis verbis:incorrupto seruato sensu authoris,proposito accōmodare. ATH.Rem longam quæris Hieronyme,quæq; maius ocium: exposceret:prout tamen potero tibi satisfaciam,Hoc igitur primum te scire velim(quod & antea leuiter tetigimus)nil effatu dignum sibi commentos Arabes:verum ad græcos scriptores vna confugisse:q̄q̄ aliquando præ inuidia dissimulent. Inditio est ille,multis seculis immerito laudatus Auerroes,qui si quando a Themistio aut Alexandro deuiat:in aniles trudit fabulas. Deuiat autem sæpius:seu quia eorum libros minime integros: verum mutilos,lacerosq; apud se habebat.Seu quia tam grandi linguarū distantia(nempe quantum mundi delitiæ ab extrema barbarie distant)difficile erat inuenisse,qui vtrāq; optime calleret hinc errorū cumulus ortus est:nō mō in rebus physicis: verū & in medicina,vt ad propositū reuertamur. Quis vnquā Galeni libros qui ex ea lingua petebantur quondam,dum adhuc media luce cecutirēt hoīes:Galeni esse agnoscat?nullus inquā.Adeo nāq; deprauatos sensus,adeo corruptas demōsttationes reperiet. Insup & tot tātisq; additamētis referta volumina cernet,vt secū mirēt,cur tātopere Galeno tribuāt hoīes. Afferebat nō minora studijs incōmoda voluminū ꝓlixitas:priusquā videlicet typis cudi cœpissent. Hinc.n.factum est vt dum ille Enchiridion sibi parat,ille collectaneos libellos:nobis Galeni

nomine mutila quædã atq; amethodica, irreperent. huiusmodi erat de tuẽda valetudine liber, huiusmodi & qui de medicamentis secundũ genus. Sed & de facile parabilibus, multiq; alij quos longũ esset enarrare. Nil mirũ igitur si talia Auicēnæ contigere vt qui nõ ex proprio fonte, aquas hauriret, sed alienis erratis pasceretur. Cęterũ nobis huiuscemodi errores omnes hęreditario cõtigere. Dum, n. eos qui veri authores nõ sunt (nescio ego qua Deorum ira compulsi) perĩde atq; apes fucos sectamur: omnia literarũ bonarum primordia periere. atq; in primis medicina, quæ adeo inhonesta facie, adeo lacera veste ac deprauata, limĩa ipsa ingrediẽti occurrebat: vt nobilia omnia ĩgenia deterreret, vt quibus nulla spes reliqua foret, boni quippiã: in adeo turpi corpore reperire. Inde etiã contigit: vt qui eorũ quos modo retuli doctrinã sectati sunt (quales hi sunt quos medicos vulgus vocat) cũ in medico opere parũ ad vota euẽtus subseq. viderẽt: generosa oĩa remedia penitus omiserint, à qbus. s. vitę periculũ iminet ni probe vtaris: at recta vtendi via neutiquã habebatur. Inde cõtigit vt magni morbi quales epilepsia. articulorũ dolores, emicranea, asthma, melãcolia, atq; alię multę difficiles ęgritudines, oĩno insanabiles linquerentur. neq; id iniuria, vt quarũ viribus ęqua remedia, ne attingerent quidẽ. Porrò ad alia versi, nil aliud studuerunt totis ingenij viribus, q̃ vt ex ea arte sibi opes quererent, idq; citra infamiam omnem. quod optime sibi factum credunt: dum nulla pericula subeant. Itaq; si venę sectione egere videatur æger, Thesaurum naturæ sanguinem esse aiunt: iccirco aut omnino dimittendum huiusmodi auxilium esse: aut parce mittẽdum sanguinem: his verbis adeo homines perterrefaciunt, vt vel quodlibet prius pati velint: q̃ sibi sanguinem mitti. SE. an tu negas sanguinẽ Thesaurũ esse? ATH. haud equidẽ nego: verũ & Thesaurũ expẽdisse quãdoq; haud malũ est dũ vitã redimas. Si iterũ tenui victu vtendum: seruare vires integras oportere aiunt: huic quem pugnare opus sit. Has artes studiose colunt vestri medici: has & sibi per manus tradunt: quo. s. probe tueri nõrint, se & nil temere tẽtasse, nihilq; opportunum dimisisse. SE. nescio ego quid dicas. nos etenim millies sanguinem misimus. Sed & dietam instituimus tenuem vbi oporteat, nam & ptisanam multotiens ęgris damus, hęc cum tu nõris: miror quo pacto nos in eiusmodi re criminari audeas. ATH.

Ah q̃ turpe est solo remedij nomine contentos esse viros,quorũ studium est rerum naturas contemplari. An qui guttam fluere si nit,sanguinem mittit?num qui post gallinaceos contusos aut eliquatos ptisanam quoq; exhibet:acutorũm diæteticen seruat? minime gentium. SE. Tu ne igitur tandem vis nos artẽ medicã docere? ATH. Ego equidẽ te docere nolo:nec spero fieri posse vt qui tot annis assueueris,ingenium modo commutes tuũ. verũ illud potius lubens mõstrarim,ex vobis nullum qui in hac opulentissima vrbe,ex ea arte lucramini:aut medicum dici posse:aut medicorũ satis nosse auxilia. Sed nec siqua norit his probe vti. Neque.n.clysmate, nec pharmaco,nec venæ sectione, neq; demum dieta,aut scite, aut tempestiue vtimini. Quod & ego ilico paucis expediam. SE. mihi quidem haud expedies. potius pumice aridior tibi lingua euadat. vobisq; qui eũ attente auscultatis aures obsurdescant. LAN. o quãtis nos impetit execrationibus rabidus senex. o incorrigibilem ętatem: cui non nisi ea quibus assueuit sapiant. Abeat igitur in malam crucem:nobis nãq; potius oneri erat:volui tamen audisse hyeronymum hos adeo præclaros viros:adeo generosa ingenia:furtim quidem exclamare, ac suas ostentare virtutes. Cum vero ad manus ventum est pugnam detrectare. neque enim aliena improbare sciunt: nec propria item tueri. BE. absit Landine vt me audias amplius senibus fauere:quin ero potius posthac vestrarum partium acerrimus propugnator. Cæterum vbi nobis ocium est gratissimum mihi erit (nec minus puto & Landino) si rem omnem breui sermone perstringas, Qualia nam vestra hæc hęresis sibi exposcat quibus ve in rebus, ab his quos medico nomine minus dignaris, discrepet. quibus demum innixi authoribus hæc nostris noua seculis: proponatis. Ita.n.satur domum redibo:ni forte & tu negociosus sis. haud.n.te iuitum detinere velim. ATH. irrides? quasi ego huius instar negociorum vana quadam ac mendaci ostentatione abutar. vbi potius trophea atq; expugnatos morbos ostentare par erat. Atqui noui ego q̃ falsò pauloante dixerit triginta sibi visendos ægros:ni & neutros & conualescentes: & sanos quoque qui quondam ægrotarunt vnà numeret. His enim mos est vsque ad fastidium visere homines, nec nisi contumelijs pulsis discedere. tanta potest auri fames. Ego vero me & ad vesperam si libeat ociosum præbeo. neque in hone-

ſtum ocium arbitror, ſi vobis ſatiſfaciam. quibus merito concedendum, vt quæ hactenus cudimus audiatis: ſimulq; de his iuſtum feratis iudicium. Quum vero permulta mihi capita occurrant: à venę ſectione initium ſumam. quæ quod maximum auxiliorum ſit non modo Galenus teſtatur: quum & promptiſſimi, & tutiſſimi & celerrimi: tribus adeo magnis laudibus, extollat. Sed & nos quoq; vbi ab alto ſomno ſurreximus: ſatis experti ſumus. Quod.n. maximis auxiliatur morbis: id maximum eſſe ſatendum eſt, at ſeu interna inflammatio hominē habeat, aut herisipelas, aut ardens febris, nullū hoc maius inuenies remediū. Venę igitur ſectionem, aut penitus aut magna ex parte dimiſerunt. qđ ſi qui ea vſi ſunt inſcite admodum atque intempeſtiue omnia agentes ipſius famam deturparunt. Porro quam belle in eiuſmodi auxilio ſe gerant, modo ego aperiam. vbi.ſ. mōſtrauero neq; eos ſatis noſſe in quibus morbis ſanguinem mittere expediat: ſed neq; quātum ſanguinis miſiſſe oporteat: neq; iterum qua hora id maxime faciundū ſit: nec poſtremo q̄ua via. LAN. magna polliceris. ATH. res ipſa idicabit. Quod.n. primum in quibus morbis ſanguinem mittere oporteat, ignorent, hinc diſces. qđ vbi morbus magnus ſit febriq; ardeat animans: ni lotij craſſitudinem vna & ruborem cernant, oīno à ſanguinis miſſione abhorrent. Cæterū hoc vnico defraudati pręſidio ægri: vel cito ad necem ducuntur: vel ſi forte fortuna naturę nixu ſaluātur, in longas tandem et eo quidem difficiles tranſeunt ęgritudines quartanam.ſ. duros lienes, lepram, malum habitum, aquam intercutem, atq; huiuſmodi multa. nā quod per criticum motum non ſanet natura aut raro: ipſi cauſa exiſtunt, vt mox dicemus. An eſt veſtrum quiſpiam qui his atteſtari neſciat: quiq; pluries miſeros ciues non viderit, vbi tandem Dijs iuuantibus domo egreſſi, optatam videre lucem, infœlix tamen cadauer miſeramque animam trahere plurimo tempore: proinde & cœleſtium numinum conqueri: quum tamē ſe met potius incuſare debuiſſent: ac ſibi ipſis iraſci: vt qui adeo deploratis hominibus vitā crediderint. LAN. ſcire igitur velim qui factum ſit, vt adeo timidi in ſanguine mittendo euaſerint: quæ nam ratio: quæ ve experientia eos formidoloſos reddiderit. ATH. Dicam vbi paulo altius erroris tum huius, tum reliquorum explicabo cauſas. Hęc nāq; omnia ex vno eodemq; principio contigere. Hoc autē

est vnicuiq; scriptori absq; ratione credidisse: quod & paulo ante aduersus senem medicum stomachabar. Si namq; aut Auicēnę aut Serapionis cęterorũve quos colunt: dicta pensitassent, probe item inuestigassent. Vnde nam ea accęperāt minus multo errassent. Siue.n. ea falsa erant: ratio & experientia aperit cõmonefacitque. Si perperam in libros suos digesta, ex Hippocratis, Galeni, Pauli, Dioscoridis collatione, fuerant corrigenda. Porrò quantum detrimenti res hæc bonis literis attulerit satis noster Giachinus monstrauit: in eo commentariolo quod Petro Francisco medico dicauit. Hi itaque cum audissent dicentem Auicennam: intuere in vrinali & si fuerit vrina rubea grossa, venam secato: nec rationem addi, neque insuper iuramento confirmari petiere. Sed temere his credẽtes, in tantas lapsi sunt tenebras: vt plura ad mittendum sanguinem conuenire oportere, plura pensitari: quàm siquis longam atque eò difficilem nauigationem, pararet. Adde & ea quæ paulo ante ad Auicennam diximus quibus medicum torpentem reddiderat. hæc inquam omnia timiditatis huius causas esse scias. Cęterum ne sepius ad mittendum sanguinem cogerentur: quam rem apprime formidabant, fabulosas quasdam indicationes & ipsi sibi inuenere, nẽpę quę à coitu: quę iterum à lunę motibus. vt interim dũ huiusmodi pericula euitãt, aut vi morbi, ęger deficiat: aut iam præcipuam illam occasionem præterijsse afferant, diximus.n. & iam antea: his artibus solere eos se tueri. BEN. ò scelesta capita. Tu vero: putas ne post coitũ mittendum sanguinẽ? ATH. quid ni? dum virium robur adsit & morbi vrgeat magnitudo, sit quoq; ęger florenti ætate: hos.n. duos seu tres mittendi sanguinis primos scopos, proposuit Galenus: & ante hũc Hippocrates. at nõ ex quouis venereorũ vsu, vires deijci putãdũ est: neq; in quouis corpore. Quid igitur (vt ad Auicennam reuertamur) credis ne bonũ virũ his suis cautelis homĩes nõnullos, necasse? BEN. puto ego q̃plurimos: memini.n. robustos iuuenes quosdã: hoc relicto præsidio. Sed & nõ alia ex causa: mortuos. putarã itaq; hoc apud vos capitale esse. ATH. Capitale his tãtũmodo fuerit. qui sibi ex spurcissimis barbaris, atq; ignara illa scola: duces se legere. Causam vero siquis quęrat, cur in tam grãdẽ sanguinis timiditatem lapsus sit Auicenna, præter multas quas supra tetigimus: quũ eius scripta, vniuersim in cẽsum venirent: ingenij ru-

ditas quædam visa est extitisse. Simul & in curatiua Methodo minime exercitatum esse, quod hinc patet. Posuere Hippocrates & Galenus mittendi sanguinis scopos, posuere & quæ dehortantur: non quidem adeo vt medicum omnino ab eo opere desistere cogāt. Sed quia plus minusue mediç viç accipi oportet, iuxta id quod aut magnitudo, dignitas, aut demum indicationum aduersantium multitudo nobis suadent. Has res cū in ea sentētia accępisse oporteret, hic tamē veluti absoluta quędam documenta proposuit. Nec me exempla modo fugiunt, neque item verba ipsa: quibus monstrem quæ dixi modo: verū temporis breuitas me admonet: simul & dicendorum multitudo: vt ad cætera properemus. Nā quid dicam Dij boni de mittendi sanguinis quātitate? Si quando. n. forte fortuna hoc tam grande periculū subeunt: semiobolos pręstò esse oportet, ne vel drachmula vna certum pōdus excedant. Sibi nāque maximum statuerunt, & quod superare haudquaq̄ fas sit: vnciam sextam. neq; eam simul atq; vno impetu, quoniam à purpurato illo suo principe didicerunt: melius fore si partiaris. ò insana capita: ò penitus extirpādos homines. Sunt ne hi boni ciues, quos mortuos fletis: aut senescere indignamini? qui vtinam a primo ortu perijssent: neq;. n. vita priuassent plurimos, sed & priuarent quottidie, quibus respublica nō sine damno caret. quod & vos nostis. Quotquot. n. se se eis commisserunt: nisi naturę beneficio, aut morbi facilitate sanati sint, omnes breui periere. LAN. at vos econtra seruaui si vel à morbi initijs vocati: vel mediocrem nacti estis curandi corporis habitum: perijsse nullum acuta febre. ATH. Tu ne igitur hominum censor? atqui non putaram te nostri adeo diligētem esse obseruatorem: quod gaudeo: speroque fore vt maiora adhuc in dies videas, nam & celerem & certam nec non sine rei familiaris detrimento, sanitatem plurimis pollicemur. LAN. oportuit igitur vos prius pactos mederi. BEN. nam quid obsecro? LAN. quoniam minimum mercedis inde haurire queunt, temporis breuitate, contra quam nostri faciunt. BEN. optime ac facete dictum. Sed gestio cætera audire. ATH. Nos igitur Galeno fisi: vno impetu (quoniam sic conducit magis dum vires ferant) sanguinem misimus plurimum, nam bilibre pondus & trilibre in acutis febribus: aut magnis alijs morbis superauimus. atque id nō mo

do impune, sed & tanta ægrorum tolerantia vt nil supra eligi potuerit. BEN. hui tam grande sanguinis pondus: profecto hoc hactenus nobis inauditum est: ATH. Nam quid miraris obsecro? num tu Galenum medicorum optimum arbitraris? Si itaque is, minimũ fere pondus sesquilibram statuit, maximum vero selibre aut amplius: cur non & nos, intermedias illas vacuationes temptare audeamus. Seruabant aduersarij nostri huiusmodi opera, vt si qua possent calũnia nobis officerent. Itaq; tantum abfuit vt hac in re, quicquam profecerint quin potius stupidi cœperint & ipsi furtim quidem & dissimulanter: nostra sectari vestigia, nostraq; instituta verbis quidem spreta opere tamen confirmare. Scimus nos ad exactam illam ardentissimarum febrium metam ventum adhuc non esse: nempe sanguinem mittere, quousq; animo linquatur ęger. Insuper igenue fatemur neq; id dimissum auxilium infamiæ timore, aut lucri gratia: vtrumq;.n. palàm nobis posthabitum est atq; neglectũ. Nec iterum quo timeamus aliquid ad opus vertere, qđ Galeni assertione comprobatum sit: sed quoniam e, tenebris paulo ante egressis: durum est lumen statim prospicere: atq; ad solem verti. Consueuere quoq; & quæ certa bona sunt: dũmodo insolita, initio perterrefacere. Quid igitur his accidet qui verbis quidẽ se Galenicos vocant, nil autem qđ Galenum sapiat, operantur sed in Montagnana sauonarola & quibusdam alijs, quorũ nomina referre pudet, cõsenuere: num putas eos meliores fieri posse? BEN. nequaq̃: neq;.n. sui iuris est qui semel cõtraxit habitũ. Sed quid est quod istos audiui dicere? cauẽdum esse maxime ne sanguinis missione bilis ferueat, aut crudos augeas: & iterum, consilium meũ est vt dimittatur quo ad possibile est: his nãq; verbis alias territus sum. Puto autem medici alicuius ex præstantissimis extitisse: quoniam in ore omnium passim audiuntur: ATH. quid mihi transcriptorem hũc allegas, qui in eo tractatu quem de venæ sectione scribit: & cuius Paulo ante meminimus. tanta peruerse, tot inepte, tot ridicula aggregat, vt nihil peius excogitari queat: vel.n. à vilissimo quoq;: & qui vel minimum in scientia hac eruditus foret: & vberius & melius, omnia dicerentur. Hanc rem abunde Paulus noster monstrauit in ea epistola quam de venę sectione aduersus Auicennam scripsit. Sed iam tempus est, vt ad id quod tertio propositum erat

vertamur:hos inquã tempus ignorare quo fieri debeat sanguinis missio. Cum.n. à principio facta maxime conducat: tunc.s. Cum mouẽdum pręcipue suadet Hippocrates:hi dum suos expectant periodos, atq; vrinas turbidas purpureasue: dum molli re aluum sua cassia prius volunt:dum cognatos consulunt, & famulos quoq;, pręterit sanguinis mittendi occasio. Quæ res & non nihil infamiæ huic adeo excellẽti pręsidio, adiecit. Cum.n. prima illa atq; vtilis occasio pręterijt, misso deinde sanguine siquidem ægrum mori cõtingat (quod verisimile est) sanguinis missioni hanc culpam tribuunt. dico autem, verisimile esse postmodum ægrum mori:nam cum semel putredo valida venas occuparit, difficilis solutu reddit febris. Quid postremo de venis quas secandas suadent dicemus. Cum alij in pleuritide tali venam:alij in cephalalgia, nescio quos manus ramusculos, magis diligunt quam hic externam, ibi vero internam venam secare. Alij cucurbitulas flobotomię vicarias esse, didicere. Alij & hyrudinibus gaudent:vt nouum aliquid cõminisci videãtur. Demũ omnino student, vt vel sanguinem haud mittant:vel nil ęgrum iuuent. Adeo vt mihi persimiles his videantur:qui internuncijs & aduocatis rem agunt:dum principẽ libere adire liceat. LAN. at quę diu anxit iuniorum animos quęstio:ad facietatem actitata:num, s. semper recta vena secanda, an tibi vtilis esse videtur? ATH. vtilis ea quidem, verum adeo clara, vt non modo controuersiam apud doctos viros non habeat: sed neq; dubitationem vllam. Quo magis mirere quosdam:in eiusmodi theoremate adeo laborare:vt nil aliud loquantur, prędicent, scribant. Quasi non decies mille alia, & ea quidem vtiliora, restent perscrutanda. Sed iam venæ sectionem dimittamus: atq; ad Dieteticen accedamus propius, ea quanti referat probe vti: & Galenus ipse testatur:& ratio docet, ita vt nobis quandoq; dieteticen omniũ morborum concoctricẽ, appellasse libuerit. Neq; altera res est quę cordatum magis ac solertem medicum exigat, vt qui probe morbi vigorem, quam prope adsit, conijciat. Neque.n. sic vires labi sinet, nec morbum cibatiõe augebit. Plenus est ea Hippocrates vt qui huic negocio totum fere dicauit librum: quem nobis nuper Parisiensis officina, luculentissime latinitate donatum, misit. Hanc ipsam tantum abest vt aliqua ex parte cordi habeant:vt qui cibi qualesq; in quolibet morbo conueniant,

minus norint. Sed nec qñ vberius, qñ tenuius cibā sse oporteat. BEN. nescio quo nam pacto hæc ignorarint: nam ex Hippocrate didicit vnusqsq;, in morbi vigore tenuissimo victu vtendum: præcedentiū tēporꝫ cōparatione. Sed & dum morbus increscit: quo ꝓpius vigori accedas, eo de cibo minues. qūo igit̄ cibandi tempus ignorāt? Nā de cibarijs ipsis, haud ierim inficias inuenisse me aliā apud veteres ciborum seriem: atq; exactā illā viuendi formulā oīno hac tēpestate derelictam. ATH. q̄ vellē mihi tēpus sufficere, monstrarē profecto in re adeo necessaria: q̄ longe a ver it ate absint, sed decet solūmodo rerū capita adnotasse. Q d qdē vera sint quæ dixi mō, nempe in vigore morbi oportere cibum subtrahere & Hippocrates & Galenus testant̄: sed & ratio ipsa edocet. Quoniā. n. eo tēpore coctioni maxīe vacat natura: opus est ipsam ad alia nō diuerti: vt q̄ in ea peragēda maxīe occupata sit. Porro cū crisis īminet, coctaq; iam est materia febris, laborat tñ admodū quū seligere atq; expellere se expedit. Proinde & grauia ac terribilia eo tēpore accidūt symptomata. Q d si aliò auertas naturæ vires præterit occasio. Multis. n. vel leuis ambientis frigiditas, vel intēpestiua cibatio, crisim abstulit. Nostri vero medici q m ō experiētiā iactabāt: sibiq; e o ordine placebāt adeo probe victus rōnē seruant, vt mulieribus potius obsequētes, quo magis prope est vigor, eo magis nutriunt, qm̄ plus collapsas eo tēpore vires, reficiendas amplius putant, quo circa & contusos gallinaceos, aut emaceratos atq; eliquatos sorbendò exhibent. Oua itē & siqua alia vehementius nutriunt. De potu quid dicam? necq; enim hac ꝑte melius se gerūt, quum oēs vino potent, nulla alia rōne ducti siquidē ab eis quæras, q̄ quod vinū potare assueti sunt ægri, quasi iudicatio quæ à cōsuetudine sumitur, tantā vim mō habeat, vt eam quoq; quæ a morbo est, superet. An putas abstemios hoīes Galeni atq; Hippocratis tempore extitisse. hi tamen cū nō minus consuetudinē seruandam doceant, a vini tamen potu oīno acuta febre laborātes arcent. At nostri, vt potē bibuli ipsi quoq;, nō patiunt̄ ęgros suos siticulosos longius à vino abstinere, presertimq; Trebbiano dicto. Hinc subitę mortes & desperatæ salutes. Dum. n. nutris impura corpora, eo magis lędis. Quod siqui sunt q sibi formulā q̄piā tenuis victus proponant (vocāt aūt hūc qui ex solo pane fiat) eo sæpe a principio vsi coguntur demum turpiter atq; admodū

perniciose in statu ipso cibare. vel quoniam longius absuit, q̄ ipsi conijcerent (siquidem vnquam hoc eis in mentem venit, dum victum instituunt) vel quia defectas morbi magnitudinē vires: vetulę cibis reficere efflagitant. quibus minime aduersat medicus. At quas nam obsecro defectas vires? Nempe si vel semel assurgente ægro, parum animo linquitur. atq; omnino ad motiones corporis, deterius se habet. Nos vero (inquit Galenus) motrices dictas vires, haud equidem in morbis robustas expetimus, vitales vero quas pulsus indicat, tactum modo quatenus sufficiat æger. sola namque concoctrix est quę febres curat. Quod vero ad ciborum rationem pertinet: quamuis tu modo fassus sis, longe abesse à recto tramite medicos: quod tamen nobis notum non puto, hoc addam. Acutarum ęgritudinum in quibus presertim exactum victum exquirimus: nulli adhiberi talem: sed plurimos malo victu perdi: alios vero in longas ęgritudines, inuitos trahi. Dicant quæso si quem vnq̄ solis potionibus nutriere: ex his qui acuta laborant? quod ita quibusdam necessarium censet Hippocrates, vt sine eo victu haud possit saluari ęger, sunt autē hę nō Zythus aut ordei aqua sed aquosum oxymel, aut mulsa, hoc.n. solo & ad septimam contentos non dubitabant: quod & Galenus testatur: Qui vero iterum sorbitionibus nutriendi sint, ptisanæ inq̄ aut alicę cremore quis nouit? profecto ex his nullus: nam si ptisanam exhibent quam dicunt: mille alijs admiscent cibis: quocirca procul dubio fructibus, ipsius carent. Dico autem fructus, quos longissime Hipperates prosequut⁹ est, vbi & Galenus addit, eos qui pane aut cōdro nutrirēt, cum ęgros ledere, tum ptisanę beneficijs omnino carere. At sorbitiones puto nostri medici fugerent, velut admodum tenues, attamen videmus Galenum & Hippocratem: eas ī acutis plerisq; velut plus iusto nutriētes euitare. LAN. At inquiūt corpora nostra viribus īminuta: non posse ita acriter custodiri: esse item cōsuetudinē seruādā censēt. quod & tu paulo ante tetigisti: non videris tamen adhuc consuetudinis vires satis enucleasse, cum de vini potu disputabas. ATH. Diximus Galenum vtendū his statuisse suis verbis: quibus maxime assueuit ęger: Idq; bona ratione. Cōsuetudo namque indicationem, quæ ab ipsa rei natura sumitur, comitatur, velut in therapeuticis declaratum est. Num igitur qui meracius

bibere solent:protrahuntq; ad longas conuiuia noctes:his etiã in acutis vinum dandum est minime. Num carnibus cibandum? haudquaq̃. Num pane? ne id quidem. Quo igitur modo consuetudinem seruandam, dicunt? Nempe vt magis nutrias minusue:q̃ sibi aliàs, aliud, posceret corpus. Est enim sua vis indicationi huic:quæ tamen a morbo est eam longe superat. Quod vero addebas haud ferre corpora nostra huiuscemodi victum:non decuit profecto talem virum: physicis rationibus egregie instructum: quiq; historiarum agnitione refertus sit, talia loqui. LAN. Iocabar equidem:tibiq; aliena proponebam:haud mihi probata. ATH. Si demum ad integram, & quę proprie ptisana diceretur, accedas, quæ & longioribus conueniret morbis:non modo ea vsi non sunt verum nec satis norunt quæ nam ea sit, quo minus, qua nam via ea fieri posset, temptarunt. Nobis itaq; vniuersus imminet labor, vt quibus mens sit, hanc quoq; artis partem instaurare, quod & nos hoc anno, opere monstrauimus, quando plurimis ægris prout oportuit exactissimum victum instituentes, eos breui sanauimus. Quin eos potius natura, vt quæ plurimũ crisi morbos leuaret. Quã tamen crisim ipsi nunq̃ se vidisse aiebant:aut q̃rarissime, quin & Galeno illudebant atq; Hippocrati, somniasse eos dicentes, ac vanum quid commentos, dum quarti septimi noni vndecimi decimiquarti quoq; criticas vires celebrarent. Dicebamus paulo ante cum de potu ageremus, non sinere nostros medicos a vino abstinere ægros. Cum tamen siquod in febribus dandũ sit:nec quale id esse debeat:nec quo tempore decernunt. vini namq; nocumenta permaxima sunt, ni tempestiue detur:sicut econtra magni vsus fuerit:si probe vtaris. Sunt autem nocumenta eiusmodi. Primum quod calorem adaugeat, & viscera si qua inflammata sunt lędat:humores commoueat, atq; ea ratione coctionem impediat: quin nec nobis pręsto est vinum quod etiam inclinante morbo, satis conducat: nempe album tenue, vim aquæ paulo euincens, quare non minora in potu quã in cibis eos nocumenta præstolantur:sed satis superq; de his sermo fuit. De ea vero parte quam pharmaceutriam dicunt si pro meritis loqui velim, q̃ longe a veritate & recta ratione ab his tractetur:profundã forte dicẽdi abyssum, ingrediar, quæq; iustũ volumẽ poti⁹ exigeret:Siue.n. alterãtia pſidia, siue vacuãtia

seu demũ cõcoctricia ab eis dicta cõsideres:piget me dici medi-
cum atq; adeo iniuste eo nomine nuncupari:postq̃ & ego hacte
nus his vsus sum.Primũ.n.quod his cõmune vitium est, me-
thodo nulla duce vt aliàs dicebamus,composita sũt:sed inepta
quadã similiũ rerũ congerie,referta,e quibus hæ qdem ignotæ
sunt,seu hoium negligẽtia,seu vocabulorum absurditate:hę vero
perperã ab artificibus accęptæ,solo demũ noie tales:nã viribus
adeo languidis existunt,vt nullo penitus vsui sint.His tñ acqe
scunt medici,qbus.s.sat est hoc ammoniacum,hoc casiam,hoc
bdelium vocitari,quasi noia nõ res ipsæ nobis sufficiant. Hæc
igit̃ tum medicis,tum ministris cõmunia sunt.Quę vero pri-
uatim medicos tangũt,(ne in hac parte nostri sermonis postre
ma:absentes sine rõne cõdemnare videamur)vobis mõ aperiã.
Non minus scilicet in pharmacorum vsu falli eos:q̃ in venæ se-
ctione de qua paulo ante sermo fuit.Neq; enim quo vtant̃ sciũt:
nec si scirent his pro tempore vtuntur.Quod quidẽ igit̃ in ele-
ctione simplicis materiæ fallantur plurimum,nõ est opus mõ
transigere.Cuilibet.n.vel minimũ in eo negocio experto satis
patet.Porrò vbi aliàs de plãtis sermonẽ habuimus:superest mõ
vt de metallicis addamus quędã.Ex his nullũ aut rarũ ad nos,
non adulteratũ affertur:seu similiũ rerũ artifici admistione,seu
artẽ naturã ipsam colore ac figura penitus imitante:quo eligẽ
tes fallantur.Sunt aũt huiusmodi Auripigmentũ,Stibiũ,Cin
nabari,Miniũ,Sandix,Cæteraq; multa,quæ si vera forent,ma-
ximo nobis vsui essent.Quare doleo medicorum sortem:ne dicam
negligentiã,qui studij huius curam sibi non susceperint: verũ
rem omnẽ seplasiarijs dimiserint:atq; hi rursus rusticis aut mer
catoribus rem omnẽ delegarint,Illhac itaq; tandem pendet hu
mana salus.BEN.Cur non & vera pro fictitijs,nobis modo ad
uehũntur?ATH.quoniam Cæteri artifices omnes,suæ mate-
riæ studiosi sunt,præter medicos.Cum igit̃ pictoribus satis su-
perq; forẽt,quæ chymica arte confecta sunt,ea quidẽ sibi aspor
tari curarunt.Atq; ita factum est(o facinus indignum)vt plu-
ris apud mercatores pictura,q̃ medicina foret. Proinde quum
medici suæ materiæ ignari,singula nullo delectu habito admit
terent,factũ est vt adulterina nobis veluti prompta magis,pro
genuinis irreperent.Non ita Galenus:qui plurimas medij ma-
ris oras,hac siti vrgente adnauigauit:& nos quoq; eius exem-

plorum ad orientis emporia, tum ad germanicas fodinas, diligẽtes statuimus amicos: qui nobis veras eadẽ, reꝗ effigies monstrent. Caueant igitur (quod & ad senem paulo ante dictum est) his instrumentis vsi, amplius experientiam iactare, celeberesue compositiones: nam siqui inde curantur, id tantummodo naturæ aut fortunæ ascribendum: quod & antea dicebamus. Quod vero nec tempestiue his vtantur: aliàs apertius monstrabitur. Quoad tamen nobis modo licet, paucis exponam. Atꝗ a vacuatione initium sumam, qua multos morbos curare confidunt. Porrò eam solent aut pharmaco, aut clystere moliri: sed plurimum importune: nam cum molliendę alui gratia: per sedem molle quippiam aut humidum infundere debuissent: hi herbarum decocto salem plurimum, inijciunt: quæ res quantum ęgros angat: dum nuda viscera pungit: dum deiectionem acerrime irritat, symptomata quæ inde accidunt, satis monstrant. Alijs namꝗ venter turbatur, alij linquuntur animo: omnes demum adeo aluo siccantur: vt vix ad longum tempus humescat. Poterant tamen legere vel si etiam sola ratione vtantur: ex se ipsis inuenire, in calidis febribus molli clysmate vtendum: in cæteris & acribus quoque, & salitis. BEN. Quantum momenti in re adeò exigua: sed & q̃ vera narras. ATH. Nos igitur primi omni acritudine expertia infudimus: quo factum est, vt non modo incommoda ea quæ pauloante in censum venerant: nos minime manerent: verum pro his & humida aluus, & totius corporis quies succederet. Quid igitur de potionibus dicemus, si in re adeo nota peccant? Hi itaꝗ in febribus ægros adeo medicamentis exasperant quæ deiectoria appellant, vt vel omnino perimant vel admodum lędant. Atꝗ vtinam non & ego meis hoc didicissem periculis: quando vna ipsis & a morbi initijs & ipso iam increscente, nonnunq̃ vero & vigente deiectoria medicamenta propinassem, leuiuscula quadam coctionis nota permotus. Hinc accidit vt his potis sæpius inualescat putredo: coctio tardetur, incipientes sudores arceantur: laborantium vires tollantur, atꝗ omnino impediatur crisis. Sed & quod risu dignum est febres omnes deiectione se curare posse arbitrantur: attamen aperte scriptum inuenere, per eas vias ducere oportere humores ꝑ quas tẽptat natura. hoc enim

pacto sibi minime tenitimur. BEN. Solent his quæ obiecisti modo:ita respondere. Nostræ inquã tempestatis ægros, ex malo præeunte victu, succis abundare: idcirco necesse esse a principio morbi materiam imminuere: ita enim memini scripsisse Hippocratem. ATH. Eniterer profecto hũc vobis adeo pernitiosum errorem aperire: neq; id mihi difficile foret, ni maius ocium exposceret. verum propediem vobis satis fiet spero: si quæ modo parturimus, pariamus quandoq;. Ne tamen omnino pugnam detrectare videar: neu vos omnino aduersus huiusmodi tela nostris aduersarijs improuisos relinquamus, paucula adijciemus. Hoc enim tandem gratis sibi concesso (quãtis & tu apprime noris, aut parum aut nihil viuendi modum immutatũ esse: postq̃ Romanus luxus totum occupauit orbem (nulla ex parte veritati aduersatur. Audite obsecro Galenũ hanc rem hisce verbis declarantem, quæ quidem & paulo ante in medium adducta sunt. Pauperes inquit q̃ diuites certi⁹ faciliusq;, sanitati restituimus. Inter cæteras autem quas affert causas, ea est quod ex quo diuites desidem vitam degunt: plurimisq; & his quidem admodum nutrientibus vtuntur cibis, plurimum itaq; sanguinis abundare necesse est. Quare venæ sectionis egentes maxime: eam tamen admodum formidant. Fateamur igitur & nos si libet, huius tẽpestatis homines plurimo vti cibo. Num ex eo pharmaca exhibere oportet, ad succos minuẽdos? minime gẽtium. Nam venæ sectio est, quæ multitudinem minuat, & siqua sunt que ex accidenti euacuent, Inedia. s. balneum, frictio atq; eiusmodi. Hæc itaq; cum ratio suadeat, insuper & maiorum authoritas, nobis quoq; experientia comprobauit. Vbi facta ab initio sanguinis imminutione celerrime reliquum natura concoxit: Sed nec officij sui oblita: sæpius & segregauit: atq; expulit. Sin minus medico prudentissime manum porrigente iuuata natura, leuissimo auxilio coctum deiecit humorem. sed iam tempus est vt receptui canamus: nimis enim in longũ nostra hæc tenditur oratio. sed nec, pro meritis licet, singulorum modo meminisse. Neq; ego hęc tetigissem, ni satis scirem: plura multo capere vestrum ingenium, q̃ ego dictis explicarim. Hoc tamen vnum tetigisse volui: ac postremo annotasse: vbi scilicet de coctione: & cocto humore mentio incidit: non modo ab his coctionis vim &

naturam ignorari. verum nec quibus auxilijs, iuuari debeat cō/ coquens calor. Dico autem auxilia, non quo medicus coctionē per se iuuet, atq; humorem concoquat, vt stultissimi medicorū arbitrantur: sed quo naturę placidiorem & minus rebellem ac difficilem, succum concoquendum reddat. Hoc opus Galenus oxymelitide exequebatur, aut solo, aut radice herbaue quapiam incocta. Nostri vero medici quo minus laboris, plus vero lucri suis ministris accederet (a quibus etiā sępe prouentus portiun culam clam accipiebāt) perennes quasdam inuenere potiones: quas syrupos vocāt. De quibus si differere velim: qua methodo compositi sint, aut ex qua materia, vix mihi dies tot⁹ sufficeret. Neq;.n. sæpius satis sciūt, num per eos ventris solutionē quærāt an suā nominatā digestionē: tanta est solutiuo℞ pharmacorum cæteris confusio. Porrò vt falsitatem hanc aureo operirentur amictu: addidere magnifica nomina. qualia sunt de pomis syru pus aduersus melancholicū humorē Achilles. quin & a regulis qbusdā cōpositos, cōmenti sunt, quo plus ipsis authoritatis ac/ cederet, quasi potestate regia, aut armis, nō aūt recta rōne, defen sanda esset cōpositio. Hūc subinde Diarodon, hūc ex epithymo appellant, q̄ si qua fieri posset, vt misturā illā dissolueres: profe/ cto ne minimas quidē reliquias inuenires eorū, a quibus nomē claturam accæperūt. Quid itaq; stultius q̄ arbitrari succi malo rum dragmulam, atram bilem edomare, quas scilicet vel inte/ gras quoq; comedere fas est vnicuiq;. hoc tamen sibi persuadēt, ac belle in huiusce modi sibi placent. quid demū dicam de aquis extillatione productis. An turpius quippiam nobis vnq̄ omni/ gerum attulit mare: aut monstrifera africa. LAN. Sæpius rem hanc admiratus sum: nec poteram vllo pacto acquiescere huic adeo aperto errori. vt facile crederē: quod adeo igne elaboratum est: amplius suæ matricis herbæ seruare vires. Mitto ego simpli/ cia quędam: quæ natura adeo fortibus donauit misturis: & tan to nexu coalentibus, vt vix igne dissolui queant, qualis rosa est quam & Theophrastus admiratur, sed nec propter hanc vniuer sim huiusmodi parandi arte, vtendum censuerim. ATH. Quin nec Rosa quoq; omnino suam seruat naturam, etiam ipsisemet testibus: succus namq; ipsius aluum soluit, vbi quæ exstilla/ tur aqua apprime cōpescit. Quid igitur de cæteris dices: quæ in

conspiferent:neque enim diu poterunt veritati obsistere. ATH. dicam ego quod sentio. Primum ex his qui vulgo medici vocantur, triplicem si diligentius aduertas reperies differentiam. Alij namque adeo hebeti ingenio sunt: atque omni ex parte rudi: vt nullo pacto veritatem & si apertissimam prospicere valeant. Alij iterum veritatem quidem optime norunt: eam tamen fateri sibi haud vtile esse putant. Primum quod magno sibi dedecori fuerit in tanta ignorantia consenuisse. Deinde quod omnes ilico ludibrio habeantur: vt qui senes admodum, nuperque in tanto pretio habiti: perinde ac pueri prima artis rudimenta addiscere debeant. Porrò hos quiduis potius pati certum est: quam semel aperte manus dare. atque eorum videri disciplinam capescere quos modo lactentes: ac nullius pretij medicos appellabant. LAN. Quid igitur facient, aut quo nam modo famam suam posthac tuebuntur? ATH. Quod & facere tunc primum cœpere: quum ad eorum aures, res hæc peruenit. Ad conuitia inquam & maledicentiam se conuertent, experientiam, ætatem, canosque ostentabunt, ciues perterrefacient: atque eiusmodi in dies molientur multa, quæ tu optime calles Landine: vt qui pluries pro nostris partibus acerrime conflixeris. Accedo demum ad tertiam medicorum differentiam: eorum. s. qui non modo partes sectantur nostra, verum & plurimo nobis adiumento fuere. Inter quos primus & maxima nobis familiaritate iunctus Guido Anterigolus est: iuuenis quidem qui optime curtianam illam disciplinam oleat, quique nobis de suo ingenio plurima polliceatur. Adsunt & alij Galenicæ sectæ studiosi quos inter Andreas paschalius in primis merito numerandus est. quin & alij quoque: verum præ cætororum multitudine pauci hique omnes ætate iuniores. Per hos inquam optime sperandum est, res nostras auctum iri. Quod si qui ex alijs demum veritate victi in castra nostra transfugæ peruenerint: lubentes quidem suscipimus: dummodo non furtim quidem vt supra diximus: verum aperte Galenicæ sectæ nomen profiteantur. Ita enim academiam nostram appellasse libet. quod si quis nos minus dignos iudicet quam vt instauratorum nomen mereamur, atque ipsius sectæ innouandæ authores. Hunc velim omni affectu deposito considerasse: quo pacto (vt de se Galenus inquit) nos primi pericula subiuimus, tum quæ

ex iam dissueta arte oriri poterat, tum item quę nobis affatim maledicorum numerus afferebat. Diu.n.vndiq; destituti, & aduersus barbariem insuper & barbarorum sectatores; demum & contra ignauum vulgus certauimus: vicit tandem veritas. victoriam modo prosequimur. Quod si primum nostro huic labori Illustrissimi ac fœlicissi. principis nostri gratia nō desit: nec non & doctrum hominum in quo ordine facile primus locus vrbis nostrę vobis debet, vna cum Laurentio stroza ac fratre ei⁹ Philippo Petroq; filio. sed & Petro victorio. Bartholomeo caualcanto cęterisque quamplurimis: Cum in alijs omnibus, tum in hoc doctrinarum genere apprime eruditis viris: non dubito quin nobis res omnes ex sententia succedant. Sitq; hoc & nostri & vrbis totius Immo & ethrurię perpetuum glorię monumentum, Neq; ierim inficias, futuros posthac plerosq;: qui & doctrinę vbertate: & dicendi facilitate, nos longe superēt, quin & in artis operibus plurima inueniant, remq; publicam augeant: hoc inquā speramus atq; optamus, siqua tamen debentur his qui rem ab initio orsi sūt, hoc totum Academię nostrę condonari petimus, Et si.n.& alij quidam Galenicam doctrinam nostra ętate suscitarint: atq; aduersus barbaros acerrime dimicarint. Inter quos Curtius ętatis nostrę decus primum locum tenet. Nos tamen primi (quod nouerimus) Galenicas veritates opere quoq; monstrauimus, atq; ipsius vniuersam methodū exactissime exequuti sum⁹. LAN. Iusta petis, ego vero quod hactenus feci vbiq; gentiū vestri famam tuebor: ac pro viribus extollam: sic.n.& rei grauitas, & animi vestri magnitudo exposcit. BEN. Ego vero quid dicam qui vobis quondam aduersarius extiti? LAn. hoc solo culpam omnem dilues: si te victum fateberis. BEN. Quin & in partes vestras lubens secedo: gaudeoq; me in extrema senecta: nouum fieri militem. ATH. valete igitur viri optimi: ac rem literariam vt facitis souete. BEN. vos q; iterum pergite: Neque.n. deorum hominumq; opera vobis deerit Vale. Ego vero domum me recipio Landine. LAN. at ego ad has visendas plantas, priusq̄ emarcescant reuertor iterum Vale.

PETRI FRANCISCI PAVLI MEDICI GALENICI ADVERSVS AVICENNAM DE VENAE SECTIONE TRACTATVS.

PETRVS FRANCISCVS PAVLVS EX GALENICA SECTA MEDICVS FLORENTINVS MEDICAE ARTIS STVDIOSIS SALVTEM.

COgitauimus iã diu, viri medicinæ studiosi, veterem veramqꝫ medendi methodum, pro viribus e tenebris eruere, quam quidẽ omnium disciplinarũ nobis authores græci, iam antea optime excoluerant, barbari vero posthæc dehonestarant, atqꝫ corruperant. Necesse itaqꝫ habuimus eos qui ꝓ veris authorib⁹ nobis successerant, demoliri, atqꝫ eos minime sectãdos duces: aut obseruãdos ostendere. cæterũ inter reliquos maxĩe Auicẽnã: vtpote cui primas partes nostri medici tribuere soleãt. Quũ vero plurima nobis occurrerẽt, aduersus eũ dicẽda, minime visũ ẽ singula eius opera ꝓsequi: nã quid hoc laboris mihi suscæperim? Verũ vnicũ de venæ sectione caput: in mentẽ venit mihi ꝓponere: quoniã a nouis his medicis: vel maxĩe laudari soleat Auicẽna, ꝙ in eo pcipue Galeni mentẽ fœlicissime assequutus sit, q̃tũ itaqꝫ longe haberent mõstrare enitar mõ quã rem si cõmode assequutus fuero: nõ minimũ momenti veritati adiecisse videbor, sin min⁹ aliis postmodũ & doctioribns (vbi ita sorte cõtigit nos cœpisse) ea perficere atqꝫ explere, negocium erit Valete.

PETRI FRANCISCI PAVLI ME DICI GALENICI DE VENE SECTIONE ADVERSVS AVICENNAM TRA CTATVS.

Rimum itaq; circa ipsius definitionem insisten- dum est: quam huiuscemodi verbis explicat- Phlebotomia (inquit) est euacuatio vniuersa- lis, quæ multitudinem humorum euacuat. Quid deinde per multitudinem intelligat: ex- ponẽs subdit. Multitudo vero est augmentum humorum, super æqualitatem ipsorum in ve- nis, Porro hæc prima sui facie haud temere dicta videnẽ, quum enim & superabundent quandoq; humores ex æquo (hanc ple- ctoram dicũt) interdũ, & alter eorum exsuperet (hanc cacochy- miam appellant) illi quidem venæ sectionem oportune adhibe ri dixit Galenus: quam & absoluto vocabulo vacuationem, pri ma aphorismorum dixit, huic vero purgationem, verum quæ subinde addis: nõ bene dictis conueniunt. si enim phlebotomia multitudinẽ vacuat, atq; ea est exacta phlebotomiæ notio. quo- modo deinde vitiosos quoq; succos per eam vacuari dicis? hu iusmodi enim verborũ sententia est: altera. s. ex causa fieri venæ sectionem: vel quia humores multi sunt: vel quia vitiosi. Non erit itaq; phlebotomia multitudini ꝓpria vacuatio, q̃re neq; ea quã posuisti satis sufficiẽs definitio fuerit: vt quæ minus ꝓpe- re rei naturã declaret. Est igiẽ iuxta Galeni sententiã, minuẽda sanguinis multitudo, per venæ sectionẽ, nõ tñ inde inferendum est (veluti tu facis) venæ sectionẽ ꝓpria rõne multitudinẽ solam respicere, potest enim & vitiosum sanguinem vacuare: qualis in putrida febre: qualis in melãcholico morbo, colligi solet. Super- est, vt ad ipsius documenta propius, accedamus, in qua re, ali- quãtisper sciscitari velim: eos qui Auicennã Galeni geniũ, asse- runt: qui ve arabes auctores græcis cõferre volũt: quo nã pacto: tractatũ hũc illi cõtuleris, quẽ Galenus de venæ sectione inscri- psit, tantã enim puto ibi reperies differẽtiã: vt nunquã aliãs vel doctrinã: vel ordinẽ: vel facilitatem: in hoc authore sis amplius

admiraturus. Attamen debuit Auicēna (vt qui se Galeni inter pretem professus est) dicta ipsius tum enucleare: tum optima quadam serie digerere, demū & plurima addere: queadmodū & Galenus post Hippocratem fecit. hic vero tantū abest vt quicq̄ profecerit quin potius oīa turbat: omnia peruertit: nullum sibi proponit dicendi scopum, verum ex abrupto modo hoc: modo illud attingit: adeo frigide: adeo leuiter: vt reticuisse sit satius.
" quanto melius Galenus quem te sectari par erat? proponant
" inquit qui corporis affectus vacuationis egeant: deinde qui nā
" eius quæ per sanguinis detractionē fit: demum quinam innoxie
" hanc ferre possint, insuper & quibus animaduersis vacuationis
" modum probe conijcias: dehinc & quibus venis ea fieri debeat,
" & siqua reliqua sunt, quæ sibi diligēs medicus: atq; huius auxilij
" pertractator perscrutari debet. Omnia proponit atq; exequit.
" Verū ea quæ Auicenna tradit, secus se habere res ipsa monstra bit: si paulo diligentius ea quæ sequuntur, attendas.

¶ Cœperat Auicenna affectus & symptomata enumerare in quibus venæ sectio conuenit. aliàs quidem priusq̄ malum acci
" dat: aliàs quum ipsum iam adest: quibus inquit percussio acci
" dit aut casus minuuntur: quandoq; timendo, ne eis accidat apo
" stema, verum quidem est & a Galeno dictum etiam in puro corpore propter tractionis vim: quæ ex dolore est: venæ sectionem adhibendam esse: quum quis grauiter ictus est. Si itaq; ex graui ictu semper inflammatio consequitur, semper per venæ sectionem ipsam prohibere expedit, nescio igitur cur tu quandoq; id fieri asseras, nobisq; doctrinam adeo mutilam: atq; incertam relinquas: nihil enim est aliud hoc modo loqui, q̄ regulā nobis in distinctā relinquere: & nihil docere. Quod si tu ea ratione quandoq; venam secari debere dicas: non autem semper, quoniam scilicet non semper grauis ictus est, ex quo inflammationem timeamus: oportuit equidem hoc declarasse: ac mentē tuam aperuisse: quando nam hoc fieri debeat, quando secus.

¶ Quæ vero in facta iam inflāmatione suadet, difficile est mentem ipsius conijcere, neq; enim video quid nam his verbis sibi
" voluerit qui inquit habet apostemam minuendus est, quoniam ti
" metur ne anq̄ maturet, aperiat: q̄uis non fuerit ibi multitudo.
" Primū. n. scire velim qs nā vmq̄ rumpi viderit apostema, anteq̄ purulentū fiat, siue p apostema abscessum ipsum intelligat, seu

vt solet vniuersalr tumorē oēm innaturalē, presertim si in ipsius
» corpore multitudo non adsit. verum hæc certo sunt verba quæ
» priori canoni annectanda erant, dum dicebas, his sanguinem
» mitti debere: qui grauiter icti fuerint. si enim his verbis addas
» quæ mō dixi. s. id fieri debere, q̄uis nō indiguerit & nō fuerit in
corpore eius multitudo sanguinis: iam cōplete Galeni sentētiā excipies. Quare verba hinc inde ex Galeno collecta qui male nectit. signū est ea colligere ac exscribere: q̄ minime ītellectu capit.
¶ Voluit postmodū Auicēna factarū seu imminētiū ęgritudinum rōnē habere, atq; vnā alteri cōparare: quo nā mō ad venæ sectionē se habeāt. inqt igit. Dum istę ęgritudines timent (quarum. s. paulo ante meminerat) plus secure eis cōcedit minutio:
» sed quū in eas ceciderit penitus phlebotomia dimittatur. Imi
» tatus esse Galenū videt Auicēna: qui in libro huic negocio dica
» to, sicui morbo inquit obnoxiū esse hoīem noueris: vt puta pul
» monię: pleuritidi, anginę: nō expectemus dū aliquod euidēs ple
» nitudinis symptoma appareat, sed anteuertere pręstat, p sangui
» nis missionē. Hæc ille. Si igit hō istæ dixisset, melius esse præuide
re priusq̄ accidāt, optime ad Galeni mētē dixisset. veꝝ dicēs plus secure tūc fieri. Innuit postq̄ acciderint haud ita secure fieri posse, presertim quū statim aduersatiuā addit falsissimā, qua penitꝰ errorē suū explanauit. Est aūt hæc verboꝝ series, & quū in eas ce
» ciderint, in eaꝝ principio penitꝰ phlebotomia dimittat. hæc ver
» ba cū his q̄ ad ipsa sequūt: qbꝰ. s. abūde nos pterrefacit ne aliqñ
tentemus dū ægritudo iam adest, venā secare: hæc inq̄ si pmeritis pensitare velim, iustū pfecto volumen exigerent, tāta ac talia sunt rerū capita, q̄ nobis occurrūt. Hæc enim nō mō Galeni verbis aduersant: veꝝ & ipsiꝰ opibꝰ: qn & rōni. verbis qdē vt ex dictis ipsius manifestū est: siqs ea q̄ in libro de venæ sectione refert, cōsideret, inqt. n. nō solū vbi adest plenitudo, mirifice pdest
» venæ sectio īcipiēte phlegmone veꝝ ēt citra plenitudinē, seu pp
» ictū accidat, seu pp dolorē ptis, vel ēt ex ipsius ībecillitate. Hæc
» ille. Sed qđ mirere magis tui ipsius verba, sil' & opandi modos,
» cōtēpleris, qbus libro tertio vsus es, nullius minꝰ q̄ huiꝰ verbi,
in eaꝝ principio penitꝰ dimittat, videris meminisse, & qdē hoc mō p somniū dictū putarim: ni paulo post codē capite, plurima huic sententiæ cōsona ptulisses, de qbus mox erit sermo, sed ad Galenum reuertamur modo atq; ipsius verba inspiciamus, qui

non modo incipiente morbo venam incidit:sed & iam increscẽte:ita enim & herum & seruuz sanguinis missione,ad deliquiũ animi perducit.Quod si rationem expectes:nescio ego quid nã moueat ad hoc dicendum, sicuti enim dimissa ab initio sanguinis missione,plurima sequuntur incommoda:ita & ad missa ea,non leuia pericula euitamus,in febribus namq; vt Galenus inquit priusq̃ putredo valida venas inuadat: maturanda est sanguinis missio:quod si initio phlegmones hoc fiat, proculdubio ipsius augmentum arcebis:sed & pluries omnino sanabis. Quæ vero scioli huius hominis interpretes commenti sunt, nempe quia videbant, non dicere tantum hominem vniuersalium theorematum obliuisci,dum proprias curationes aggreditur:cum futilia sunt:tum mentem ipsius minime monstrant, neq; enim minoratiua dicta phlebotomia,minus nobis ea incommoda afferre videtur quæ statim Auicenna ponit.sed & venę sectionem quam in multorum morborum initijs,fecit Galenus,nescio an eradicatiuam appellare velint: qui enim vltra animi deliquium,materiam eradicare voluerit: simul puto & animam quoq;, vitamq; eradicabit. Atqui vniuersaliter dixit Hippocrates:incoantibus morbis siquid videtur mouendum,moue,quæ verba Galenus plurimum de venæ sectione verificari,ait:

Spectemus modo incommoda,quæ nobis statim proponit vt a venæ sectione nos omnino deterreat, tot enim ac tanta sunt,vt nihil mirum si nostræ tempestatis medicos omnes,torpescere coegit.Humores inquit subtiliat:eosq; per corpus fluere facit:sano sanguini eos admiscet:& nihil quandoq; euacuat ex eo quod oportet.Porro horũ vt sui moris est,nullam rationẽ addit;sed neq; experientia compertum dicit: quamq̃ si diceret, nihilo plus ea ratione illi credendum censeam. Quod enim primum humores subtiliet,nemo est qui mihi persuadeat:ni forte & hoc loco chymeram illam suam imaginet,quam subinde magno hominum terrore ostendit,dum ait.caue ne ęgrum sanguinis missione,ad bilis feruorem ducas. verum hęc verba paulo post in censum veniẽt. Videt itaq; venæ sectio qđ ad tenuitatẽ spectat vel crassitiẽ,in eodẽ statu humores derelinquere,ni refrigeratione ea quã totis venis fieri inqt Galenus, hũores tenues reddi arbitreris.qđ est qđ deinde addit:& eos p'corp⁹ facit fluerẽ?

Fluere

Fluere enim per corpus humores necessarium est, quo ad vacuẽtur. Verum si ex eo times ne in aliquem locum decũbant: & prȩcipue lȩsum, qua ratiõe augeatur morbus (neq; enim aliud tua verba siquidem diuinare contingat sibi velle videntur) nõ bene mittendi sanguinis rationem, didicisse videris. quã longe enim auertere fluxionem docuerunt Hyppocrates & Galenus atq; a determinato loco ad determinatũm trahere, quocirca nõ decuit bene instructum medicum hȩc timere. Cȩterum & tu quoq; si hȩc timebas, nescio primum cur huiusmodi auxilium multis internis inflammationibus, afferas. Deinde & rationem reddidisse oportuit: cur magis ea accidant quum ab initio sanguis vacuatur, q̃ si in statu morbi. Quod vero dicis: eo opere malũ sanguinem bono confundi, nescio ego qua ratione, neq; enim Hyppocrates quum in pleuritide colorem sanguinis ĩmutatum inspicere voluit, bonum sanguinem deteriori admiscuit. Sed quum necessario prius bonum: & minime alteratum abstulerit, consequenter deinde & semiputridum vacuauit: priusquam sisteret. Addit postremo inutilem esse hanc euacuationem: & in qua minimũ sperare debeamus. vt quȩ nihil euacuet, ex eo quod oportet. Qua in re videris profecto mittendi sanguinis regulas, his admiscuisse quȩ de purgatione scripta inueneras. Verũ res hȩc, melius subsequentibus verbis mõstratur quum ait. Quũq; maturatio apparuerit: & ȩgritudo principium aut statum prȩterierit, tunc si oportuerit vt minutio fiat facienda est: & reliqua. Ne scio ego cur nam coctionẽ expectare debeamus, & statum morbi prȩterijsse, prȩter enim q Galeni opera, aperte contrarium monstrant, ostendit quoq; ratio: opitulari oportere naturȩ non quando victoriam iam adepta est, vti tu facis, sed quum laborat, verum hȩc vti dicebamus ex purgatione, ad sanguinis missionem translata sunt. Quare tot suis verbis Auicenna nihil boni: nil vtilis: nobis reliquit, sed solum necandi ȩgri, occasio extitit, dum miseros medicos qui sibi admodum addicti fuerint, ab huiuscemodi auxilio deterret. Sed tempus est vt ad alia properemus.

His quæ modo dixerat ea quoque conueniunt, & quum ȩgritudo inquit est habens crisim in cuius tempore est longitudo nullo modo sanguis multus minuendus est. Sed si possibile fuerit quiescendum est, quod si non: ex eo parum minuatur & in cor-

" pore sanguis vt thesaurus recondatur ad phlobotomiam faciẽ
" dam si apparuerit & virtus conseruetur ad resistendum in crisi-
" bus. Optimum profecto nobis medicum & solertem, proponit Auicenna, quem vult futuram crisim adeo a longinquo agnoscere: ac propter crisim quam certo fore sciat: atque eam longo post tempore, venæ sectionem dimittat. Sed esto huiusmodi aliquis adeo sagax: quæ nam est vir optime ea multitudo quam tu adeo times: & qua vacuata nullo modo criticos motus ferre posse speras? qui enim (multum & paucum) ea verba dicit, nihil profecto nobis certum affert. Sed nos insuper anxios semper pręe timiditate, relinquit. Præterea scire velim quid nam citius, promptiusque, crises promoueat: quam eiusmodi euacuatio, quod & Galenus testatus est, dum ait illico, & sudores & ventris excretiones, sequi. Iccirco & quum multitudo adest: atque ea ratione morbus concoqui cõtumax: nescio ego quid nam breuiorem eum reddere possit, quã uacuatio multa. Cæterum si morbi longitudinem, & longinquum iudicium: non quidem præ multitudine, sed ex humoris qualitate suspicaberis cur nam criticę illius pugne & vehementium motuum meministi? quum minime soleant huiuscemodi ęgritudines, eo modo terminari.

Prosequitur deinde, ac veluti nouo facto principio: inopinato nobis proponit corpus: sanguinis missionis egens at-
" que inquit, si multum pręterierit tempus ex quo minutus fue-
" rit: & in hyeme fuerit conquestus q̃ se quasi fractum sentiat mi-
" nuatur. Verum ne forte hoc audentius fiat quam oporteat: nos
" semper parcitatis admonet dicens. & sanguis pro thesauro recondatur. Quo loco fractionis nomen: nihil aliud mihi sonare videtur, q̃ vniuersam lassitudinem. Ita.n. frãgi se sentit, qui horrorem aut rigorem patitur: sicut & qui tensiua lassitudinę affectus est. Si igitur his verbis solummodo tensiuam lassitudinem significare volebas: qppe quę solũmodo phlebotomiæ sit egẽs: per fractionis vocabulum non satis aperte propositum mõstrasti: alia namq; & potiora signa afferre oportuit: pręcedentem inquam victum: tumidum corpus: inflatas venas: pigritiem: ruborem: atque eiusmodi. Sit igitur hec tua: tẽsiua lassitudo, quid nobis his verbis precipis? parce (inquis) sanguis mittẽdus est. ego vero quo parcius mittendum scias: solo victu corrigi potest plenitudo. inedia. s. exercitio: frictionibus: ceterisq; quibus ad-

obesos, vsus est Galenus. Non erat igitur adhuc mittendus sanguis: sed quando magnum immineret periculum: atq; hoc in uere. & tunc nequidem parce verum abunde: quare hoc in loco nihil nobis notatu dignum affers.

Plus fortasse q̃ decuit phlebotomiam laudibus extulerat. Itaq; ex aduerso nocumenta quædam: in medium affert. quibus ea quæ dixerat confirmet: nempe parce mittendum sanguinem. vide inquit Auicenna quantas nobis secum ferat icommoditates venæ sectio. primum enim naturam retinet, hoc est vētrem cohibet: cacochymiam gignit: syncopē ciet: quis igitur ea vnquam audeat vti? Verum quod nos solatur hoc est: neq; hec omnia ratione firmasse: neq; admodum scite loquutum hominem dum nō satis aperte dicit, quę nā phlebotomia hęc mala afferat. quæq; vitanda sit. Primum enim nō est ea tanta tractio: vt verisimile sit, a ventris partibus penitus humores auertere. q; si experientia hoc dicit inuentū, nos oppositum ex Galeni experientia, & nostra quoq; in medium afferemus. q; s. ad ipsam sequatur ventris excretio, & soluta aluus: quā natura onere leuata molitur. Quod si retinet: non erit profecto ex ea tāta ventris siccitas, vt solo clistere, corrigi nequeat. Quare, vel nocumentum nullum est: vel adeo leue: vt ne vtiq̃ adduci oportuerit. Ceterum quid de cacochymia dicemus? quam ex multa sanguinis missione fieri dicit. at qua nam multa? ita enim indistincte locutus es, vt supra diximus: vt inde factum sit, vt tui studiosi vbi quartam aut quintam vnciam transcenderant, atque in quolibet pariter corpore: iam multam factam esse sanguinis detractionem conijcerent, nempe qui thesauros toties, toties item caue: toties item pericula imminere audierant: quorum plurima à nobis, nostrisque, risu potius prosequenda erant.

Debilitatur inquit virtus: atque ex eo malum corporis habitum gignit, fatemur & nos, plurimum sanguinis fluxum, seu sponte fuerit, seu casu aliquo: aut etiam arte & ad cachexiam, & ad hydropem quoque: perducere posse. & nos pluries vidimus, in maximis. emorrhoidarum: & mestruorum: narium quoque profluuijs. Sed quis vnquam adeo fatuus artifex existat: vt ad hęc perducat? proponat mihi Anicenna medicos: non autem temerarios & indoctos homines: faciēt igitur multā sanguinis

missionem: neque ex ea talia sequentur nocumenta.

Quod vero tertio de syncope addit: mirum est quantum par ui faciendum sit, neque enim syncopes nomen aliter audiẽdum est: q̃ leue quoddam animi deliquium, quod & assurgente ęgro quandoque accidere solet, tu vero horribili hoc tuo vocabulo, mortiferam illam syncopen significare videris, vt omnes quam longe a venę sectione fugere cogas, si qui adeo stolidi sint, vt leuissimis verbis credant.

De perturbatione vero, quam dicit secum ferre minutionẽ: quid dicam nescio, nec conijcere possum: quid nam his verbis sibi voluerit Auicenna, tranquillitas. n. quiesq́; nõ perturbatio, seu agitatio, eam insequi solent, quod & Galenus testatur: qui pro colore refrigerium: pro inquietudine quietem: pro vigilijs somnum succedere vidit. At dum fit (inquies) perturbatio accidit: dum vero facta est, quies. Primum ego neq; hoc vidi: neq; aliquem videntem, audiui. Sed nec ratione vlla persuadeor: hęc credere. Quod si temere perturbatio accidat, post breue tẽpus succedet tranquillitas, neq; enim vel horę cẽtesimam, hoc opus occũpat.

Ne vtiq̃ silentio prętercam: verba quędam non aliter dictis dicendisq; annexa, tantaq; affinitate: quanta foret si mespilo castaneam aut iuglandem insereres, ea sunt quã breuissima phle- ›› botomia (inquit) & colica raro simul eueniunt, mirabar quon- ›› dam hunc canonem: neq; imaginari poteram, vt vir satis mẽte constans adeo intempestiue: adeo abrupte: adeo idocte: hęc proferret. Porro si de coli dolore, hic mentio futura erat, cur nõ inflãmationis quæ in colo quidem raro: in tenui autem intestino sępius euenire solet, meminit? hęc enim cum venæ sectiõe aliquid habet affine: ab ipsa enim curatio. Sed quid iterum sibi vult verbum illud euenit? quasi venæ sectio, casu quodam accidat: non autem arte, atq; consilio.

Sequitur post hæc corpora quædã proponere quibus haud probe conuenit phlebotomia, q̃ppe quæ ita affecta sunt: vt eã minime suadeant. Inter cætera vero prægnãtes proponit. Quæ res non ita temere admittenda videtur: quin potius nõ nihil cõsiderationis habet. neq; enim videntur prægnantes omnes vno ordine excipiendæ: nam & habitus corporis: & ętatis: & quã prope partui sint: ratio habenda esse videtur. Quemadmodum in

omnibus aduersantibus indicationibus, fieri solet, scimus enim timore aborsus solummodo: præcępisse Hyppocratem ne prægnantibus sanguis mittatur: aborsus vero timor penuria sanguinis accidit, at non ex quacunque venæ sectione: nec in quocunque corpore: neque iterum quocunque conceptus tempore: penuria sanguinis cōtinget talis, vt fame absumatur foetus, non igitur probarim eum: qui ita indistincte, ac sine ratione loquatur, est enim nobis plus erroris quam doctrinæ occasio. Quod vero fluentibus mestruis iterum non sit venæ sectio tentanda: non illico admittenda sententia videtur. Si qua enim ratio ipsius adduci possit ea est: q̄ dum natura vacuationes molitur, nequaquam arte laborandum est. Primum itaque oportebat Auicennam nobis addidisse: q̄ si mensium profluuium tardum sit, aut imminutum poterit per vene sectionem iuuari secando inquam interiores talos. Pręterea & auertēdi gratia quandoq; etiam superiores venas secare conuenit.

Proponit deinde crudis repleta corpora eaque a venæ sectione arcet, quoniam inquit si minueris non maturabis eos & timetur ne ęger perdatur. Raras solet demonstrationes afferre Auicenna: q̄ siquas forte fortuna attulit, hæ ne minimum quidem fidei: nedum scientię, parere queunt, qualis ea est: qua sentētiam suam modo confirmat, verum vt res amplius innotescat: quoniam consideratione digna est, videamus vnde nam hic homo hęc documenta sibi assumpserit. Inter cætera febrium sympromata: numerat Galenus ī terapeuthicis libris syncopem: quæ ex crudorum copia ortum habet, quam quidem & omnium curata difficillimam, statuit. Hanc inquit nec sanguinis missione, nec purgatione etiam curari posse. s. propter syncopes metum: ac subide mortis. Ille idem Galenus qui ea dixerat: in libro quē de venæ sectione inscribit: modum docet, quo talia corpora vacuari possunt his verbis. Ita nimirum & me fecisse vidistis, in his quibus crudorum inerat copia, nam pauculo sanguine detracto: protinus melioratum exhibeo probe coctum cum incidentium medicaminum quopiam: veluti hyssopo: origano: nepeta: pulegio, ac sic rursum sanguinem minuo, vel ipso eodem die vel die postero in quo rursum exhibito propositorum medicaminum quopiam iterum de sanguine quid aufero, ac rursum

tertio die similiter, bis hęc ille. Quæ quidem omnia, si probe cõsiderentur: & vera esse & minime sibi aduersantia cognosces. Quod enim prius dixerat, minime detrahendum sanguinem huiusmodi corporibus causam quidem sincopem afferebat quę ęgrum eo tempore affligere consueuerat, quum vero sincopes suspitio non adest, vt quibus os ventris minime affligitur: hos per venæ sectionem curare docet, posterioribus verbis. Quum hęc rei veritas sit, eam tamen minime cognouit Auicenna: quando nec probe Galeni mentem, ambobus locis executus est. Sed nec probe dictorum rationem addit, quo circa & Galenicas veritates nobis omnino occultat: ac suspectas reddit. Primum itaque non erat valde operosum iuxta Galeni dogma plenitudinem hanc suis notis nobis exponere: quas adeo scite Galenus affert
" his verbis. His inquit & precordia inflata: & totum corpus am-
" pliore mole visitur: quàm per naturam deceat: color item ad al-
" bidius & intercute aqua laborantibus similis. Tu vero sicco pe-
" de pertransiens: doctrinæ vbertatem e medio tollis. Quin & sententia verborum: mendacij suspecta est, neque enim phlebotomia impedit multum corpora crudis repleta, sed iuuat si ea probe vtaris, vteris autem optime, si iuxta ea quæ ex libro de venę sectiõe exscripta sũt: singula facies. Que verba & tu paulo post: nesciens cui nam proposito probe seruirent posuisti: dum dicis
" & si grossi fuerint, antiqui pręceperũt: vt biberet ante phleboto-
" miam & post ipsam antequam alia fieret minutio, sirupum ace-
" tosum subtiliatiuum coctum cum hyssopo & hasce. Hęc procul
" dubio superioribus annectenda erant: eratque tibi signandus locus, ne forte & tu qui Galeni interpres es: aut inconstantis mentis: aut obliuionis merito argueceris: dum paulo ante dicebas, non expedire venæ sectionem: dehinc paucis interpositis verbis eam suades. Quæ res optime nos monet: te collectorem quendam, ac veluti notarium Galeni, ac cęterorum: exscribere quidẽ hinc inde eorum sententias, quæ nimirum proposito negocio deseruiant: verum neque probe digerere eas, neque authorum mentem satis bene prospicere. Itaque nec verum dicit Auicenna: non expedire phlebotomiam hoc casu, nec siquando ea minime expediat ea est ratio quam adducit: quoniam, s. non maturabis eos verum ea quam Galenus posuit: quoniam qui eo mo

do affecti sunt timor est ne per uenæ sectionem: aut deiectorium medicamentum syncopen, in cidant, pari enim passu, videntur apud eum, ambo hęc auxilia procedere.

Imaginatur & aliud plenitudinis genus his verbis. Quũ vero sanguis alicuius fuerit bon⁹ & paucus: & fuerint in ipsius cor
» pore multi mali humores: phlebotomia tunc bonum rapiet, &
» malũ relinquet. Ex quibus proculdubio patet, verba quidẽ sibi
» assumpsisse Auicẽnam: intellectum vero minime, huiuscemodi nãq; sententiã, posuit Galenus in libro de tuenda valetudine, verum quę hoc loco ide accępta sunt: temere ac perperam, posita sunt. Imaginatur ibi Galenus corpus: quod quidem in ventre ac primis venis crudorum copiam congessit, in cętero vero corpore, hoc est in venis quæ in totius ambitu positę sunt bonum sanguinem contineri. Huic inquit frustra per venæ sectionẽ succurrere tentabimus, quoniam nihil de offendente humore euacuabit. Sed bonum sanguinem arripiet. Non ergo dicat Auicẽna, quũ sanguis alicuius bonus paucus fuerit: multus vero ma- «
lus, neq;.n. hoc imaginari potest nisi vbi i aliqua parte seorsum «
bonus consistat, seorsum vero malus. At impossibile quidem vi «
detur. Plurimum malum existere, inculpabilem vero esse aliquẽ. «
Quin potius eo casu Galenus plurimum quidem bonum sta- «
tuit, nẽpe qui in magnis venis esset, paucum vero quem multitudine ciborum crudorum congessit. Neque etiam concipi animo potest, phlebotomiam bonum rapere: & malum dimittere, pręterquã vbi bonus p̃stò sit ac sectę venę vicinus: malus vero in longinqua parte situs, quemadmodum, Galeno contigit. Verum hæc res adeo futilis est: vt amplioribus verbis non egeat.

Paucis dehinc interpositis verbis reuertitur ad excipiendos affectus quosdam: in quibus haud tuta est sanguinis missio, ac primum excipit calidas febres: dehinc & periodos oẽs, iterum & morborum initia. Demum grauia quędam symptomata: quale spasmus est. Primũ itaq; de calidis febribus mirãdũ est: cur hoc dicat, quũ maxime Galeno aduersetur, q & verbo & opere opposituũ cõfirmauit. In acutissimis nãq; febribus nullũ maius auxiliũ
inuenit, vt ipse in cõmẽtarijs aphorismorũ mõstrauit. Insup in «
cõtinentibus febribus, duo tãtũ auxilia esse testatus est, alterũ q-

dem semper opportunum.s. venę sectio, alterum vero cocto iam morbo, nempe frigidę potio. Opere item confirmauit quando dum intollerabili æstu afflictaretur ęger: venam pertudit. Sed & tertio opus suum optima ratione, & recta, factum monstrauit: quoniam inquit per huiusmodi pręsidia in contrarium statum ducitur corpus: celerrime refrigeratum. Quo ergo plus inflammationis adsit, eo magis huiusmodi refrigerio eget. Tu vero legislatoris more verba quidem profers: verum nec rationem affers: nec veterum obseruantias. Quare minus fidei tibi adhibendum est.

Excipit deinde febres quibus aduenit spasmus. Quę quidem sententia ex Galeno accępta est: icirco videamus primũ quid sibi Galenus voluerit: deinde quam accurate hic homo Galeni sententias, nobis per manus tradiderit. Dicit itaque Galenus, quum de symptomatibus ageret: quę febrem comitantur. Sed neq; siquis simul & distentione neruorum laborarit & sanguinis egerit missione, huic tantum semel mittere oportet quantum egerit morbus verum aliquid quoq; accidenti relinquendum est, cuius causa sepæ sudores eueniunt & , vigilię molestãt & vires ægroti deijciũtur. Ipse idem qui modo hæc dixerat, secundo aphorismorũ libro: in maximis doloribus, aut sanguinis missionem: aut ventris solutionem, vsque ad defectum animi laudauit: iuxta id quod magis expedire videretur: ni igitur sibi ipsi: immo veritas veritati aduersetur, videre oportet, quonã pacto vbiq; vera dicat Galenus. Quæ igitur i libro aphorismorum dicit: in hanc sententiam venire videntur, in fortibus quidem doloribus conuenire: verum non ex quacunq; causa, neq; in omnibus vt.s. vsque ad animi defectum sanguis mittatur, aut venter soluatur. Sed eo casu solum, vbi ex inflammatione aliqua dolor adsit, veluti auris: oculorum capitis: ylei. Si vero dolor distentione neruorum oriatur, iam primum lædit principium, atq; icirco mors imminet, defectu virium, quam ob rem non semel tunc totum vacuasse expedit sed partiri oportet, sed quomodo cunq; hęc se habeant non admodum scite nobis: hanc Galeni sententiam, proponit. Dicere enim in primis febres quibus aduenit spasmus: non aliud est, quam de spasmo sicco loqui, hic enim est qui febribus aduenit. Præterea quid a minutione cauẽ-

dum dicis: hoc enim eſt venæ ſectionem e medio tollere, quod ſi vt alij interpretati ſunt, ita legas ea verba, minoretur phleboto
» mia: iam nec adhuc propoſito ſatiſfacis, neq; enim parcius mit ti ſanguinem ſuadet Galenus, ſed non vno impetu, timens virium imbecillitatem.

Supra pluries dixerat ante ſtatum: parum minuendum im
» mo ſi poſſibile eſt quieuiſſe expedit. Sed & paulo ante iterum in
» febribus non acutis: a principio venæ ſectionem dānat, iterum & paulo poſt caue inquit etiam in febre ſanguinea multam mi
» nutionem, etiam a principio ſed potius poſt maturitatem. Ho
» rum tandem viſus eſt rationem reddere hoc loco: quum ait. Et
» ſimiliter oportet vt ex minutione febricitantis, cuius febris non
» eſt ex putrefactione, minoratio fiat, propterea vt ad reſoluendā febrem theſaurus relinquatur. Hæc quidem omnia inde pēdere videntur: vnde & plurimi ipſius errores. Galenus nanque libro artis curatiuę vndecimo: multam ſanguinis miſſionem a principio detrectaſſe videtur, his. ſ. qui parum conſiderate ea exci
» piunt, eius hec ſunt verba. Tātum ſanguinis in omni tum cor
» poris temperamento: tum corporis ſtatu, detrahi par erat: quan
» tum ſupra naturalem habitum fuerat inauctus, verum quoniā
» neq; obſtructio, neque putredo, curari per ſanguinis miſſionem
» poteſt, vt quæ alia expoſcat auxilia, reponi ſanguinis aliquid
» ad curationis ſpatium oportebit. Sed quomodo hæc dicat qui
» alibi vſq; ad deliquium, ægros perduxerat? atque id in morborum initijs, ita. n. & ſuadebat Hyppocrates in principijs mouē dum. Hinc itaque patebit error Auicennæ: & quomodo veritate dimiſſa, futilia quędam aggreſſus ſit. Erit igitur conſtans veritas apud Galenum: a principio maxime minuendum ſanguinem, quod & tu paulo poſt aſſeris, dum dicis & properare eſt
» melius, nempe quę fuit ſententia Galeni in libro de venæ ſectione, vnicam autem ſanguinis miſſionem viſus eſt ſemper moliri Galenus niſi aliquid vrgeat, atq; eam vbi expediat, maximam, preſertimque a principio: vt omnia ipſius tum verba, tum opera: monſtrant. Videamus modo quid ſibi voluerit in therapeutices libro Galenus, monet ibi nos ne eadem menſura ſanguinem vnicuique minuamus, aliqui enim ſunt: quos ſi ſanguinis miſſione ad animi deliquium perducas, vires omnino deicies.

Sicq; vel vita periclitabuntur vel intẽpestiue cibare oportebit, quare & tibi proponit pro exemplo corpora quædam laxa: mollia: subalbida: atq; omnino pauci sanguinis: vel imbecillarum virium. Conijcere itaq; oportet medicum corporum naturas: atq; hac ratione vacuationes moderari, quædam enim sunt talia vt si etiam ad deliquium perducas, nihil lędes, ita vt & ad crisim vsq; durare adhuc possint. quod serui illius curatio manifestat, quædam vero e cõtra parciori phlebotomia cõtenti erunt: ita vt ad morbi terminum durare possint, neq; enim ea ad animi deliquium vsq; deducenda sunt. Nec iterum ex his habes plures secandam esse venam: atq; in principio parcius: in statu vero vberius: hæc enim somnia omnino in galenica doctrina, esse videntur, atq; adeo clara vt ampliori disputatione non egeant. Colligere tandem videtur suam de secanda vena sententiã Auicenna, vbi & plurimas cautelas affert his verbis.

Et si fortis inflammationis nõ fuerit febris, & fuerit item putrida: attende decem regulas. Hæc quidem in primis proponit nempe quę superioribus conueniunt vbi & calidas febres excęperat, & putridas in sui principio. Mox decem iubet attendere regulas: quas tamen tribus tantum complecti poterat Galeni instar, qui tantum tres posuit sanguinis mittendi scopos, morbi inquam magnitudinem: virium robur: atq; ætatem florentẽ: quod si hæc omnia cõueniunt: proculdubio sanguis mittendus est. Sunt autem & alię indicationes: quæ quidem suam vim habent: non vt venæ sectionem e medio tollant. Sed vt modũ aliquem ei tribuant, vt maior minor ve fiat. Tu vero nec quæ primæ forent indicationes monuisti: sed vno ordine eas ponebas, quasi vnaquęq; ĩdifferẽter ęque nos hortari ac dehortari queat, qua re nihil potest esse perito medico indignius.

Quæ vero deinde addit postea intuere in vrinali & si vrina fuerit rubea & grossa: & pulsus eius fuerit magnus: & facies tumida: & febris in suo motu non properet: phlebotoma in hora qua stomacus a cibo est vacuus. Ex his quę modo proponit: plurima sub virium robore comprehendi possunt, nam sanguinis multitudinem monstrant, pulsus magnus, & facies tumida. Ea vero quæ de vrina dicit: penitus a Galeno aliena sũt, neq; enim ipse somniauit vnquam, vllam esse mittendi sanguinis ab vri-

na significationem, vt quæ nihil aliud monstrant: quam venulenti generis coctricem, atque humorum coctionem: quo vero rubea magis fuerit, nihil aliud est, quam dicere ipsam magis ab idea sanorum distare, atque eo magis putredini attestari. Sed & nobis experientia confirmatum est: dummodo febris valida sit: & vires validæ, etiam si tenuissima extiterit vrina, cōmode venam secari: ac non minori vtilitate, quàm si admodum rubeat. Quin & tibi ipsi contradicis Auicenna quo pacto enim si ad phlebotomiam, statum morbi, aut expectare aut præterire suades: consilium ab vrinæ rubedine & crassitie sumes, neq; enim cocto iam morbo huiuscemodi apparere potest. Dicamus demum omnia ea, seu plurima quæ hoc loco collegisti cū falsa esse: tum infinitis extitisse errandi occasionem: & miseris ægris necis.

Quod vero paulo post addit: quando mittendi sanguinis indicationem ab ipsius met sanguinis colore sumit: satis monstrat, quanti ipse faciendus sit. Quippe qui ea quæ priuatim casu aliquo expedire, dixerat Galenus, ipse veluti vniuersales regulas accepit, quum dicit, Amplius sanguinis qui egreditur colorem attende & si fuerit subtilis albedini attinens, ipsum illico retine. Huiuscemodi namque verba: ex Galeno procul dubio habita sunt, vbi in therapeutica ad Glauconem, atque in cura quartanæ suadet flauum ac tenuem sanguinem statim supprimi: atque id non iniuria vt qui si vacuetur, nihil ægrum iuuabit: cum ex melāncholico & crasso sanguine potius ægritudo consistat. At plerumque accidit, vel quando imminet ægritudo, vel etiam quando iam incœpit venæ sectionem opportune adhiberi, non tamen apparebit eo tempore sanguis: aut colore, aut substantia, a sua natura alienus. Ita enim & Hippocrates secta cubiti vena, in lateris phlegmone, primo quidem laudabilem mittit: non tamen supprimit ita & in febribus sinochis, priusquam putredo accidat: sanguinem mittet medicus, neque adhuc inlaudabilem. Quare neque Auicennæ regula acceptanda est: neque ipsam ex Galeno, aut ad ipsius mentem elicere videtur.

Proponit postmodum verba quædam: quę etiam in ore om-

nium esse solent:quum de venæ sectione,mentio fit. Et summo/pere inquit tibi caue,ne ægrum ad vnum duorum perducas,colerę inquam feruorem : aut frigidorum cruditatem . Ego vero:
" nescio quo nam pacto huiuscemodi commentus sit Auicenna.
" Si enim Galeni auctoritate hęc dixit:vti solet,mentitur , neque enim Galenus visus est vnquam hoc pertimescere, etiam in ar/dentissima febre , immo statim refrigerari ægrum, ac vires sibi assumere naturam vidit , nempe quæ vnà cum sanguine:etiam biliosi succo exoneretur . Neque enim bilis prçterquam in fel/lea vesica per se consistit.Sed plurima sanguini admiscetur. Nō itaque pertimescant bilis feruorem medici : dum sanguinem mittunt : solis istius hominis verbis perterrefacti . Sed potius Galeni operibus inhærentes , atque ipsum imitati : etiam vs/que ad animi deliquiū minime formident,vbi expediat.Quod si rationi innexus,hæc dicat.nullam ipse addidit.Quod vero ex positores dicunt . Sanguinem veluti frenum biliosi humoris esse . Si quidem intelligunt , minus calidum ac siccum esse cor/pus,dum magis sanguine abundat:hoc & nos fatemur, non tā men credimus vacuato sanguine qui iam vnà cum bile feruet: reddi ex eo corpus calidius.Sed refrigerari potius vacuato fer/uente ac bilioso sanguie,ac naturam illico reliquam bilem edo mare,ac per notas vias pellere,quod & opere ita esse mōstrauit Galenus,non autem imaginario , qualia plurima sunt quæ tu dicis.Quod etiam ex aduerso dicit,reddi sanguine vacuato hu mores crudiores:nullam aliam rationem habere videtur,prçter quam ꝙ concoctrix paulo imbecillior facta sit, atque eo diffici/lius concoquit. Verum addidisse oportuit,non esse in omni san guinis missione hoc timendum . Sed solummodo , vbi admo/dum crudis plenus sit æger,cui rei iam supra occurrebat Gale/nus,quando eum qui cruditatibus laborabat vacuare docuit,si n.ita feceris,nequaquam huiusmodi pericula obibis.

Pensitanda deinde hominis istius inconsiderata,atque incō/stans doctrina : vt qui toties,tot & tantis prçmissis periculis,a venç sectione nos deterrebat,voluit modo etiam sine necessitate sanguinem mittere,quo circa hęc manifeste monstrant , quod supra diximus:hūc.s.passim colligere vera:falsa:ac demum quę cunꝙ scripta inuenerat nullo delectu habito.Sed & ea plerumꝙ

corrumpere, vt de Galeni sententijs supra monstrauimus. Mul
" toties (inquit) phlebotomia in febribus licet necessaria nõ sit,
" efficit vt natura, super materiam fortis fiat, fatemur igitur &
nos dum reliqua suadent, in omni febre quæ ex putredine est
(vt inquit Galenus) opportune venam secari quo saltem bre-
uior fiat morbus & tunc necessaria quidem erit, non quo de vi-
ta alias periclitetur ęger. Sed quia ea ratione naturam conco-
quentem iuuamus.

" Reuertitur postmodum ad ea quę dehortãtur atq; hęc om-
" nia fere vno capite comprehẽdit caue (inquit) sanguinis mis-
" sionem in frigido temperamento, ac regione, in forti. Item dolo
" re: post coitum quoq;, & in ętate quæ est post quartumdeci-
" mum. & in ætate senum, hęc ille. Ex quibus plurima falsa dici:
plurima vero perperam accępta, hac via apparebit. Quæ qui-
dem de forti dolore supra reprobata sunt: non expedit nunc ite-
rum in censum venire. Sed hæc quæ dicit modo: mentem ipsius
aperte monstrant, nihil veri habere, quum omnino atque abso
luta voce phlebotomiã prohibere videatur. At de coitu quid di
cam? aut quæ nam indicatio ea est? vbi enim valeant vires: ni-
hil medicum mouere debet, siqua ex solutio per coitũm facta sit
neque enim ex quolibet coitu, vires deficere credẽdum est. Quo
circa hoc Auicennæ dictum plurimis errandi causa extitit, vt
qui non a viribus consilium sumerent. Sed à venereis: quæ qui
dem omnino venæ sectionem prohibere credebant. Quæ vero
de adolescentibus & senibus addit, quando tu videris has am-
bas ætates, pari passu procedere velle: haud verum dicis, adole-
scenti enim citra quartumdecimum, nũquam, senibus vero ali-
quando sanguinem mittere possumus. Sed & de senibus nihil
determinate loquutus, nec ætatem signasti, quę eam prohibeat.
Sunt enim & qui quadragesimum annum agunt, senes at non
de his intelligẽdus est locus. Pręterea quum adolescentes ordine
quodã phlebotomiæ assuescere doces, nequaquam & quos ado
lescentes dicas signasti, nec bene scimus num ætatem quæ ante
quartumdecimum est comprehendas: quando conditiones cor
porum quas subinde affers, de colore: repletione: & venarum
amplitudine, videntur suadere medico vt confidat, quemadmo-
dum etiam in sene & in puero quoque ante debitam ętatem, ve
nam secari, quod tamen omnino negaui Galenus. Cuius ra-

tionem si vidisset Auicēna:ipsam procul dubio posuisset,quam libro therapeutices nono Galenus tetigit,nēpe corporis dissolutionem quæ iu eiusmodi ætate abunde contingit.

Quum vero deinde,& extenuata corpora & obesa seu carnosa excipere videtur, oportuit fortem crassitiem interstinguere, quædam enim cum exilitate venarū est, qualia ea corpora sunt quæ crassa: valde secundum naturam, dixit Hippocrates, atq;
,, in his proculdubio vera est Auicennæ sententia.

,, Quod vero addit:caue ne fastiditum phlebotomes. Sed pro longa ipsum adhoc vt fastidium eius digeratur, videntur hæc quidem verba esse Galeni; quum pluries dicit non esse mittendum sanguinem,nisi vbi ea quę vel in ventre sūt, vel in primis venis:non sint concocta, quod si hoc modo intelligit Auicenna,optime dicit,ne.s.crudi humores in venis vlterius trahātur, verum signanda erat hęc ratio nec toties isto libro istud met repetendum fuerat.Quod si per fastidium,nauseam quandam atque ad vomitum procliuitatem intelligat, nō video quomodo omnino veritatem habeat,plurimi enim ęgri sunt,qui huiusce modi vitio laborantes:sanguinis missione postmodum,melius quo ad vomitum se habent. Verum tamē est Galenum eos qui ore ventris plurimum affliguntur:propter syncopen, quæ inde accidit sanguinem mittere veritum esse,quam rem tu subsequētibus verbis mostrare videris, quum de imbecillitate oris ventris meministi.

Suadet deinde Auicenna quum primum sanguis missus est properandum illico esse vt de sanguine quod reuolutum fuerit, restauretur.Sed si fuerit fortis,cum assatura inquit carnis, quoniam si digeritur dicit ipse,multum nutrit & bene. Regula hæc admodum mihi suspecta est:neque enim quę,vacuata sunt corpora ad ea reficiēda properare debemus,tum quia vt dicit,quoniam paulo imbecillior:existit concoctrix virtus,tum quia periculum imminet,ne cruda adhuc in venas prę inopia trahātur. Quare satius duxerim aut ptisanam aut eliquatas carnes vbi expediat,atq; omnino quę facilia concoctu sunt,ęgro exhibere: quo huiusmodi pericula fugiamus. Sed & siquis tua verba ita absolute atque vniuersaliter prolata,intelligat(tales enim solēt disciplinarū propositiones esse vt per se & in omnibus verę sint) etiam in acutis properabit vt nutriat tuo,s.confisus consilio.

Quod quam absurdum sit alij viderint.

Docet deinde nos conditiones quasdam bene exercēdę phlebotomię, atq; inter eas suadet primum, non vno impetu fieri dicens. Et ad summum melius est vt phlebotomię vices sint multæ. Quod quidem consilium non modo inutile est, verum & dānosum: quando si eo modo facies: sanguinem quidem mittes, verum multo minus ęgrum iuuabis quod & abunde Galenus docuit, in libro qui de venæ sectione inscribitur.

Quid est iterum quod deinde dicit & phlebotomia quum non est necessaria coleram rubeam ebullire facit? quum paulo ante iuuare eam in febribus dixerit: absq; eo quod necessaria sit. Quum iterum pluribus modis dici queat, non necessaria, tu tamē vniuersaliter hoc accidere asseris, nescio ego quam vere: erit enim non necessaria corpori omnino sano: erit & ægro quando que: si paru a ęgritudine laboret non necessaria. Nescio tamen cur omnino malum hoc insequi debeat, venæ sectionem illam: vt bilem faciat efferuescere. Sed & de his supra aliàs mentio fuit.

De melancolicis vero & epilepticis dicis in hora qua solet somnus irrepere, media. s. nocte, mittendum eis sanguinem esse, atq; oportere vt gladius acutus sit atq; angustū vulnus, ne sanguinis multi nimius exitus accidat. Quāuis & hoc vniuersaliter bonum esse dicas: vbi iterare opus non sit. Mihi vero scitu dignum videtur, cur nam eam horam eligas; atq; ægro quietem tollas, quodcunq; enim pro causa afferatur, imaginarium procul dubio erit ac facile. Galenus quoque quamuis magna vrgente necessitate in mittendo sanguine noctem non pertimescat: mane tamen fieri suadet, nec quum de melācholicis vacuandis dissereret: aliquid huiusceemodi docuit. Quę vero addis de angusto vulnere: hanc videris rationem reddere, ne inter dormiendum vulneris solutio accidat, ac exinde sanguinis profluuium, quasi non pluris faciendum sit, quod per angustum vulnus crassus sanguis minime vacuari queat: quod & tu aliàs dixisti. Quasi etiam non possit ministrorum diligentia, huiusmodi periculo obuiam iri. Dicere etiam vniuersaliter hoc verum esse in omnibus qui secundatione non egēt: omnino falsum est, in plurimis enim febribus processu temporis crassescit sanguis, atque ex angusto vulnere non nisi difficulter egreditur.

Hec sunt viri artis medicæ studiosi quæ inter cętera multa ad notasse decreuimus,neq; enim ab initio ita Auicennæ verba in sectari cogitauimus:vt vel minutiæ omnes incensum venirent. iam enim ad tædium vsq; puto,huius hominis meminimus,ea vero quæ attingere visum est:& Galeno : & veritati: & sibi met, quandoq; aperte dissentire videntur. Scio tamen fore quosdam qui proterua quadam obsistentia,respondere enitantur, ac suis glossis:fulcimentisq; inanibus,ea tueri,quæ omnia si quis prose qui vellet,iam eorum istar & ipse sophistarum habitum induceret.Quanto satius est Galenum imitari,qui nullo pacto veretur Hippocratem dimittere atq;ipsum erroris incusare quandoq;. Sed & nos iterum,non minus Galeno obuiam ibimus: siquando mens ipsius parum firma appareat,atq; hoc puto,optimi viri & cui ipsum scire cordi sit:non autem inanis quædam gloriæ officium esse. Valete.

✠ LEONARDI GIACHINI ME ✠ DICI GALENICI LIBELLVS.

Cuius est ſcopus q̃ptum detrimenti bonis lr̃is affe rat omiſſa rõne alioꝝ ſcriptis temere ſubſcribere.

LEONARDVS GIACHINVS PETRO FRANCISCO PAVLO, MEDICVS MEDICO, SAL. P.

SÆpe cum vna essemus doctissime Paule, eorum curam ac diligentiã detestati sumus: qui adeo scriptorũ quorundã nominibus se mancipant, vt rõcinio omni posthabito solis eorũ authoritatibus innitant. his solis credant. hos.n. stultissime credunt: quæ scripserint, haud equidẽ temere, verũ rõne ac longa experientia ductos, præcepisse, pinde vel leui eorũ assertioni, habendam fidẽ. Asserebas tu multa hinc bonis artibus detrimenta oriri. Ac primũ mentis torporem quendã atq; ignauiã parit: Sicuti enim exercitiũ corpora firmat, ac roborat, ita & rõcinatio crebra intellectũ. Dehinc & simplicissimã qdam credulitatẽ inde gigni, quæ in multos tandẽ ducit errores. siquis namq; nullo delectu habito, quæ vnusqsq; lris mandauit, nõ consulta rõne credat. Si iterũ vnicuiq; qui se expertũ asserat, facile cõcedat, plurimũ tandem se falli, cõperiet. oritur demũ & ex eadẽ radice temerarius affectus qdã: quo eò insaniæ perueniũt hoĩes, vt veluti cæci nec verũ a falso: nec pbabile a necessario, satis interstinguãt. Cuius culpæ haud video imunes esse nostri tẽporis, literatos quos appellant, presertimq; Theologos: vtpote qbus tñmodo negociũ est iurgijs, clamoribus, armis quoq; (si per plebẽ liceret) hi qdẽ Scoti cuiusdã dicta defensare. Alij Thomæ, alij alteri⁹, put cuiq; libido est. Hinc nos quoq; eadẽ tetigit labes, tum in philosophia, tũ in medica disciplina. fœdarũt.n. & nostros animos suo cõtubernio monachi. Hinc tot tãtaq; ĩgenia in Auerrois cuiusdã cœno volutata, purissimis relictis aqs, sibi adeo placuere, vt mera atq; incorrupta ipsius barbarissima verba, in delitijs haberent. Ego vero nescio quo afflatus numine a studiorũ meorũ primordijs, horum curam aspernatus sum, vt pote quã longe a veritate hominẽ auertere arbitrarer. Quo factũ est vt semper vile duxerim, ac rudi intellectu dignum, absq; rõne procaci quadã temeritate, vnicuiq; scriptori: subscribere: atq; in re medica presertim, in qua nõ modo veritatis inquisitio: verũ & opus quærit. Neq; ego is fuerim, qui omnino veterũ authoritati, detrahere velim: sed qui nullum vetustate authorẽ fieri censeã (quod qbusdã placere videt) sed raris ingenij dotibus: firmis demõstrationibus: clarissimis inuentis fieri admiratione dignos hoĩes, atq; in authorum censum

vti asciscantur, mereri. quales Hippo. Arist. Galenus, Theophr. extitere. Nos itaq; nec Galeno velut authore vtemur, quod is pithia nobis oracula depromat: sed quia recta ratione ductus plurima inuenerit, plurima item veterum monumenta illustrarit. Quæ omnia post modum experientia comprobauit. Num igit ea ratione q̄ vetustatem sapiāt, præcones quosdam in pretio habeam? Auicennam. s. Mesuem Serapionem? Nequaq̄. quoniā eos neq; etiam recte exscribere, sed cuncta dehonestare, demōstrationes peruertere, omnia mendis replere videas. Viderat hæc iam pridem, Nicolaus Leonicenus, atq; Auicennę errores multos detegere conatus: tantum abest vt quippiam bonas artes iuuerit, quin potius velut insanum ludibrio habebant, ac valere omnes sinebant. tanti est inter fatuos sapere. Accessit nostra ætate Ambrosius Nolanus quem satis laudasse haud potis est nostræ, qui & aduersus barbariē, tum in philosophia, tum in medicina acriter dimicauit. Nouissime vero Manardus vir promptissimi ingenij primum se in acie cōstituit, pro bonis literis certaturus. Nō minor & Academiam nostram lubido tenet. quin potius spretis pecunijs & ciuili potentia: noctes diesq; huic negocio insistētes. tanta (puto) effecimus. vt bonis literis & nos momenti nō nihil attulerimus. Vt igitur pro virili communi voto satisfaciam, dum alia & ea quidem maiora cudimus, Statui tibi, qui iam diu in arena hac fortissime decertes, paucula quædā scribere: quibus vnicuiq; satis liqueat, quam turpe sit ac pernitiosum ratione neglecta solis authoritatibus inniti. Vale.

ADVERSVS MESVEM ET VVLGAres medicos oẽs: Corpora nostra eadem ferre posse auxilia: quibus veteres vsi sunt, idq; cum ratione, tum experientia comprobari.

Ostræ tempestatis corpora, vim fortiũ auxilioꝝ, non ferre amplius: dudum non modo medicis, verum vniuersæ plebi confessum est. Medicis q dẽ vt siqua possint, ab inscitia famam suam tueanť: cum magnos ac difficiles morbos, velut insanabiles relinquunt. Cæteris vero: non aliter eorum vsum formidantibus (vt qui medicorum verbis perterriti sint) ac siquis Aconitum, aut Ixiam potui daret. Huius sententiæ authores sunt q dam nullius eruditionis viri, q̃q̃ & Euangelistæ cognomentum adepti sint, nec secus ac prophetæ cœlitus missi, vulgo audiri soleant. Tanta est hoĩum stultitia, quibus semp mos est, externa admirari, atq; omni studio prosequi, propria vero ac familiaria despicere. vide quem nam hominẽ sibi sectandũ medici proponãt. Hic cum totis viribus atq; omni studio, in rectã pharmacorum cõpositionẽ intẽderet, modũ excogitauit subinde, quo simpliciũ medicamentoꝝ vires reprimeret, roboraretue, prout cuiq; opus erat. Verũ tantũ abest vt quippiam hoꝝ probe assequutus sit, vt primũ nec medicamẽtoꝝ quæ sibi cõponenda statuit: vllam methodum, vllasue indicationes sibi ꝓponat, adeo vt per insõnia: seu Deorũ oracula reuelata putes. Quin nec vel minimã quoq; partẽ simpliciũ, quibus vtendũ erat, satis nouit. Porrò ea ratione tantũmõ, ipsum Euãgelistam extitisse noui: q praeco nunciusue alienorum esset. Innitebatur miser Auicennæ, (nõ aliter q̃ si Dolichis phaselisq; cucurbitã admoueres) cũ Aloen venas aperire psilliumq; interanea ignea habere, extimas vero partes, algẽtes diceret. Dum iterum hebenotrichum ventrem soluere indubitato assereret. Demum quoscunq; errores forte fortuna inuenerat, gratis in suum exscribebat librum. Sed de his hactenus. Neque enim is sum, qui candidissimi Manardi laborem quem in hoc nebulone impendit, frustratum iri velim. Itaq; ad id quod initio propositum erat, reuertamur. Hanc rem neq; experimento, nec ratione, compertam ait, verum sibi petit iniurato cre-

di, Sola sui nominis authoritate fretus. Quamquam tametsi se expertum hoc diceret (succumbere inquam validis medicamentis nostrorum vires corporum: ac iam naturam longo confectam senio defecisse) haud scio profecto quanta sit huic adhibenda fides. Noui ego hominum mores (barbarorum presertim) atque ingenium. Quanta iterum sibi exposcat experientia noui: ac iudicium quod ea duce capiundum est. Non aduertebat his diebus bellus quidam senex, quique optimus medicus sua ætate habitus est: q̄ parce: q̄ caute, cuiuspiam experientiam iactasse oporteat. Quum enim forte quadam de nigro veratro mentio incidisset. Absit (inquit) vt vnq̄ alias audeam, nigrum helleborum, cuiquam potui dare. eo quod semel inunctus capiti: vomitiones validas ciuisset. Num igitur eadem ratione & Mesues sua quæ dicit expertus est? fortassis. plera que enim falso ab eo experta dici, compertum est. Nos igitur contra in medium afferemus, nostræ ætatis corpora, medicamentorum quæ ipse formidolosa dicit: vim sine noxa ferre, dummodo probũ nacta sint medicum: quique opportune morbo fieri obuiam sciat. Nam & nos nigro veratro multos purgauimus: semperque eo fœlicissime vsi sumus: seu admixtis alijs: vel etiã solo in catapotias conformato. Nonnunq̄ etiam albo in validis corporibus, grauique morbo: qualis is est quem modo gallicum dicunt. Nam quid de Pithiusæ radice dicam? quid de Oleastello herba aut Daphnoide? Neque.n. horũ omnium vis, magis nobis verenda est, q̄ Galeno: qui comitiales multos, & pueros quoque: veratro se sanasse innuit. Est autem puerilis ætas præ cæteris purgãtibus pharmacis alienissima: vt quæ cõuulsionibus facillime capiatur. At Galeni atque Hippocratis tempestate inquit Mesues: hoc facere licuit medicis: propter corporum robur. Qua in re virum hunc lubẽs sciscitarer, vnde nam huiusmodi imbecillitatem cõpererit: aut qua ratione id dicat. num ex heroum fortitudine hoc coniecit, num ex hoĩum in laboribus patientia? num olympicas ostentat victorias? num athletas? ridicula profecto, nec confutatione digna foret hæc ratio: apud eos presertim: qui veterum res gestas nostris cõferre sciant. Neque.n. aut militum fortitudine: aut æstus frigoris famisque tolerantia, vel minimum cedunt. Adducet puto in medium vitæ longitudinem: vt quam imminui subinde videat. Ego vero, siquidem ex historia tibi exem-

pla queras:nihilo minores vitas modo comperio:dum nulla sit ex regione varietas: neq; enim Indos modo Italis contulerim. Erant Plinij tempestate; erant & multo antea Aristotelis: celebres ætates si qui nonagesimum aut Centesimum annum:attingerent:quam tamen metam,hodie plurimi transcendunt. Porrò si iuxta temporis decursum vitæ decresceret terminus: profecto hoc circa mundi æternitatem, aduersus Aristotelis sententiam demonstraret. Si enim ætatis imminutio temporis fluxui proportione responderet,iam infinite modicam vitæ durationem extitisse,necesse foret.Quare proculdubio pro falso repudiandum est:id quod ab initio propositum fuit,nempe deteriora viribus esse nostræ tempestatis corpora. Quam rem abunde nobiscum experientia nosti(vt nos quoq; aliquantisper experientiam ostentemus)vt qui præter cætera quorum pauloante mentio fuit,& venæ quoq; sectione abunda vsi sumus,atq; id citra discrimen:quin & exactam illam viuendi formulam: veteribus quidem familiarem,neotericis vero neque ipso nomine notam, instituimus.Quo factum est,vt iam crises multæ appareant: ac velut nouus naturæ ordo, ægris fœlicissime faueat. Cum ante hac vel pharmacis actitata: vel intempestiuo victu impedita, nullas ostenderet,aut admodum raras,easq; non nisi in rusticis atq; infima plebe,vt qui nec pharmacorum multitudine:neq; ciborum aut potionum,fatigari, aut impediri quirent. Verum res hæc alias monstrabitur. Nunc vero nouo insuper facto principio ad Auicennam me verto.

Non bene suadere Auicennam sanguinis missionem partiendam esse, neq; probe nosse, quando semel totum, quando secus vacuasse expediat.

SAtius ducit Auicenna in febribus sanguinis missionem nō vno impetu fieri totam:sed in partes diduci,atq; hoc ea ratione,vt sanguis quidem vacuetur,corpus vero non admodū patiatur. Proinde & plurimi nostræ tempestatis medici, hac ratione moti:atq; huius hōis authoritate,non nisi per eam quam secundationem dicunt:sanguinē mittunt.ne.s.ad quartā vnciā deficiat æger. Nam de mittendi sanguinis quātitate,nē semel qdē

vnq̃ exemplum posuit: quo satis sciremus, quæ nam sit ea san-guinis detractio quam adeo pertimescat, & quid nam in prima, quid in secunda detractione, auferre suadeat. Verum de mitten-di sanguinis quantitatis meta, alias disputatio erit, nunc ad pro positum scopum reuertamur. Si intellexit noster Auicenna, seruá dam esse in sanguine mittendo hanc regulam: eamq; perutilem ægro esse (hoc enim verba sua præseferre videntur. Quando velu ti sermonem claudens ait. Ad summum melius est vt phloboto-
» miæ vices sint multę: quam vt eius quantitas sit multa. sed & cō
» munis scola hanc verborum sententiam opere quoq; confirmat: nihilq; est in sanguinem mittentium ore frequentius) tantum abest vt quippiam vtile nobis proponat vt neq; verum sit quod dicit, nec Galeno iterum, aut rationi consentaneum. Quin nec sibimet, vt qui alias horum immemor, vacuationem integram (nempe vsq; ad animi deliquium) suadeat. Quæ nimirum mon-strant nil firmum: nil ratione duce scripsisse eum, verum phana-ticorum more aliena loqui, sibi profecto nó intellecta. Quod igi tur verum non sit (præterq̃ casu aliquo vt mox dicemus) ipsa do cet experientia: sed & Galenus multis monstrauit exemplis: & ci-tas fieri & tutas sanitates, dum vires valeant: ætas consentiat, sitq; morbus magnus, si affatim simulq; corpus vacuetur. Nec iterum ratio deest, quam pluries tetigit Galenus. In contrarium inquit statum agitur corpus celerrime refrigeratum. Febris nāq; calor est. Porro ea ratione refocillata natura, promptiūs ac cele-rius, quæ reliqua sunt excernit, morbiq; solutionem aggreditur: vt Galeni exépla declarant: quæ libro terapeutices nono, posuit. herus enim ilico (vt qui citra putredinem febriebat) seruus veró ad primam septimanam: febre liberatus est. Neq; id mirum qm̃ non sola vacuatio febres finit, quæ ex putredine sunt: inquit Ga-lenus libro vndecimo. Non igitur perpetuo verum est detractio num numerum augendum esse: verum quum reuulsionem ex-cogitamus, aut quū minus vires valent, ita enim nos Galenus docuit. Quod autem reuulsio hoc exigat: ea est causa, qm̃. s. assue-scit natura illuc sanguinem transmittere: quum per temporis in terualla, quasi reuocata sępius sanguinis quadam attractione, extiterit. vbi vero vires labant: poterunt intermedio detractio-num spacio: refici. Quare & tunc non ideo secundo detrahimus, quo sic expediat magis; sed qm̃ non omnia ita se habente ægro

ad votum peragi possunt.haud.s.consentiente virtute. Audi igi
» tur Galenum rem hanc,his verbis declarantem, Cæterum vbi
» feruescentis sanguinis copia adest,acutissimam accendens febrē,
» subito ac simul vacuare expedit,vel ad animi deliquium vsq;,vi
» rium modo inspecto robore. At nō negaret hoc(inquient)Aui
cenna:verum nos vndiq; cautos reddidisse voluit,ne forte impru
dentes aliqñ pro animi deliquio,mortem asciscamus. Ego vero
prius velim ad prudentes vigilesq; medicos se vertere Auicennā,
atq; ad eos loqui,quibus tametsi sanguinem,ad deliquium vsq;
mittendum,suadeat,vires tamen accurate consulent,ac iuxta ea
rum robur venæ sectionem molientur. Quod si posthæc huiusce
modi dixisset,Consulo iterum minus exercitatos,naturaq; mi
nus prudentes medicos:adeo copiosam sanguinis missionem,si
simul fiat,formidare,vt quibus minus perspectæ sint ægrotantis
vires,recte atq; ex vsu,loquutus foret. Verum hoc verba eius nō
sonant,neq; in hanc sententiam apud nostrates medicos,hacte
nus accepta sunt,sed voluisse eum,ex iterata sanguinis detractio
ne,candē qdē vtilitatē,minore tamen discrimine parari.qđ nos
negamus. Verū enimuero nō mō in superiorib⁹verbis quæ.s.in
» censum venere,se nobis suspectum præstitit Auicenna,verum &
» vbi de putridarum curatione agens:ita inquit. Et cōsilium meū
» est vt phlobotomia dimittatur quo ad possibile est,sinautem,tūc
multiplicatio numeri melior est multiplicatione quantitatis.
Hæc enim aperte ostendunt huius extitisse sententiæ,atq; omni
no ipsum mendacij arguunt.

Calidissimas febres venæ sectione curandas:aduersus Auicennam neq; in super timendam esse bilis efferuescentiam. Qui demū morbi magni sint apud Galenum:quos pluries venæ sectione ad animi vsq; deliquium,curat.

IN calidissimis febribus venæ sectionem auersatur Auicenna,
nosq;(vt sibi videtur) vtilissime admonet,vt qui magnum
iminere periculum his sciat,siqui secus facere audeant. Sunt au
» tem verba ipsius eiusmodi. In febribus autem à minutione cauē
» dum est,quæ vehementis sunt inflammationis. Quin & paulo
» post,(ne forte per somnium ea scripta putes)dum plurima exci
» pit quæ a mittēdo sanguine nos dehortantur,adiecit,& si febris
» fortis inflāmationis non fuerit,sanguis detrahatur:nec minus,

acutas omnes excępisse eo verbo videtur: vbi ait, & febris in suo
" motu non properet. Quod si rationem coniecisse liceat, qua sanè permotus: hæc dixit, ea est proculdubio quam alibi innuit, ne scilicet bilis efferueat, hic namq; feruor, & febrem augebit: & simptomatis corpus afficiet. Quis igitur non contremiscat, audiens adeo elata atq; imperiosa verba? Caue ne
" ægrum sanguinis missione ad alterum perducas: vel scilicet ad bilis feruorem, vel omnino cruditatem: Cæterum quod nobis admodum dolendum: id est, parcum nimis extitisse Auicennam: nobisq; incertum reliquisse, quis nam sit is terminus, præter quem in eiusmodi mala atq; adeo grauia pericula, corruunt homines. Vidi enim ego medicos plerosq; ex his, qui experientiam iactant, canos ostentant, se Æsculapios prædicant, nulla alia ratione permotos, q̃ quia ita dixit Auicenna, sanguifugos adeo, vt pluries, prius ægrum mori sinant, q̃ hoc auxilij afferant. Porrò siquando (vel vt omnia tentasse: & nil opportunum dimisisse videantur: vel si magna vrgeat necessitas) sanguinem detrahunt, ne tunc quidem sextam vnciam trascendunt, ne scilicet huiusmodi pericula temere subeant, atq; interim dum incerta mala euitare contendunt, oportunis destitutus auxilijs deficit æger. Quare & non modicus nobis accreuit labor: (dico autem his qui frugiferas vna sectamur Athenas, proiectis barbaris, de quibus siquando dabitur scribendi occasio: non erit difficile monstrasse, ne vllum quidem doctrinarum genus vel leuiter attigisse) quum aduersus mala horum seminaria, pugnandum foret, Iam diu enim incrementa suscępere, suos nacta cultores, qui adeo imperitum vulgus quo suam tuerentur inscitiam, atq; secordiam, sæpius vero & prauitatem: perterrefacere cœperunt, vt iam non sit amplius veritati locus: eamq; auersentur plurimorum aures. hanc enim esse assuetudinis vim dixit Aristoteles, vt veritati quoq; præualeat. Cæterum vbi satis superq; Auicennę sententiam declarauimus, superest vt ex Galeno, quædam in censum veniant: quo scilicet lucis comparatione, & cæcis quoq; innotescant tenebræ. Is itaq; primos no "
bis mittendi sanguinis scopos, morbi magnitudinem posuit: & "
virium robur. vnà & florentem ætatem, Quãq̃ ea quæ ab ætate "
sumit indicatio: quæ itẽ a corporis habitu, seu ambientis statu, "
haudquaq̃ prima ratione, sed viribus mediantibus indicare vi- "

deantur, quas scilicet vel robustas esse, vel languere, vel facile lapsum iri demonstrant, qualis ætas puerorũ est, & calidum ambiens. At quos nã (inquies) magnos morbos appellat Galenus? viscerũ inq̃ inflãmationes, dolores validos, febres ardentissimas, vulnera quæ in articulis, atq; huiusmodi multa, quæ apud eum triplici genere cõprehendi possunt. Alij namq; talẽ obtinent naturam, vt prima sui ratione magni sint, qualis comitialis morbus, aut attonitus. Alij iterum qũ in sua specie incrementum suscepere, qualis febris ardens, aut magnus dolor. Alij tertio tales sunt, eoq; mẽbrũ aliquod obsedere, quod principatũ obtinet, aut principi alicui parti colligãtiã habet: ita vt ea p cõsensum lędat, qualia vulnera neruorũ, aut articulo℞ sunt. Hęc itaq; oĩa vacuationis indicia sunt, qñ magni morbi genere cõtinent. Cũ igit ea vera sint, aliàs tñ certiores adhuc nos reddidit Galen⁹, qñ quo loco de vacuatione q̃ ad deliquiũ animi pducit, vnà cũ Hippocrate dissereret, nullũ mai⁹ aut pstãtius se inuenisse auxiliũ ait in ardẽtissimis febrib⁹, q̃ si venę sectiõe ad deliquiũ vsq;, vtaris. Quę oĩa satis cõsona ijs sũt, q̃ alibi vel Hippocrates ipse, vel alius ea pte vt Galen⁹ testat, Hippocratis noĩe nõ indign⁹, dixerat, vbi de

„ ardẽtib⁹ febrib⁹ smo haberet. Acutas inqt egritudĩes venę sectio

„ ne curato: naturã ipsã pculdubio imitat⁹: q̃ pl'm sãguis pfluuio ardẽtissimas febres sanet. Hæc itaq; cũ icorrupta Galẽi atq; Hippocratis mẽs sit, quãq; nõ modo verbis: ue℞ & ope sępius ostẽdit, Quid tãdẽ sibi voluit amethodicus iste: dũ se primũ Galeni sagacissimũ sectatorẽ pollicet. demũ apte Galeno aduersat? Qui tãtũ abest vt quũ ægro abũde sanguinẽ mittit, bilis efferuescentiã ptimescat: quin poti⁹ ecõtra, refrigerari, atq; ĩde naturę robur addi & rõne, & experientia cõprobat. Pudeat igitur tandẽ eos, quos in ceno barbaro℞ volutari iuuat, taliũ pręceptorũ, q̃q̃ nõ eo nomine solũ dãnãdi videant, q eo℞ verbis pterriti generosa oĩa auxilia omiserint: sed nõ min⁹ q vnico calceo ægros omnes ĩduãt, eandemq; sanguinis mensuram, vnicuiq; detrahãt, nulla habita distinctione aut morbi, aut ætatis, aut habitus corporis, qua re quid turpius contingere potest iis presertim q methodo aliqua mederi credũt? Verum non est huius modo pertractandi locus, neq; enim in venæ sectione modo, hoc turpissimo errore notandi sunt: verum & in vnoquoq; auxilio ex his quibus ad sanitatem vti solent. Nunc vero ad Auicennam reuertor. Qui

ſiquidem inconſulto inſciuſq; Galeno contradicit,negligentiæ ne dicam ignorantiæ culpandus merito eſt : vt qui in re adeo aperta à ſuo duce deſciſcat.Porrò ſi hoc ita ſibi viſum eſt:atq; hãc rei veritatem eſſe credidit. Saltem rationem aliquam addidiſſe oportuit,qua & nos quoq; eo errore leuaret.At ratio ea eſt(inquies)quam & tu paulo ante annotaſti,quoniam.f.bilis efferueſcentiam formidet. Cæterum ratiocinatio hæc omnino falſa videtur ſupponere:ſanguinem inquam inculpabilem vacuari vena ſecta,bilioſum vero excrementum in venis perſiſtere:Auicenna itaq; ita animo concepiſſe viſus eſt,vt ſeorſum bilem,a ſanguine conſiſtere putaret:neque enim aliter imaginari poſſumus alterum ſine altero venæ ſectione educi.At iuxta Galeni mentẽ immo veritatẽ ipſam,longe aliter ſe res habet:Siquando enim bilem putreſcere aut in corpore dominari,audimus, certum eſt ab eo bilis vocabulum pro bilioſo ſanguine vſurpari.Atq; id bona ratione,neq; enim vllibi in corpore per ſe conſiſtit:preterq̃ in fellea veſica:ni caſu quopiam ab impultrice vi permota,aut in partem quampiam decumbat(qualis herpes eſt)ſeu ad cutim moueatur vniuerſam quod ictericis contingit necnon in decretorio ſudore.Quocirca & Galenus cum ardentiſſimæ febris cauſam aſſignare vellet,in libro de venæ ſectione,efferueſcentis ſanguinis copiam,eam dixit accendere.Cum itaq; vnà ſanguis biliſq; conſiſtant,nec niſi magno labore per naturã ſecerni queant, mirum eſt ſi ſecta vena ſimul quoque non exeat, erit itaq; eadem adhuc humorum proportio,verum efferueſcentia multo minor vacuato ſcilicet & calido ſanguine.Cum itaq; ratio falſa ſit,oppoſitum quoq; experientia demonſtrauit,quando vt Galenus inquit pro æſtu refrigerium : pro vigilijs totiuſq; corporis inquietudine ſomnus irreperet : nec non & bilioſi excremẽti deiectio ,aut ſudor. Obſtabunt fortaſſe aduerſarij:ac dicent, eos quos ardens febris male habet , haud ferre ſanguinis miſſionem præterq̃ raro,ſi enim verba ea conſideres qbus q̃rto libro de acutoꝝ victu ardẽtis febris,generationẽ cõplectit̃ Hippocrates,vix fieri poterit,vt amplius eomõ affecto ęgro,ſanguinẽ mittas,tunc ingt febrẽ ardẽtẽ gigni,cum nimio æſtu aut laboribus maximis,inanitæ venæ bilioſum ad ſeſe ſuccũ attraxerint,q qdẽ eo tẽpore ex ambientis caliditate,multus etiã in extima carne gignitur vt ibi Galenus inquit. Innuit igitur hoſce & temperamẽ

to biliosos esse, atque sub ęstus tempore ęgrotare: quorum vtrunque sane venæ sectionem prohibet: illud quidem quoniã eiusmodi corporis temperatura minus roboris obtinet, at æstas, quoniam corpus abunde dissoluit. Nos autem cum Galeno dicamus, continuam febrem vt quæ in omnibus, aut saltem magnis vasis putrescentium multitudinem habeat, non nisi robustis & boni habitus corporibus posse cõtingere. ita. n. libro ait Therapeutices xj. cõtinua febris bene habiti corporis ac calentis, propria est: quòd. s. multo ac calido sanguine abundet, proinde & in florente ætate contingit plurimum. quod si demum corporis dissolutionem pertimescas: erit eo tempore vnaquæque indicatio pensitanda, & quo ad magnitudinem: & quo ad dignitatem, quemadmodum multis locis Galenus fieri docuit: ac pro earum vi singula peragenda. verum de indicantium viribus ac dignitate libellum scripsimus in amicorum gratiam. Atque hęc de ardenti febre ad Auicennam dicta sufficiant.

Largam sanguinis detractionem a principio fieri debere: & quantum in venæ sectione febris putrida, ab ea quæ ex sola obstructione est, distet.

NEque hac minus ea quoque sententia explodenda est, qua consulit in febre quæ ex sanguine ortum habet, à principio parce sanguinem mitti: Cum vero concoctio adest, abunde. Sunt autem ipsius verba eiusmodi. In febre autem sanguinea ne
" cesse vt euacuatio fiat minutione non superflua à principio: su
" perflua vero cum affuerit maturatio febris. Nimirum his cõsen
" tiens quæ antea dixerat, in principio penitus phlobotomia di
" mittatur. Cum autem maturatio apparuerit, & ęgritudo princi
" pium aut statum præterierit siquidem necessaria sit, fieri poterit.
" huius regulæ rationem reddere visus est alibi, eodem capite vbi
" ait. oportet vt sanguinis minutio minor fiat, cum febris putrida
" est, vt ad resoluendum febrem thesaurus relinquatur. Iterum
" quoque vbi de putridarum curatione docet, ac sanguinis missio
" nis meminit, eamque quoad potuit e medio tulit: In eandem fer
" me sententiam venit, cum ait. ex vacuato sanguine debilitatur
" virtus in crisib⁹ expectatis. Hæc ille. Ego vero vel in risum rapior quandoque hominis inconstantiam contemplatus, ac mecũ ipse reputo quanti referat in mala esse enutritum disciplina, ibique cõ-

senuisse. adeo enim excęcari hominũ mentes, vt ijs accidat quod dici de amantibus solet. Amatorem namq; amicę.
Turpia decipiunt cęcum vitia, aut etiam hęc.
Delectant. En ipsmet qui modo hęc dixerat, paucis interpositis, Galeni quoq; authoritate suadet studendum esse vt à morbi ini tijs venam tundamus, properare namq; multo melius esse. Cur igitur si hęc vera sunt, abundam tamen illam sanguinis missio/ nem, haud quidem ab initio, verum cum iam concocti sunt hu mores, rite adhiberi asseris: atq; hoc in febre sanguinea. cuius cum ex proposito curationem aggredereris libro. s. quarto: qua/ cunq; hora ęgro occurras venam secari iubes: nec coctionem ali quam expectandam dicis. Quis igitur modo conciliator nobis cœlitus demittatur? quiq; tantum sibi laborem suscipiat? neq; enim hoc aliud fuerit q̃ si mendacem immemorem defensare, stulte cntatis. Quocirca & onus hoc velut inutile nostrę ętatis Theo logis: seu eorum sectatoribus relinquendum censeo. Dignius du/ cens viro philosopho, eoq; qui per Auerrois, Scoti, Thomę, ac Gregorij nugamenta euaserit, Galenicas tandem veritates fir mas atq; inuiolabiles prosequi, Cęteraq; sophistis relinquere: q vel clamoribus saltem primas sibi partes arripiunt. Igitur Gale/ nus libro terãp. vndecimo in sinochis omnibus sanguinem mit ti iubet. atq; id ab initio morbi: priusq̃. s. putredo valida venas in uadat nam si eo tempore adeo ingrato onere naturam leues, ili/ co & quę putrida sunt excernere aggredietur, semiputrida vero & quę non nihil vitij contraxerunt, concoquet ac temperabit, quare & nutritioni adhuc non incommoda euadent. Quin & eo auxilio destitutos vix saluari posse ait, quocirca & seruo qui con tinentem febrem ex humorum putredine patiebatur, sanguinẽ mittit: haud equidem parce vti tu suades: verum vsq; ad ani mi defectum. Quoniam vero & alias diximus, Solere Auicennã ex Galeno pręcepta sibi assumere: plurimum tamen, longe a Ga leni mente abesse: idcirco verba ipsius subijciam quę & Auicen/ nę verbis respõdere videntur. Porro ipse libro artis curatiue vn/ decimo quo. s. loco febres quas putredo gignit, his cõferre videt, quas sola obstructio fecit quę ex humorũ multitudine est, magni
" referre inqt, siue hoc siue illo mõ: laboret ęger. vbi namq; sola ob/
" structio quę ex redũdãtia ortũ habet ęgrũ opprimat, pculdubio
" à sanguinis missione curatio ordienda est. Sin, putredo adest, plu/

" rima pensitasse oportet. dicit itaq; Etenim si neq; obstructio sub
" esset, aut putredo, sed sola succorũ redundantia, protinus ad san
" guinis missionẽ, pro naturæ suæ ratione se haberet. Tantũ itaq;
" sanguinis in omni tum corporis temperamento, tum regione,
" tum anni tempore detrahi par erat, quantum supra naturalem
" habitum fuerat mauctus: verum quoniam neq; putredo curari
" per sanguinis missionem potest, vt quæ alia exposcat auxilia, si
" cut prius monstratum est, neq; obstructio: reponi sanguinis ali
" quid ad curationis spacium oportebit, quo minus intempestiuè nutrire cõgamur. Ex his puto Auicennam quæcunq; pauloante proposita sunt, sibi assumpsisse. Quantum vero & ab ipsa rei natura, & a Galeni mente absit: hinc disces. Voluit Galenus (quo nos ab omni culpa seruaret immunes, ne forte aliquando paulo audentiores in sanguine mittendo simus) dehortantes quasdã indicationes proponere quales sunt, & æstuosus celi status, & habitus corporis, mollis, laxus, gracilibus venis, atq; omnino pauci sanguinis. Quum itaq; vel syrius ardet: vel æger putrida male habitus: eiusmodi est, qualẽ descripsimus, timor est ne si sanguinem mittas, omnino dissoluatur. Quare alterum accidat, nempe aut cibatione morbũ augeri, aut ægrum ad morbi vsque solutionem, neutiquam perdurare. Neq; in venæ, sectione modo, docet nos Galenus vires inspicere, verum & in victus ratione instituenda, ni enim ægroti vires probe coniectaris, non minora profecto te manent incõmoda, q. s. aut intempestiue cibasse cogamur, aut ad morbi finem non sufficiat æger. Quid igitur somniauit Auicenna primum quando in putrida omni, etiam quæ (apud eum) ex sanguine ortum habet, a principio diminuta quadam atq; exili sanguinis missione, vtendum asserit? neq; enim hoc vniuersaliter suadet Galenus, vt qui oppositum exemplo monstrarit. Seruum enim cum putredinis notis febrientem, ad deliquium animi perduxit. isq; ad primos acutorum criticos dies sanatus est. Quod si seruus eiusmodi habitu extitisset, qualem pauloante describebat Galenus, profecto hanc curationis formulam minime fuisset aggressus.

Quare quod Galenus casu quopiam verum, atq; obseruandũ censet, tu inconsiderate nimis, veluti vniuersale documentum, maximo hominum damno proponis. Si enim demum vires valeant, etiam si à morbi initio ad deliquium animi, venæ sectione

ægrum continente febre habitum, perducas, nullo modo lędes, quin potius apprime iuuabis. Quod si putrida febris sit verum non ex eaꝝ genere quæ septía aut q̃rtadecia die finiri debeãt: sanguinem parcius mittes, quo morbi longitudini, æger sufficiat. Num igitur & cum coctio iam apparuerit vberius sanguinem mittet? atq; id complebit, quod in prima illa detractione omissum est? nequaquã. cocto enim iam humore medicamentis opus est, quæ eum deponant. vbi natura minime tentet. Atqui hoc ita faciam (inquiet) quoniam non amplius timor est ne æger ante morbi dissolutionem deficiat: itaq; nec verebor modo largiorem sanguinis missionem. An satius fuerat vir præclare huiusmodi auxilio in tempore vti, virium inspecto robore? Cum enim iam cõcoctio adest, minime ea tentãda sunt, neq; enim nos amplius morbi vrget magnitudo, cũ nullũ instet periculũ, si vires valeãt.

Non semper ad renutritionem, famem expectandam, etiam in sano corpore. Interim de famis generatione quædam aduersus Auic. Iterum sicca corpora minus humidis inediam ferre. Perperam item atq; indistincte vinum biliosis tradi ab eo. Deq; victu antiquorum non recte loquutum.

QVum mecum ipse considero de esculentis ac poculentis inscriptum ab Auicenna caput, olim adeo celebre, videre videor profecto inconditam quandam, & tumultuantem turbam: cuiuscunq; sortis hominum, qualem sępe seditione orta forum excipit, pueros, iuuenes, senesq;, ac mulieres. Validos insuper atq; inualidos, nobiles & plebeios. Demum adeo dissectis membris hominum cętum, vt nec si tota die studiose enitaris, ęquæ conditionis (vel duos quoq;) iungere valeas. Audi amabo quæ primo ingressu proponit. Qui inquit sanitatem vult custodire, vitet medicamentosa cibaria. At quam nam obsecro sanitatem? Magna quippe est sanitatis latitudo. Quod si temperatum corpus atq; in ætate florenti, sibi seruandum proponit. Primũ equidem non erant hæc absq; præfatione dicenda, seq; temperatæ naturæ victum instituere: dixisse oportuit. Ne forte hæc vniuersim, ac cuicunq; corporis temperamẽto; cõuenire quis credat, Quod & ita accidit, Nullus namq; medicorum est, qui singula hæc vniuersalia atq; vnicuiq; corpori communia esse, non credat. Quasi huiuscemodi victus aliquis possit institui, ac non sit ex tempera

mento ætate, & regione differentia? Porro quæ primo loco proponit: innuere videntur se temperati corporis victus formulam inquirere, verum quæ postmodũ addit, haud ita sentire videñ. Quin potius q̄ de omnibus fere intemperati, modis subsultim loquatur: nemo est qui legens ambigat. Cæterum ad ipsius documenta propius accedamus, ac primũ de assumendi cibi hora considerasse occurrit. Nõ comedas inquit priusq̃ appetentia certa accedat. Quasi hoc certum atq; inuariabile signum existat eo scilicet tempore primum egere animans. Quæ quidem dicta & si primo aspectu vera esse appareant, si tamen paulo acrius inspiciantur non nihil dubitationis habent. Quod vt melius innotescat, paucula de ipsius famis generatiõe, addijciemus. Huic itaq; primo assensere omnes, oris. s. ventris hanc affectionem esse, verũ generationis eius nõ vnus traditur modus. Barbari namq; hoc atræ bilis officium esse commenti sunt, quæ os ventris petens, astrictione sua vellicationem nonnullam causat, nempe qualem in lingua acida acerbave producere solet, quemadmodũ Theophrastus & Galenus docuere; sed & vnusquisq; quotidie experiñ. Cæterum mihi dici velim, quid nam primum mouens existat, quod statuto quodam ac certo periodo, (nempe quum renutritione eget corpus) atram bilem in ventrem cogat defluere, quo scilicet totius egestatem significet, atq; animans ad cibum capessendum excitet. Neque enim quicquam in corpore transfundi p̄ venas, par est, ni trahatur, aut pellatur. Pulsio vero non certo quodam ac stato tempore repetet, sed cum primum grauari membrã cœperit: quare accidet importune aliquando fame corripi animal. Trahi vero multo faciliora sunt, quæ in primis venis continentur, atq; ipso iecinore. Porrò qui famis causam quandam assignat: quæ morbosa esse potest, frigidi inquam atq; acescentis humoris occursus, qualis in canina appetentia contingit. hic minus probe in medicina sentire videtur. Quum presertim vera adsit Aristotelis ac Galeni ratiocinatio, Atq; hi quidem fatentur famem vellicationem quandam osculi ventris esse, quæ tunc primum accidat, quum inanitæ venæ, ac proinde exsugentes, vacuum omnino ventrem offenderint. Quæ quidem suctio, vbi ad os ventris peruenerit, nempe apprime sentiens, vi neruorum qui ad eum descendunt atq; ipsum contexunt: dolorem quendam gi-

gnit, ac molestum sensum, qui & non nisi assumpto cibo potu, vt sedari potest. Quæ omnia adhuc abunde magis, in libro qui de symptomatum causis, inscribitur, posita sunt. vbi monstrat cum primum seu spontina quadam inanitione, seu exercitio, aliáue huiuscemodi causa, vacuantur sanguine venæ: trahere ilico extimas a vicinis: atq; has deinceps, donec ad eas, quæ ab ipso ventre veluti a terra radices, trahunt, suctio peruenerit, quæ si vacuũ eũ offendant, conuellunt, ac torquent: atq; inde fames. Cum igitur hæc ita se habeant, videndũ modo est, num omnino verum sit, id quod Auicenna tradit, nulli inquam cibum ex vsu esse, priusq̃ famescat. Hęc enim primũ his aduersari videnẽ, quæ Galenus in libello qui de naturalibus facultatibus inscribitur, dicebat, quũ exemplo ostendere niteretur: vnamquamq; particulã ex vicinis alimentũ attrahere, siqdẽ egeat, quin & retrocessum quẽdã succorum fieri ait, ad ipsum ventrem: cum vacuus extiterit Imaginaẽ itaq; Galenus atq; id optime, vacuũ ventrem vbi appositũ sibi alimentum assumpserit, proximis venis alimentũ surripere, q̃ si ipsæ vnã cũ Iocinore nutrimẽto abundẽt: atq; hinc negligẽtius custodiant, detineantq;, continget, nullomõ interim aĩal famescere, vtpote cui absq; vi multa, alimẽti copia suppetat. verũ vbi Iecur iam inaniri cœperit, attrahenti qdẽ nõ amplius alimenti qđ optimũ est: sed biliosa quædam ac saniosa excrementa, dimittet. Quo rursus fiet, vt malis succis repleatur vẽter, atq; inde capitis dolor, & cordis morsus cõtingãt. Nõ itaq; operępreciũ fuerit famem eo casu expectasse, cum præsertim adsint & alię vacuitatis notæ, quas libro septimo terapeuticę methodi prosequutus est, nempe ructus & ventris moles. Cæterũ q̃ corpora multa sint q̃ minus appetant q̃ expediat, vt quæ bilioso admodũ tẽperamẽto existũt: vnusquisq; nouit. Verũ vbi de inediam facile aut difficile ferentibus: mẽtio incidit: cõsiderãda sunt quæ dicit cũ ficciores naturas humidioribus cõfert his verbis. Corpora humida humiditate naturali, veloci resolutioni idonea sunt, nec tãtũ famis tolerant quantũ sicca corpora. Neq; n. video quo nã pacto hæc veritatem habeant. Siquidem. n. in altera cõtrarietate sit paritas (nempe ea quæ calidi & frigidi est) prius tamen proculdubio gracilescunt, prius iterum venæ concident in sicco per naturam corpore, quam in humido. Quin & serius quoq; reficitur ac diffi-

cilius. Quare longæ inediæ in eiusmodi corpore admodũ medico suspectæ existũt. Quanto magis si vtrobiq; calidũ exuperet, Calida enim siccaq; corpa minime oĩum famẽ ferre queũt vt lõgius declarauit Galenus: libro artis curatiuę octauo, vbi aperte oppositũ ei⁹ qđ Auicẽna docuit, rõne quoq; mõstrauit, Oĩum.n. patiẽtissimũ inediæ tẽperamentũ statuit, qđ calido siccoq; maxĩe aduersať, nempe frigidũ atq; humidũ, intermedias vero tẽperaturas quo plus frigidi humidiue sibi asciuissent. Cæterũ nõ ea ratione dumtaxat, circa biliosas naturas peccat, q; eas plus humidis inediã ferre asserat, verũ & quia dicit ijs vinũ ex vsu esse pximo. Sunt aũt verba ipsius eiusmodi. Vinũ prẽterea cholera rubea abũdãtibus cõfert. pp̃terea q; eã vrinã puocãdo expellit. Hęc enim falsitatis suspitionẽ nõ paruã prę se ferunt. Credet.n. ex his qspiã & in biliosis quoq; vinum a te laudari. Quod tamen calidis naturis aduersissimum dixit Hippocrates. Porrò si Galeni documenta hac parte nobis percensere volebas, prius oportuit vir prẽclare vinorum distinctione habita, nõ quidẽ vniuersim ea laudare, sed ea solũ quæ biliosis iuuamẽta ea præstare possunt, id.n. multo nobis vtilius fuerit, quum aliã s dum docere studes: maxime errores feras. Nõ ita Galenus quẽ te sectari par erat, hic nãq; cum pluribus locis, longius de vini differentijs viribusq; disputasset, aquoso vino leuiq; astrictione prædito: has tribuit dotes, vt scilicet & ab aquæ vitijs recedat, & a vini noxis lõge absit. Est aũt hoc colore albũ, sapore austerũ (ita enim leuiter astringens apud Galenũ audiendũ est, nã acerbũ postmodũ id dicemus, qđ valenter atq; iniocunde astringat, qualia & multa hodie gustamus, nam & austera vina, & acerba quoq; in precio sunt.) Hęc dixi iucundissi. Paule: in homuncij illius gratiam, qui in Galenica disciplina se nemini secundũ putat, quiq; nostræ tempestatis medicis ferè oĩbus vrbis nostræ, multo hominũ damno præfert. meministi enim quo pacto austera vina ea esse asserat, que flaua calida fauces caputq; tentãtia maxĩe sũt, quæq; hodie multi emũtur. Quum.n. semel inuenisset nobile sabinũ a Galeno austerum dici. Atquæ nam (inquit) esse põt in tenui atq; aquoso vino nobilitas: simul & creticum degustans, quo ipsum austerum esse cõtenderet, talem præseferebat vultum: qualem Vespasiano Cæsari extitisse historię tradunt.) Eiusmodi igiť vinũ est quod biliosis

ex vsu esse Galenus voluit, quod inquam omnino vt Hippocra tis verbo vtar oligophorum est, ac frigidum. cuius dotes cũ plu ribus locis extollat Galenus, tũ maxie in libro de tuẽda valitudie.
» Ad biliosa inquit excrementa mitiganda aut vacuãda valde ido
» neum est, quum & bilis acrimoniam frangat, ac per vrinam su doresq; eijciat. Neutiquam silentio prętereundum videtur, q cũ veterum nobis parcitatem pro exemplo proponeret Auicenna, eos non ciborum varietate se implere consueuisse ait, verum car nem solam mane gustare solitos, in cœnã vero solum panem. En verba ipsius. In tempore quoq; antiquo qui exercitabantur (ma
» gis ad mentem ipsius leges (puto) qui negociosam ducebant vi «
» tam) iam fugerũt ab hoc. Contenti enim erant solius carnis esu «
» in mane, & solius panis in cœna. O vtinam nobis modo accedat aliquis ex his qui eius animam sortiti sunt, qui, quos nam anti quos appellarit exponat. Galeni enim ętate admodũ imutatus erat viuendi modus ab eo qui Hippocratis. Verũ multo adhuc magis Paulo Ægineta scribente quod & ipse de febribus agens testatur. Sed qualiscunq; ea ætas extiterit, quæsijsse oportuit vbi nam adeo fatuam viuendi formulam legerit aut audierit, vt prã suri rapacium instar solas gustarent carnes, panem vero solum cœnaturi. Ego vero tantum abest vt credam aliquando apud be ne institutas vrbes eo modo victitari (siqua enim barbaræ gen tes gerunt, non ea sunt quæ nos suo exemplo mouere queant) vt neq; ad sanitatem tuendam conducere arbitrer. Explosa enim iã diu eorum sententia est, qui plus cibi mane assumendũ suadent, quo magis mirere quosdam huius hominis authoritate fretos, qui & antiquum illum viuendi modum laudasse videtur aduer sus Galenum primum, mox & veritatem ipsam, contrarium scri ptis asserere, verosq; ac Galenicos medicos etiam vsq; ad conui tia incessere. Verum de his aliãs. Illud potius considerandum erat. non bene ab eo Galeni verba referri, de nutriente prout ad uersus medicamentum diducitur, neq; enim vnquam dulce ex cluderet Galenus, ni medicamentosam quampiam qualitatem secum admixtam habeat, qualis in melle & cinnamomo est. Tu vero qui qualitates omnes præter insipidam à ratione cibi a motes, malua blito atq; atriplici, aut siqua alia insipidiora sunt mento eris alendus.

Tenues succos non esse vacuationi ineptos, dum mobiles sint. Nec bene rationem nosse Auicennã, cur turgens humor vacuandus sit. Iterũ aduersus eũ de coctionis natura viribusq́, nec medicũ humores cõcoquere probe dici.

» VErba principis Aboali. Humoris autem colerici dige
» stio est vt conuersus a subtilitate fiat spissus, & aqua quidem frigida facit illud. Quamq̃ nulli dubium sit non esse plerumq; crudos humores ante coctionem mouendos; Causas tamen cur vetaret quandoq; Hippocrates crudi humoris dimotionem, quandoq; suaderet: non vidit Auicẽna. Nam si vidisset, neutiq̃ necessarium putasset medico, vt tenues humores crassiores reddat. Quo videlicet magis sint naturæ aut medicamento obsequentes. Succos enim tenuiores pellentium aut attrahentium vim frustrari ait. Cum igitur dixit Hippocrates turgentem humorem ab initio vacuari debere: hanc solam existere causam arbitratus est; quoniam scilicet eius prauitate accelerare cogamur: quia acutissimam accendit febrem, & timemus ne magnitudini morbi ęger succumbat. Quare & hãc medici operationem intempestiuam esse ait, ac veluti coactam, quemadmodum si prẹter rationem aliquando cibare cogamur, hęc ille cum Hippocratis verba exponeret. Erat tamen & altera multo magis efficax ratio, quam si vidisset, proculdubio minus multo errasset: ea est vacuandi facilitas, quę & ex parte vacuãdi humoris, nec non & impellẽtis naturę se tenet. Quod enim mo-
» bile est facili⁹ diuelli trahiq; posse quis est qui nesciat? Nam qui
» ex aduerso (inquit libro aphorismorum quarto) iam in aliqua parte firmati sunt humores: haud amplius trahenti obediunt
« priusq̃ concoquantur, nam eo tempore & vincit iam natura & secretionem molitur, quocirca eam adiuuantem sortimur. Cur igitur inquies turgente materia cum pulsu facilis sit, eam tamẽ natura non pellit? Verum medico opus est manum porrigente: Satis enim irritatur, neq; habet vti dicis ex parte pellendi humoris controuersiam. An turgentia ea atq; mobilitas, nil aliud est q̃ pulsio quædam humorum quæ nimirum accidit, dum validiora membra ad alia trudunt, hęc vero rursus ad alia, donec in aliquam partem decumbant, quæ vel per naturas vel ex morbo, paulo minus roboris habet. Accidet autem forte fortuna &

ad excretoria membra,transfundi,atq; ita sanari ęgri. Verũtñ non semper ita contingit,quoniam natura eo tempore, veluti furijs actitata:haud probe motus suos instituere potest.Quare probe dixit Galenus,opus esse manum porrigente quopiam; atq; ad excretorios meatus dirigente.Cum igitur turgentes humores sua mobilitate,faciles vacuatu sint,mobiles vero sua tenuitate,existant.Cur nam ab eo dictum est humoris tenuitatē vacuationi obsistere,atq; idcirco crassos fieri oportere,etiam frigidæ potu?Ego vero Galenum obseruans:vbi de humoris præparatione meminit crassitiem dumtaxat aut viscíditatem,corrigi oportere audio,Illam quidem eo q crassus humor, motui ineptus est,ac per angusta venarum ora ferri nequit.hanc autē, quoniam quæ suo lentore adhęrent,velli haud facile possunt. Sunt tamen aliqua quæ forte minus exercitatis negocium facessent.Ac primum id quod in destillationibus,& grauedinibus contingit.Quæ enim per nares expurgantur:siquidem tenuiora sint,nequicquam nititur natura sternutamentis expellere,q si paulo crassiora fiant,facile fuerit.Quæ item screatu aut tussi educi solent hoc idem commodi, aut incommodi patiuntur. Quamobrem & tunc concoctam iam destillationem dicimus, quoties crassitudinis aliquid sibi asciuit,quoniam & expui facilius eo tempore potest.Dehinc si naturam ipsam,dum vitioso humori pellendo se accingit,crassiorem eum reddere cernimus (hoc enim cum in screatibus appareat,non minus tamen & in ea quæ in venis fit coctione.vbi quæ ab initio tenuis vrina exiterat,procedente mox tempore pinguior euadat:vnà & quæ in ea pendent)cur non & medicus,eam imitatus,atq; eius operũ diligens auxiliator,crassiores reddere enitetur,tenues succos?Si enim vt Auicenna dicit humoris tenuitas ex vsu foret, atq; ea ratione facile pelleretur humor,cur non ilico expulsionem moliatur natura?signum itaq; est quippiã aliud,præter hæc exigi, qđ operi faueat.hoc aũt est cõcoctio:cõcoctio vero ea est,vt qđ tenue fuerit:crassum fiat,quemadmodum res ipsa ex euentu demonstrat.Non minus & Galenus huius sententiæ:extitisse,videtur:cum in eo libro qui de cõstitutione medicatiuæ artis:inscribitur,ait.oportere medicum excessus omnes corrigere crassiora quidem tenuitate,tenuiora vero crassitudine.verum ad hęc in

hunc sane modum fiet satis. Quod enim primum de grauedine ac destillatione obijciunt: neutiquam negandum est. Neq; enim crassitudine modo participare debent, quæ sternutamento, aut tussi expellenda sunt, verum & viscididate nonnulla cuius rationem facile est videre. Cum enim vi aeris pelli debeat horum vnumquodq;, expedit vt lentore & crassitie materia participet, ne spiritu permota difflet, ac cedat, quæ enim pelli debent, aliqua etiam ex parte opus est pellenti obsistere, non adeo tamen vt violentius inhęreat, tunc enim mouẽtis aeris vim superaret. Num igitur & vitiosi succi qui in venis est, pulsio: crassitiem exigit huius exemplo? Nequaquam: neq; enim aeris impulsu perficitur: verum expultrice facultate, suis vsa instrumentis, de quibus vbi de vsu partiũ disserit Galenus, satis sermo fuit. quo igi᷑ mobilior succus ac tenuior extiterit, eo impelletur facilius, non sicut in catharro contingebat. Porrò quod de actione naturæ obijciebatur, hoc modo dilues. Pręsciri itaq; velim, pellendos humores non vnica ratione, in corpore reperiri, verum vagari quandoq;, atq; turgere, quandoq; vero in parte quapiam firma-
" tos, quiescere: quæ etiam veluti focus est febris. Sic igitur dice-
" bat Hippocrates, qua parte corpis sudor est, aut calor: ibi morbũ esse significa᷑, atq; hoc pluries accidere dixit Galenus: quoniam plurima non turgent. Cum igitur hæc ita se habeant, magni profecto interest, siue hoc siue illo modo vitiosi succi se habeant. siquidem enim mobiles sint, purgari ilico poterunt. Sin
" aũt qeti: fieri nequit, vt aut natura, aut arte ante coctionẽ expur
" gen᷑. Ita enim & Galenus ait, Quum humores mouen᷑, ac per
" corpus feruntur, nondũ in aliqua pte firmati: tũc ad eos expellẽ-
" dos natura incita᷑: & aliquo æget manũ porrigẽte: & hũc humo
" rem motum ad aluum ducente. Quum vero in aliqua parte fir
" mati fuerint, nullo mõ mouere oportet. s. anteq̃ cõcoquan᷑ mul ta. n. seq incõmoda, siqs dimouere tentarit: dixit Hippocrates. Non igi᷑ ibimus inficias, humores tenues siq̃dẽ aliquã ptẽ qeti obsederint, coctionẽ exigere, vt abijci a corpore queant. veꝝ nõ ex eo vt crassitiẽ adipiscan᷑, queadmodũ voluit Auicenna (hãc etenim & attractioni medicamenti: & pulsioni naturæ obsistere certũ est: quã rẽ in sudorib⁹, atq; vrinis maxĩe videre est: qñ quæ eiusmodi vijs vacuantur, per angustos meatus ferri debent) sed

potius quatenus edomiti, ac naturæ obsequentes redditi: absq; molestia aut labore multo, ad conuenientia vacuationis loca mittantur, aut trahantur. Quod si concocto iam humori accidat, vt paulo crassior euadat (cuncta enim quæ a calido patiuntur euaporante. scilicet humido tenui, aliqualiter crassescere videmus) minime debuisti, ea de causa documentum afferre, q̃ scilicet tenuitas vacuationi obsistat, sitq; ex vsu crassities. Verum id potius experti, coctionem. scilicet quæ nimirum crassitiē quampiam nequit effugere. Cum igitur hæc ita se habeant, nō leuiter culpandus nobis Auicenna videtur, qui medicis suadeat, quo scilicet humores tenues concoquant, atq; expulsioni parent, vt frigidam ęgris biliosis exhibeant, dum putrida laborant. Cum tamen priusq̃ humores concocti sint, eam omnino Galenus prohibeat, nisi res vrgeat validissime, vt mox dicetur. Verum non modo ea ratione peccant nostri medici, q̃ Auicennæ obtemperantes, frigidam in tempestiue exhibent ægris, Verum q̃ frigidas quoq; potestate, potiones, immo & astringentes quoque inuenere: quamobrem & granatorum succo potant, & astringētes fructus, quale omphaciū est, seu aurea mala atq; eiusmodi multa in ęgrorum pernitiem. Quæ omnia ipsis ex Auicēna hęreditario contigere, qui vbi febres quæ ex putredine curat, presertim pestilentes, talia consulit. Quod vero postremo ex Galeni verbis adiectum est, nulla ex parte dictis aduersatur, si quorsum ea dixerit: quis aduertat. Ibi namq; aperte, de ea artis parte sermonem habet, quæ sanitatem tuetur. optime itaq; præcipit, succos mediocritatem quandā seruare oportere, ita enim minime putrescent: naturæ chari, atq; vtiles. Porro si crassi extiterint, extenuante victu vtendum, de quo abunde in libro de tuēda valetudine scripsit, Sin tenues nimium, admixta nimirum saniе multa, seroso item aut bilioso excremento, ea expurganda victusq; instituēdus: quo minime huiuscemodi succos gignat. Num igitur & quuз tenues succos a corpore abijcere in animo est, aut semiputridos putredine expoliare, crassos reddere tēptabimus? minime: neq; enim coctio huiusmodi est, verū alteratio quædam vt mox dicemus. In plenum aliud est victum instituere quo mediocris sanguis fiat, aliud vitiosum humorē expulsioni facilem reddere. Quod si dicant Galenum quoq; huiuscemo

di auxilioꝗ genere vsum:quando in coli dolore,qui quidem ex acri ac mordente humore oriebatur: infundi per sedem suadet quæ frigida potestate existunt,quale est opium. Altercum,mandragora.quoniam inquit inter cætera cōmoda quæ ex his contingant illud nimirum est,ꝙ humorem tenuem cogunt, Crassantq;,ac vehementem calorem obtundunt.hæc ibi. Verū qui sic dubitat,sic opponit,neutiquam aduertisse vr̄ Galenū ibi aduersus symptoma pugnare,neque enim aut concoquere humorem,aut a corpore abijcere nititur.sed dolorem interim lenire, simul & doloris causam obtundere,nempe acritudinem, quod optime ea præstāt. Vbi vero sępius de coctione mentio incidit: dignum consideratione est:videre,quā inepte de ea sentiat Auicenna. Is itaꝗ cum sanationem putredinis,concoctionem dixisset libro quarto,eius naturam his verbis declarat. Intentio in digerendo est ęquare substantiam materiei ita vt fiat pręparata ad expulsionem facilem, Æquationem vero explanauit dum inquit, Digestio in grossa est æquatio cum subtiliatione. In subtili cum ingrossatione. In cuius quidem rei notione, mirandum est virum philosophum,& quem in definitiua arte quippiam profecisse par sit:per ea quæ posteriora sunt,& consequentia definisse. Neꝗ enim aliud fuerit,coctionis naturam ita accępisse,q̄ si motum per id quod est calidum gignere,aut rarum facere definias. Porrò videtur coctionis vocabulum quippiam prius:qđ & causa sit,afferre.insequi vero postmodum,vt ea quę coctione elaborata sunt,facile excernantur. Dicent fortasse vti solent,digestionis vocabulo(quod loco coctionis vsurpat)eam actionē intelligere Auicennam,quam suis auxilijs medicus efficit,proinde & aliam quoꝗ esse naturæ actionem,quam & coctionē,me dici dicere solent:de qua sermo nobis modo non est. Cæterum prudētes hos viros(quorum studium est huiusmodi deliramēta tutari)mihi dixisse velim,cur primum nomina confundunt, ac coctionis vocabulum ei tribuunt,quod proculdubio longe a coctione distat. Scimus nos reddere bonum medicum succum vitiosum placidiorem,ac minus naturæ rebellem: quo facilius cōfici ac pelli queat,dum dissecat,attenuat,detergit:sed & alijs quoꝗ auxilijs,quæ quidem eadem ratione,digestionis vocabulo comprehendēda erant,qualia sunt alterationes omnes, quas

vno verbo putredini aduersari dixerat tertio artis paruæ: quas etiam artis curatiuę libro vndecimo abunde docet. Siquis tamen ex his coctionem fieri dicat: nil aliud fuerit, q̃ si molarem lapidem, aut coquum, cibum coquere: ac conficere dicamus. sed vt ad Auicennam reuertamur, non decuit profecto talem ac tantum medicum coctionis vim atq; naturam ignorare, nec si nouit eam silentio prætcrijsse. quin potius ignorantiæ arguendus est, vt qui eandem specie actionem esse putarit, & quam primum natura ipsa exercet, & quam auxiliatrix medicina. quod hinc patet. Cũ enim putredinis sanatiuas causas doceret (quã uis primas & maximas dimittat) seorsum ab alijs digestionis meminit, his verbis. necesse est vt digeraẽ, aut vacuetur. At nulla potest esse digestio quæ putredinem sanet: præter coctionem illaʒ, quam, natura molitur. Quod si ita se res habet, cur statim eam definis digestionem quæ a medico est. Prçterea nisi digestionem vocabulum aliter subinde accipiat: atq; in continua ęquiuocatione versetur. Certum est, idem intellexisse eum: cum Hippocratis & Galeni verba de digestione ab eo dicta, referret, ac postmodũ eũ digestionis definitionem, posuit. Cum vero res hęc scitu digna existat, neq; a principe nostro Auicenna satis declaratum sit, quid coctionis vocabulo veteres intelligant, seu quam vim habeat: adeo medicis expetita concoctio. Operępretium fuerit, quæ a Galeno super ea materia scripta sunt, breuibus transigere, ac pro viribus enucleare. Est igitur coctio, alteratio ea quæ in humido fit, ab innato corporis calore, mixturam perficiens. Dico autem innato calore, quoniam ab eo prima est coctionis radix, Neq; enim alia ratione, extrinsecis calidis iuuari solet, nisi quatenus huic robur addunt. Atq; alia quidem qualitatis similitudine adaugent: alia vero emplastica vi, qua ipsuʒ digeri prohibent. Quod si concocta ipsa plurimam perfectionis differentiam sortiantur, hoc nimirum ex succi natura est. Alia enim vllatenus perfici nequeunt. Alia iterum ita transmutantur vt nutriendo corpori similia euadant. Sunt & quæ, mediomodo se habeant: vt quæ aliqua ex parte, calidi actionem suscipiant, verum omnino confici nequeant, propterea q; à putrescente calido, male habita sunt. Alia demum nutrimenti rationem, non subterfugiunt, verum sua natura difficilia sunt: vt cõ

coquantur. Primo itaq; genere putrescentia comprehenduntur quæ quidem nulla ex parte corrigi queunt. verum a corpore penitus abijcienda sunt. Postremo vero genere ea cõtinentur, quæ quidem initio calidi actionem suscipiunt, non eam tamen qua perficiantur: atq; hęc non æquidem putrescentia, sed cruda dicentur: Putredo namq; corruptionem significat, cruditas vero coctionem imperfectam quamuis cruditatis quoq; nomine, quandoq; putrescentia comprehendat Galenus: quæ mediam quandam naturam obtinent, ea nimirum sunt, quæ neq; omnino perfectam coctionem sortiri queunt, nec tamen cruda penitus, atq; actionis calidi expertia sunt. Hoc autem propterea euenit ꝙ humidum omnino alienum nõ est, vt vinci aliquo pacto nequeat, neq; iterum adeo familiare, vt perfectam alterationem suscipiat, quam & proprie coctionem dicimus, Cum enim iam in corruptionem tenderet: ac nutritioni minime foret idoneum transmutatur in mediam quampiam naturam: eius scilicet quod omnino corruptum est, atq; eius quod corpori familiare efficitur. Pus itaq; fit: a natiuo calore aliqua ex parte humidum obtinente, non autem omnino, propterea ꝙ ab alieno calore corruptionem nonnullam susceperat. Quod si concoctum iam pus existere dicimus: non quidem exactissimam illam coctionem intelligimus (nam & Aristoteles eam quæ in abscessibus accidit minus proprie coctionem appellari ait.) sed quia ab eo statu in quo prius constiterant alteratione facta, quoad scilicet fieri potuit bonitatis nõ nihil acqsiere. Quæret itaq; quispiam non immerito, num aliquis corruptorum ordo corrigi queat, an penitus quę ab externo calido quippiam passa sunt, innati caloris actionem frustrentur. Atqui his faciet satis Galenus ipse libro aphorismorum secundo. vbi in hanc scripsit sententiã. Quemadmodum (inquit) acescente vino cõtingit quandoq; vt artis, aut naturę beneficio, ad pristinam redeat naturam, ita & si mox corruptio procedat, iam nõ poterit amplius reuerti. Hoc & in sanguinis corruptiõe accidit, siqdẽ.n. leue adhuc susceperit, corrigi poterit, sicuti vndecimo artis curatiuæ, docet Gal. sin maiorẽ, neutiquã poterit oĩno innati caloris actione superari, neq; iterũ vim eius oĩ ex pte effugiet, atq; hoc est mediã nancisci naturã, qualis in pure est. Quod si demũ peni

tus corruptus sit iam nullo caloris nostri ope iuuari potest. Verum igit est, quod initio proponebatur: vnicam quidē esse innati caloris actionē, & qua cibos afficit & qua putrescētes succos; Cæterum nō vnicum sortiri finē, propter afficiēdi corpis dispositiones. Iam igitur manifesto apparet, & quid nam humores concoquat, & quid nam concoctio sit: cur item multæ concoctorum differentiæ existant. Nam & Hippocrates cum de pure loqueretur, laudabile est (inquit) si minime liuens, non fetidum quasi & coctionis eius quæ in pus vertit, plurimę sint differētię. Est autem coctionis proprium vt putredinem cessare faciat, vt Galenus dixit, ea nimirum ratione: quod cum semel innatus calor externum superauit, insequitur in excoquendo humido mediocritas quædam, qua & omni acritudine exuitur, simul & praua omni ac rebelli qualitate, quod & in cibis accidit, quum probe conficiuntur. Quamuis & quæ modo concocta sunt, ni citius abijciantur a corpore, processu temporis putrescant iterum, vt Galenus docuit. Quamobrem & quæ relinquūtur in morbis post iudicationem, recidiuas facere cōsueuerunt.

Non temere credendum absinthij succum ventri inimicum esse: deq; salsedine absinthij hallucinari Auicennam, atq; ex ipsius libro secūdo pauca.

ABsinthij succum ventri inimicum esse scribit Auicēna sed & post eum Mesues vt qui ipsum plurimum sectari soleat. Atq; hic quidem a Serapione hic vero rursus a Dioscoride qui capite de absinthio ita inquit. in potionibus tamen cum non probamus stomacho enim nocet & capitis dolores facit. addiderunt hi causam, cur eiusmodi incommoda pariat: salsedinem, quam satis norunt, & ventri officere, & vomitum vt aiunt ciere. Cæterum si ita se res habent: mirum profecto est cur nō modo eum potui tradant, Auicenna & Mesues, sed quod amplius mirere, ad vētris vitia eo vtuntur, succū nāq; absinthij appetentiam excitare aiunt. Hæc igitur acrius consideranti, non nihil suspitionis habent, neq; enim primum salsedo ea qualitas est, quam credamus nauseam vomitumq; cieret pinde & vētri officere, qn poti⁹ ea q̄ sale condiri solent (salgama vocāt) gustui grata sūt: atq; in quotidiana mēsa, recępta cōtra q̄

falis expertia sunt insipida fere, atq; inolida, demum omnino gustui ingrata:reperies. Porrò esto sal nauseam ciens, ac ventri inimicum:num ea de causa, absinthium fugies:q; scilicet salsitudine absidet? haud sane: nam & si quispiam acrius gustarit, amaritudinem, atq; astringentiam validam in eo reperiet atq; omni sui qualitate, ventri gratum:ni os amarore torqueret. Tu ne igitur (inquies) Dioscoridi obuiam ire audebis? Ego vero ne vtiquam Dioscoridi obuiam ire timuerim dum Galenũ aliter sentientem videam. Is itaq; in libris simplicium pharmacorum de abrotano in hunc modum scribit. Inimicum est stomacho abrotanũ, & seriphum. gratum vero absinthium. Nam amarę omnifariam stomacho insensum est, austerũ vero & acerbum atq; vniuersim astringens omne stomacho amicum. Ea igitur est causa, cur hoc quidem ventri aduersetur, hoc vero minus:non autẽ salsedo:quam absinthio inesse Mesues & Auicenna scripsere. cum tamen salsus sapor non nisi seripho proprius sit. neq; ea ratione ventri inimicum eum, esse asserat Galenus:sed quia amaritudinis multę, astrictionis vero paucę: particeps existat. Cum igitur multis modis peccet ratiocinatio hæc:atq; idcirco nullam fidẽ conclusioni faciat, multo satius fuerat Auicennæ experiri num huiusmodi incommoda pareret absinthij succus:q̃ vbi semel id scriptum inuenerat:ratione quoq; confirmare velle. Quod si fecisset, haud temere multa pronunciasset quale est q; apium capiti inimicum sit, q; radix pentaphili perniciosa. q; ancusa validissime menses cieat. atq; alia multa, quæ experientia falsa esse monstrasset, neq; iterę difficile est in plurimis vidisse erroris causam, atq; originem, plantarum enim notitiæ imperitus:sæpius ęquiuocatione aliqua decipitur, quale est quod de absinthio paulo ante dicebat. cum enim & seriphum quoq; absinthium dici soleat:hinc factum est vt quã huic salsedinem Galenus tribuit, isti vniuersim ad absinthium transtulerint. Nam quod de pentaphili radice ait:nullus est qui non videat, a colchico transumptum esse, ęquiuocatione quadam, quoniam scilicet tam colchicum q̃ pentaphilus, hermodactili nomine censeret? Verum non est mõ nobis animus errores ipsius in simplicium medicamentorum viribus aut natura annotare. Hoc vnum tamen preterijsse nolim quod initio secundi libri scribit vbi summatim medicamento-

torum vires enartat. Vix enim fieri potest vt a quopiam vel minimum medicinæ perito dicatur carnis productiuam eam medicinam esse quæ sanguinem superuenientem vlceri coagulet & exsiccet, cum enim Galenus libro tertio ac deinceps in curatiua methodo de his dissereret ne vtiq̃ voluit medicum quippiam per se operari sed veluti eum qui prohibentia longe amoueat, quamobrem & ea ratione carnem producere docet, si detergentibus & siccantibus modice vtaris, tu vero immaginaris vim medicinæ esse non naturæ quæ sanguinem ipsum influentem coagulet atq; in carnis speciem ac consistentiam ducat. Verum hæc parum quoq; in ea arte exercitatis nota erant: quamobrem non est cur de his loquamur amplius.

FINIS.

¶ Venetijs in officina Lucæ Antonij Iuntæ.
Anno. 1533. mense Octobri.

REGISTRVM.

Omnes sunt quaterni.

A B C D E F

